

REGULAMIN ORGANIZACJI HARCEREK

GŁÓWNA KWATERA HARCEREK
23-31 Beavor Lane, London W6 9AR
Londyn 2010

Wydawnictwo Głównej Kwatery Harcerek
Związku Harcerstwa Polskiego
działającego poza granicami Kraju

Copyright © Główna Kwatera Harcerek Londyn 2010

SŁOWO WSTĘPNE

Obecne V wydanie Regulaminu Organizacji Harcerek jest opracowane na podstawie poprzednich Regulaminów – II wydanie z 1933r., III wydanie z 1972r., IV wydanie z 2000r. Kolejne wydanie jest uzupełnieniem i uaktualnieniem regulaminów naszej Organizacji, aby odpowiadało zmieniającym się warunkom pracy, a równocześnie nie traciło podstaw organizacyjnych.

Regulamin Organizacji Harcerek jest nam potrzebny aby jednostki rozproszone po całym świecie i pracujące w bardzo odmiennych warunkach miały możliwość działania według wspólnie ustalonych form. Zrozumienie definicji słów „Organizacja” i „Regulamin” pomoże w zrozumieniu obowiązku jaki nakłada na nas treść Regulaminu.

„Organizacja” – to grupa ludzi mających wspólny plan, program i zadanie.

„Regulamin” – to zbiór postanowień i przepisów określających zasady postępowania i funkcjonowania organizacji obejmującej wszystkich członków.

Do przygotowania obecnego wydania Regulaminu Organizacji Harcerek przyczyniły się druhnny: hm. Anna Bnińska-Gębska, hm. Danuta Figiel, hm. Barbara Kowalewska, hm. Anna Pisańska, hm. Teresa Szadkowska-Łakomy. Propozycje zmian do Regulaminu były dyskutowane przez uczestniczki „Adastra XX”, oraz przez Chorągwie Harcerek w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych, które przysłały uzupełnienia. Dziękuję wszystkim instruktorkom za pomoc w skompletowaniu nowego Regulaminu.

Oddając V wydanie Regulaminu Organizacji Harcerek w ręce czytelniczek mam nadzieję, że służyć będzie instruktorkom i funkcyjnym na każdym szczeblu, aby praca Organizacji Harcerek była prowadzona według jednolitych przepisów.

Czuwaj!

Anna Bnińska-Gębska, hm.
Naczelniczka Harcerek

Regulamin Organizacji Harcerek V wydanie 2010r., zatwierdzony rozkazem Naczelniczki Harcerek L4 z dnia 15 czerwca 2010r.

SCHEMAT ORGANIZACYJNY

ZJAZD OGÓLNY ZHP działającego poza granicami Kraju

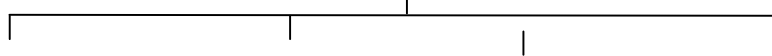
|

NACZELNA RADA HARCERSKA

GŁÓWNA KOMISJA
REWIZYJNA

NACZELNY SĄD
HARCERSKI

PRZEWODNICZĄCY ZHP
NACZELNICTWO

NACZELNICZKA
HARCEREK
Główna Kwatera

NACZELNIK
HARCERZY

NACZELNY
KIEROWNIK
STARSZEGO
HARCERSTWA

ZARZĄD
OKRĘGU

KOMENDANTKA
CHORĄGWI
Komenda Chorągwi

KOMENDANT
CHORĄGWI

OKRĘGOWY
KIEROWNIK
STARSZEGO
HARCERSTWA

ZARZĄD
OBWODU

HUFCOWA
SZCZĘPOWA
Rada Hufca

HUFCOWY

ORGANIZACJA
PRZYJACIÓŁ
HARCERSTWA

DRUŻYNOWY

KOŁA
PRZYJACIÓŁ
HARCERSTWA

ZASTĘPOWY

DRUŻYNOWA
SKRZATÓW

DRUŻYNOWA
ZUCHÓW

DRUŻYNOWA
Rada Drużyny

DRUŻYNOWA
WĘDROWNICZEK

Gromadka

Gromada

Szóstkowa

Zastępowa

Patrolowa

Skrzaty

Zuchy

Harcerki

Wędrowniczki

O ORGANIZACJI ZHP

działającej poza granicami Kraju

Związek Harcerstwa Polskiego działający poza granicami Kraju opiera swą działalność na statucie ZHP z 1936 roku i Regulaminie Głównym ZHP działającego poza granicami Kraju z 2009 roku.

Związek Harcerstwa Polskiego składa się z:

- Organizacji Harcerzy
- Organizacji Harcerek
- Organizacji Starszego Harcerstwa
- Organizacji Przyjaciół Harcerstwa.

Organizacje te posiadają pełną autonomię organizacyjną i pracują według ustalonych przez siebie regulaminów wewnętrznych. Patrz schemat załączony obok.

Wszystkie przepisy dotyczące harcerek zawarte są w obecnym wydaniu "Regulaminu Organizacji Harcerek".

Najmłodsze uczestniczki Organizacji to skrzaty skupiające dzieci w wieku lat 4-7.

Dziewczynki w wieku 7-10/11 lat to zuchy skupione w gromady zuchowe. Starsze dziewczęta w wieku 10/11-15 lat są harcerkami pracującymi w drużynach harcerek.

Dorastające dziewczęta od 15-16 roku życia mogą tworzyć drużyny wędrowniczek.

Gromadki skrzatów, gromady zuchów, drużyny harcerek i wędrowniczek tworzą Hufce, na czele których stoi Hufcowa. O ile Hufiec obejmuje duże tereny, może być podzielony na Szczepy, które prowadzą Szczepowe. Pracą Hufców kieruje Komendantka Chorągwi. Poszczególne Chorągwie podlegają bezpośrednio Naczelniczce Harcerek, która stoi na czele całej Organizacji Harcerek.

WŁADZE NACZELNE

Władzami naczelnymi ZHP są:

- Zjazd Ogólny ZHP,
- Naczelna Rada Harcerska,
- Przewodniczący ZHP,
- Naczelnictwo ZHP,
- Naczelnik Harcerzy,
- Naczelniczka Harcerek,
- Naczelnny Kierownik Starszego Harcerstwa,
- Komisja Rewizyjna Związku,
- Naczelnny Sąd Harcerski.

Przepisy dotyczące powyższych zawarte są w Regulaminie Głównym ZHP działającego poza granicami Kraju wydanym w Londynie w 2009 roku.

JEDNOSTKI TERYTORIALNE

Oprócz jednostek organizacyjnych są jeszcze jednostki terytorialne, Okręgi i Obwody wspólne dla harcerek, harcerzy, członków Starszego Harcerstwa oraz Kół Przyjaciół Harcerstwa - KPH.

Jednostki te mają na celu reprezentowanie całości harcerstwa na zewnątrz – koordynowanie wystąpień poza organizacyjnych oraz zapewnienie harcerstwu moralnego i finansowego wsparcia.

Okręg jest jednostką terytorialną pokrywającą się z terenem Chorągwi. Na terenie okręgu działają: Organizacja Harcerzy, Organizacja Harcerek, Organizacja Starszego Harcerstwa oraz Organizacja Przyjaciół Harcerstwa. Organizacje te pracują zgodnie z wewnętrznymi regulaminami i podlegają zarządzeniom swoich władz i swoich organizacji. Naczelnictwo tworzy Okręgi w celu koordynacji pracy harcerskiej, organizacji pomocy materialnej, organizowania Kół Przyjaciół Harcerstwa oraz kontroli finansowej jednostek na swoim terenie. Czasami Okręgi podzielone są na Obwody, które pomagają w pracy Hufcom. Regulaminy dotyczące Okręgów i Obwodów zawarte są w Regulaminie Głównym ZHP działającego poza granicami Kraju z 2009 roku.

Rozdział I - SKRZATY

1. Gromadka Skrzatów

Gromadki skrzatów, skupiają dzieci w wieku od 4 do 7 lat i wchodzą do ZHP na prawach drużyn. Gromadki istnieją jako jednostki samodzielne i podlegają Hufcowej.

Gromadkę prowadzi drużynowa skrzatów mianowana rozkazem Komendantki Chorągwi lub za jej upoważnieniem przez Hufcową na wniosek Referentki Skrzatów w Hufcu lub Szczepowej.

Gromadka skrzatów jest częścią Hufca tak jak gromada zuchowa oraz drużyna harcerek i wędrowniczek.

Gromadki skrzatów powinny być mieszane, ale nie muszą.

Skrzaty nie jeżdżą na kolonie zuchów.

2. Prawo Skrzatów

1. Skrzat jest dobry.
2. Skrzat modli się po polsku.
3. Skrzat mówi po polsku.

3. Oznaka Skrzatów

Oznaką skrzatów odpowiadającą zuchowemu słoneczku jest czerwone serduszko/buzia z zieloną czapeczką/trójkątą z napisem "SKRZAT" na tle białego deltoidu.

Oznakę nosi się na berecie. Oznakę dostaje skrzat po okresie próbnym gdy zrozumie co to są skrzaty i co znaczy "serduszko czule".

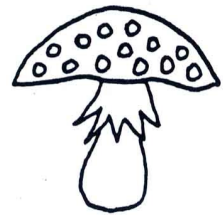
Uroczyste nadanie oznaki powinno być specjalnym obrzędem dla każdej gromadki.

4. Grzybki

Odpowiednikiem gwiazdek zuchowych są grzybki. Są one szczeblem wyrobienia skrzatowego. Grzybki wyhaftowane są czerwoną nitką na białym tle. Nosi się je po prawej stronie mundurka.

MUCHOMOREK - otrzymuje Skrzat, który:

- a. należał do gromadki przez rok,
- b. mówi z drużynową "Aniele Boży",
- c. jest grzeczny na zbiórce i w domu,
- d. stara się pomagać mamusi i tatusiowi,
- e. umie zrobić biało - czerwoną chorągiewkę i rozpozna hymn polski,
- f. umie się bawić w dwie zabawy ze śpiewem,
- g. opiekuje się ptaszkami w zimie.

RYDZ - otrzymuje Skrzat, który:

- a. należał do gromadki przez dwa lata,
- b. mówi z drużynową "Ojciec Nasz" a sam "Aniele Boży",
- c. zna wiersz "Kto ty jesteś" i zaśpiewa z pomocą drużynowej hymn polski,
- d. pomaga chętnie w domu i na zbiórce,
- e. zna prawo skrzatów,
- f. śpiewa hymn skrzatów,
- g. opowie jedno opowiadanie o skrzatach,
- h. opiekuje się zwierzątkiem,
- i. zna nazwę swej gromadki.

BOROWIK - otrzymuje Skrzat, który:

- a. należał do gromadki przez trzy lata,
- b. mówi sam trzy modlitwy po polsku,
- c. wie, że Orzeł Biały jest godłem Polski
- d. i umie zaśpiewać hymn polski,
- e. robi częste, tajemnicze, dobre uczynki,
- f. powie prawo skrzatów,
- g. zaśpiewa samodzielnie dwie piosenki i powie wierszyk,
- h. narysuje rysunek do kroniki,
- i. umie bawić się zgodnie, jest uśmiechnięty i wesoły,

- j. hodzi roślinkę,
- k. opowie ulubione opowiadanie o Skrzatach z bajki "O Krasnoludkach i Sierotce Marysi" Marii Konopnickiej.

Nadanie grzybka powinno być uroczyste, ze specyficznym obrzędem dla każdej gromadki. Grzybki nosi skrzat przyszyte do lewej strony mundurka.

5. Ukłon i Pozdrowienie

Wspólnym pozdrowieniem Skrzatów jest "Serduszko Czułe", wypowiedane w postawie bacznej, z prawą ręką na sercu.

6. Modlitwa Skrzatów

Ojciec niebieski, daj serduszkom naszym moc,
być promykami Twymi,
Daj jasną gwiazdką świecić w noc,
Dla smutnych na tej ziemi.

7. Piosenka Skrzatów

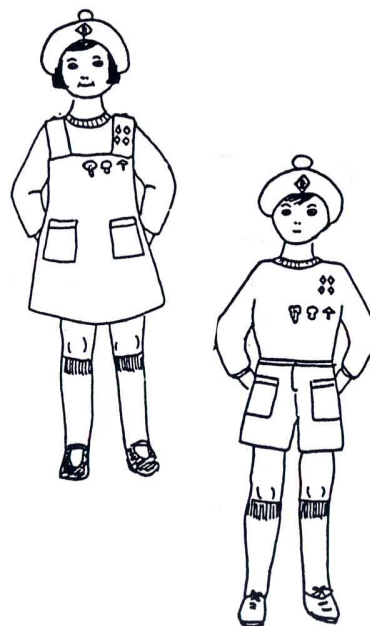
Pośród traw, pośród drzew, krasnoludków chaty... - patrz książka "Jak prowadzić Skrzaty" str. 17.

8. Mundurek Skrzatów

Musi być inny od munduru zucha, aby Skrzat przechodzący do gromady zuchów oczekiwał na moment kiedy będzie mógł nosić odmienny mundur zuchowy.

DZIEWCZYNKI

Bluzka lub sweter koloru gromadki.
Sukienka/fartuszek bez rękawów
zapinana na ramionach koloru szarego
z dużymi kieszeniami.
Beret koloru gromadki z pomponem.
Pompon jest ucinany uroczyście
przy przejściu do zuchów
- uroczyste "postrzyżyny".
Skarpety identyczne dla całej gromadki
w praktycznym kolorze. Białe na paradę.
Rajstopy na zimę.
Półbuciki czarne lub brązowe.

CHŁOPCY

Bluzka/sweter koloru gromadki.
Spodenki khaki, krótkie jak u zuchów chłopców.

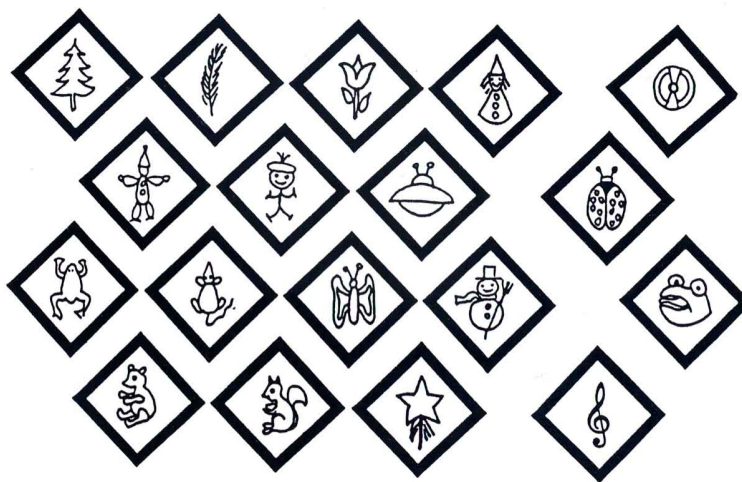
Mogą być długie na zimę.

Beret, skarpetki i półbuciki - jak dziewczynki

9. Guziczki

Guziczki to nie sprawności zuchowe, które trzeba zdobyć. Skrzaty otrzymują guziczki uroczyście po dobrej zabawie w "coś" np.: Krasnalka, Sasankę, Wiewiórkę, ale bez próby.

Guziczki są w kształcie diamentu na białym tle, wyszywane czerwoną nitką. Skrzat nosi je po lewej stronie mundurka. U dziewczynek są przyszyte do sukienki mundurka a u chłopców do koszulki. Nie można przyczepiać ich agrałkami.

Referat Skrzatów, Głównej Kwatery Harcererek w 1998 roku wydał książkę "Podręcznik dla Drużynowej Skrzatów, Jak prowadzić Skrzaty". (Nowy wydruk 2009 roku.) Każda drużyna skrzatów musi ją posiadać na własność, znać jej treść i umieć się nią posługiwać. Książka jest w formacie A4, ma 51 stron, ilustracje i jest do nabycia w Głównej Kwaterze Harcererek lub w Komendach Chorągwi. Można tam również nabyć opracowania zbiorów pomocnych do zabaw i zdobywania różnych guzików oraz serduszek.

Rozdział II - ZUCHY

1. Gromada Zuchów

Gromady zuchów skupiają dziewczęta w wieku lat 7-10/11 włącznie. Gromady wchodzi do ZHP na prawach drużyn. Na niektórych terenach, gdzie nie ma gromadki skrzatów, mogą być przyjmowane do gromady dziewczynki 6-letnie, lecz wtedy pierwszy rok musi być traktowany jako okres wstępny, w którym zuch nie może jeszcze zdobyć gwiazdki, ale może zdobywać sprawności.

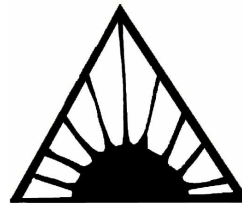
W wyjątkowych wypadkach mogą istnieć gromady mieszane dziewczynek i chłopców według Regulaminu Głównego ZHP 2009, 18C.

Gromady istnieją jako jednostki samodzielne i podlegają Hufcowej. Jeżeli na tym samym terenie istnieje gromadka skrzatów i drużyna harcerek, współdziałanie i porozumiewanie się drużynowych jest rzeczą konieczną. Dwa lub trzy razy w roku drużyna i gromada organizują wspólne uroczystości.

Gromady wraz z drużynami harcerskimi, gromadkami skrzatów i jednostkami wędrowniczek tworzą Hufce. W specjalnych wypadkach istnieć mogą oddzielne Hufce zuchów, składające się wyłącznie z gromad zuchowych.

2. Prawo Zuchów

1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Wszystkim jest zuchem dobrze.
4. Zuch stara się być coraz lepszy.
5. Zuch stara się mówić po polsku.

3. Oznaka Zuchów

Oznaką zuchów w Organizacji Harcerek, jest słoneczko noszone na berecie. Odpowiada ono lilijce noszonej przez harcerki.

Słoneczko jest złote o dziewięciu promieniach na tle niebieskiego równoramiennej trójkąta o boku długości 3 cm.

Zuch otrzymuje słoneczko po zakończeniu okresu próbnego, który trwa minimum trzy miesiące, a dla zuchów wstępujących do gromady przed 7 rokiem życia, odpowiednio dłużej.

Uroczyste nadanie słoneczka jest poprzedzone obrzędową "próbą na zucha".

Odpowiednikiem słoneczka w Organizacji Harcerzy jest oznaka wilczka, której wzór można znaleźć w Regulaminie Organizacji Harcerzy.

4. Obietnica Zuchów

Obietnicę składają zuchy po zdobyciu każdej gwiazdki.

Tekst obietnicy: "Obiecuję być dobrym zuchem pierwszej/drugiej/trzeciej gwiazdki".

5. Próby Zuchów. Gwiazdki.

Odpowiednikiem stopni harcerskich są gwiazdki zuchowe.

GWIAZDKĘ PIERWSZĄ - może otrzymać dziewczynka co najmniej 8-letnia, nie wcześniej niż po 9-ciu miesiącach od zakończenia okresu próby.

Wymagania:

1. Przychodzi regularnie na zbiórki w mundurku. Mówi na zbiórkach po polsku (jeśli nie umie – uczy się mówić po polsku).
2. Jest pożyteczna w domu, stara się wyręczyć matkę, ojca i rodzeństwo.
3. Jest grzeczna i pomaga wszystkim.

4. Dbą o swój mundur. Ma czyste ręce i paznokcie, myje codzień zęby.
5. Zdobyła jedną sprawność indywidualną np.: porządnickiej i jedną sprawność cyklową z całą gromadą.
6. Wykona warunki próby.

Próba:

Z wychowania narodowego:

1. Zna flagę i godło Polski.
2. Zna nazwę Stolicy Polski, wymieni dwa inne miasta polskie oraz zna główną rzekę Polski.
3. Zna jedną legendę z historii Polski.

Z wychowania religijnego:

1. Mówi pacierz po polsku (Ojcze Nasz i Zdrowaś Mario).
2. Śpiewa jedną pieśń kościelną, umie zachować się w kościele.
3. Opowie w kilku słowach o Bożym Narodzeniu i Wielkanocy.

Z wychowania zuchowego:

1. Zna nazwę i godło (totem) swojej gromady i umie wytłumaczyć ich znaczenie.
2. Zna ogólną oznakę zuchową (słoneczko), pozdrowienie (Czuj!). Umie stawać na zbiórkę i składać ukłon zuchowy.
3. Umie na pamięć prawo i obietnicę zuchową.
4. Zna imię i nazwisko drużynowej.
5. Tańczy jeden taniec zuchowy, zna dwie piosenki zuchowe.
6. Zna numer telefonu rodziców

Ze sprawności fizycznych:

1. Orientacja – np.: znajdzie ukryty zegarek (słuch), ołówek (wzrok), cebulę (węch).
2. Zręczność – np.: biegnie z książką na głowie, skacze z kamienia na kamień. Umie bawić się w 3 gry ruchowe i 3 ze śpiewem. Łapie piłkę kilkoma sposobami.
3. Odwaga – np.: zeskoczy z zawiązanymi oczami z niskiego stołka.

GWIAZDKĘ DRUGĄ - może otrzymać zuch nie wcześniej niż po 12-tu miesiącach od uzyskania gwiazdki I-szej.

Wymagania:

1. Przychodzi regularnie na zbiórki w mundurku. Mówi na zbiórkach po polsku.
2. Jest pożyteczna w domu i w szkole. Umie zachować się na ulicy i wśród obcych i wobec starszych i przełożonych.

3. Umie bawić się i pracować zgodnie (nie kłóci się, nie skarży, nie obraża).
4. Szybko i cicho wykonuje polecenia drużynowej przy grach i zabawach.
Wykona dwa polecenia z życia codziennego (np.: zaadresuje list, zatelefonuje).
5. Dbą o swój wygląd, ubranie, zabawki i książki.
6. Zdobyła od czasu gwiazdki I-szej dwie nowe sprawności indywidualne (np.: szafarki, przyjaciółki zwierząt lub roślin) oraz dwie nowe sprawności cyklowe.
7. Wykona warunki próby.

Próba:

Z wychowania narodowego:

1. Narysuj godło Polski i opowiedz legendę o jego powstaniu.
2. Zna przynajmniej pięć miast i dwie rzeki Polski, umie coś o nich opowiedzieć lub wskazać je na mapie.
3. Zna kilka legend polskich i potrafi przynajmniej jedną opowiedzieć lub zainscenizować.
4. Zna piosenkę lub taniec ludowy
5. Wie z jakiej części Polski pochodzi jej rodzina

Z wychowania religijnego:

1. Umie zrobić rachunek sumienia.
2. Wyliczy trzy święta kościelne i umie o nich opowiedzieć.
3. Śpiewa 2 pieśni kościelne i modlitwę zuchową.

Z wychowania zuchowego:

1. Umie wytłumaczyć na czym polegają pięć punktów prawa zuchowego.
2. Umie zachować się przy totemie.
3. Tańczy taniec gromady, śpiewa piosenkę gromady i zna musztrę zuchową.
4. Zna 5 piosenek zuchowych i 3 piosenki zuchowe.
5. Narysuj ilustrację do kroniki, lub do kącika zuchów.
6. Zaadresuj list.

Ze sprawności fizycznych:

1. Orientacja – określa czas według zegarka.
2. Zręczność – ubiera się szybko i sprawnie, przyszywa guziki. Przeskoczy rów, przejdzie przez płot, wejdzie na drzewo, wywraca koziółki. Umie bawić się w 5 gier ruchowych, 5 towarzyskich. Skacze przez skakankę z utrudnieniami.
3. Odwaga – np.: nie boi się wejść do ciemnego pokoju.

GWIAZDKĘ TRZECIA - może otrzymać zuch nie wcześniej niż po 12-tu miesiącach od uzyskania gwiazdki II-ej.

Wymagania:

1. Przychodzi regularnie na zbiórki w mundurku. Mówi na zbiórkach po polsku.
2. Jest dzielny i pożytecznym zuchem, w swojej gromadzie. Pełniła jakąś funkcję w gromadzie (np.: szóstkowej, kronikarki).
3. Jest punktualna i dotrzymuje obietnicy, szanuje swoje i cudze rzeczy.
4. Stara się postępować według prawa zuchowego.
5. Zdobyła od czasu gwiazdki II-ej dwie nowe sprawności indywidualne (np.: kuchcika, dobrej siostrzyczki) oraz dwie nowe sprawności cyklowe.
6. Wykona warunki próby.

Próba:

Z wychowania narodowego:

1. Zna na pamięć "Jeszcze Polska nie zginęła". Umie zachować się przy sztandarze.
2. Opowie o polskim bohaterze narodowym.
3. Przeczyta i opowie fragment z książki polskiej.
4. Zna parę legend polskich.
5. Zaśpiewa lub zainscenizuje 2 piosenki ludowe.

Z wychowania religijnego:

1. Mówi po polsku "Wierzę w Boga".
2. Opowie o polskim świętym.
3. Śpiewa kilka pieśni kościelnych, w tym "Boże coś Polskę".

Z wychowania zuchowego:

1. Opowie o dziewczynce, która zasługuje na miano zucha.
2. Opowie w kronice ciekawe zdarzenie z życia zucha.
3. Wie jak dbać o zdrowie na wycieczce. Opatrzy skaleczony palec, stłuczone kolano. Umie pomóc choremu (podać lekarstwo, dać pić, przynieść wodę do mycia).
4. Zna język i pismo tajemnicze zuchów.

Ma zapisane imię, nazwisko, adres i numer telefonu swojej drużynowej.

Ze sprawności fizycznych:

1. Orientacja – wskaże cztery strony świata po słońcu.
2. Zręczność – skacze przez długi sznur kilkoma sposobami. Gra w dwa ognie. Potrafi pokierować grą ruchową lub towarzyską.
3. Wyczyści swoje buty, upierze np.: koszulkę, ładnie pościeli łóżko.
4. Przedstawi jeden przedmiot własnej roboty porządnie wykonany (np.:

fartuszek, lalka, łuk, latawiec).

Okresy zdobywania gwiazdek mogą być skrócone dla zuchów wstępujących do gromady w późniejszym wieku.

Wymagania na sprawności zuchowe mogą opracowywać referaty zuchów, drużynowe zuchów oraz instruktorki. Drużynowe zuchów mogą korzystać z opracowanych sprawności ale zależnie od potrzeb własnej gromady mogą je zmieniać lub tworzyć nowe. Wskazany jest by przysyłać nowe opracowanie sprawności do referatu zuchów w GKH-ek w celu ich wydania i udostępnienia innym Chorągwiom.

6. Pozdrowienie Zuchów

Wspólnym pozdrowieniem zuchów jest słowo "CZUJ!", wypowiedziane w postawie bacznej, z prawą ręką podniesioną do ramienia, zgiętą w łokciu, dłonią zwróconą do przodu i wyprostowanymi czterema palcami.

7. Organizacja w gromadzie.

a) System szóstkowy:

Gromada zuchów pracuje systemem szóstkowym pod kierownictwem drużynowej zuchów i jej przybocznej. Gromada dzieli się na "szóstki", które mogą składać się z 5-8 zuchów. Na czele szóstki stoi "szóstkowa", tj. starsza i wyrobiona dziewczynka, wybierana na pewien okres czasu. Szóstkowa czuwa nad szóstką i pomaga drużynowej w przeprowadzaniu gier i zabaw. Szóstkowa nie prowadzi samodzielnie zbiórek, może natomiast prowadzić grę całej gromady lub zająć się przygotowaniem pokazu. Szóstka występuje jako zespół w grach i zabawach na zbiórkach gromady, które odbywają się co tydzień.

b) System gromadkowy

W bardzo licznych gromadach, gdzie drużynowa ma do dyspozycji kilka harcerek do pomocy, lecz nie ma możliwości stworzenia dwóch gromad, praca może być prowadzona systemem gromadkowym. Dwie lub więcej szóstek tworzy gromadkę, na czele której stoi harcerka. Gromadki mogą mieć część zbiórek, lub całą zbiórkę oddzielnie, lecz przynajmniej raz na trzy tygodnie odbywa się zbiórka całej gromady. "Gromadkowe" wraz z drużynową i przyboczną tworzą radę gromady i wspólnie planują pracę. Gromadkowa mianowana jest przez Hufcową lub z jej upoważnienia przez Szczepową na wniosek drużynowej gromady. Oprócz pracy w gromadzie, "gromadkowe" biorą czynny udział w życiu drużyny harcerek.

8. Drużynowa Zuchów

Na czele gromady stoi drużynowa zuchów, mianowana rozkazem Komendantki Chorągwi lub za jej upoważnieniem przez Hufcową na wniosek Referentki Zuchów w Hufcu lub Szczepowej.

a) Obowiązki drużynowej zuchów:

Obowiązki drużynowej zuchów są takie same jak drużynowej harcerek lecz dotyczą jedynie gromady zuchowej. Drużynowa zuchów podpisuje analogiczne zobowiązanie jak drużynowa harcerek (patrz roz. III) i ma obowiązek:

- i. pełnić swą funkcję zgodnie z podpisanym zobowiązaniem,
- ii. przygotowywać wraz z przyboczną roczny program pracy gromady, przeprowadzać go i notować w książce gromady uwagi na temat przeprowadzenia programu,
- iii. prowadzić książkę pracy gromady, kronikę i książkę kasową,
- iv. czuwać nad majątkiem gromady,
- v. przestrzegać spełniania wszystkich obowiązków organizacyjnych gromady takich jak: składki, raporty, pogłówne itp.,
- vi. brać udział w Radzie Hufca, zbiórkach drużyny drużynowych, lub - jeśli taki istnieje - zespołu drużynowych zuchów w Hufcu, oraz w kursach drużynowych zuchów.
- vii. pełnoletnia drużynowa jest odpowiedzialna przed władzami harcerskimi za bezpieczeństwo powierzonych sobie dziewcząt podczas zajęć zuchowych.

b) Uprawnienia drużynowej zuchów:

Drużynowa zuchów bez stopnia przewodniczki ma prawo:

- i. przyjmować do gromady dzieci i je usuwać,
- ii. decydować o programie i formach pracy gromady,
- iii. nadawać sprawności,
- iv. mianować szóstkowe i funkcyjne gromady,
- v. w porozumieniu z opiekunką, decydować o sprawach gospodarczych gromady,
- vi. brać udział w zbiórkach, odprawach i zjazdach drużynowych.

Drużynowa zuchów w stopniu przewodniczki ma uprawnienia i obowiązki przewodniczki według Regulaminu Organizacji Harcerek Rozdział X oraz dodatkowe prawa:

- vii. przeprowadzać próby na gwiazdki, przyznawać gwiazdki i odbierać obietnicę zuchową,
- viii. Brać udział w zebraniach lokalnego koła KPH.

9. Próba na drużynową zuchów

Drużynowa zuchów, która z powodu młodego wieku nie może mieć otworzonej próby na przewodniczkę, może być mianowana drużynową po przejściu odpowiedniej próby, jeśli odpowiada poniżej podanym wymaganiom:

- a. ukończyła 15 lat;
- b. ma stopień pionierki;
- c. ukończyła pomyślnie co najmniej tygodniowy kurs drużynowych zuchów,

- lub ma za sobą dwa lata pracy w gromadzie;
- d. zna metodykę pracy zuchowej i wykazała się umiejętnością w jej stosowaniu;
  - e. zna co najmniej dwa podręczniki zuchowe i umie się nimi posługiwać;
  - f. zna kilka książek dziecięcych, potrafi znaleźć źródła do opowiadań, ćwiczeń i zbiorów cyklowych;
  - g. zna całokształt pracy harcerskiej i orientuje się w organizacji ZHP.
  - h. Posiada "Regulamin Organizacji Harcerzek", rozumie ogólne zasady ideologii i metodyki harcerskiej.

Drużynowa zuchów ma prawo nosić na lewym rękawie munduru powyżej herbu hufca, słoneczko zuchowe na niebieskim tle, o wymiarach 5 cm na 5 cm. Wręczenie słoneczka powinno się odbyć uroczyście na zakończenie próby, rozkazem, przez Hufcową lub Szczepową.

10. P.O. Drużynowa Zuchów

Dziewczynka, która nie odpowiada powyższym wymaganiom, może pełnić obowiązki drużynowej zuchów jeżeli:

- a. ukończyła 14 lat;
- b. ma stopień przynajmniej tropicielki;
- c. odbyła przynajmniej dwudniowy kurs drużynowych zuchów;
- d. przeczytała jeden podręcznik zuchowy;
- e. zna 5 piosenek zuchowych, 5 gier ruchowych, 3 tańce zuchowe;
- f. zna regulamin gwiazdek i sprawności, musztrę zuchową oraz oznaki i mundurek zucha.

11. Opiekunka gromady

Jeżeli drużynowa zuchów nie jest pełnoletnia, gromada musi mieć opiekunkę. Opiekunkę mianuje Hufcowa, na wniosek Szczepowej lub Referentki Zuchów; wybiera ją zaś w porozumieniu z drużynową.

Uprawnienia i obowiązki opiekunki są takie same jak opiekunki drużynowej harcerki (patrz rozdział III, pkt. 17). Wskazany jest by p.o. drużynowa miała opiekunkę instruktorkę. Opiekunka matka jest odpowiedzialna za bezpieczeństwo dziewcząt, opiekunka instruktorka jest również odpowiedzialna za program gromady.

12. Obrzędowość w gromadzie

a) Nazwa gromady: Każda gromada posiada nazwę zatwierdzoną rozkazem Komendantki Chorągwi. Nazwa gromady powinna wskazywać na jej charakter (np.: Bożęta, Słoneczne Promyki, Morska Gromada itp.).

b) Znak gromady lub "totem" zastępuje zuchom porzecz. Totem powinien odpowiadać nazwie gromady, np. postać krasnalka, słoneczne promienie,

żaglowiec, itp. Totem jest symbolem tożsamości gromady. Koło totemu skupia się jej życie. Totem bierze udział we wszystkich obrzędach np.: nadawania gwiazdek i sprawności. Do wstążek totemu (może być jedna na każdy rok pracy), można doczepić pamiątki z życia gromady np.: gwiazdki, sprawności z doczepionymi wstążkami z imionami zuchów, które tę sprawność zdobyły itp. Na drzewcu można wyryć ważniejsze daty.

c) Zawołanie i znaki: Gromada może mieć swoje zawołanie (np.: "Bożęta!" - "Nieśmy pomoc!"), swoją piosenkę, taniec i umówione tajne znaki.

d) Szyk Zuchowy: Zuchy mają swoje własne formy stawania na zbiórkę na przykład.

- "Zuchy – CZAR!" - na to zawołanie zuchy stają w pozycji bacznej i zachowują ciszę (np. przy sztandarze)
- Na zawołanie "Zuchy!" - zuchy odpowiadają "CZUU!" i zwracają się twarzą do drużynowej aby w ciszy wysłuchać jej słów.
- Krąg parady - gdy drużynowa podnosi do góry ręce z zamkniętymi dłońmi, zuchy ustawiają się w kręgu z rękoma złożonymi na piersi z nogami rozstawionymi, gotowe do odśpiewania hasła.

13. Oznaki zuchowe

- **Słoneczko** - noszone na berecie (patrz strona 1), **Wilczek** w przypadku chłopca (patrz Regulamin Organizacji Harcerzy).
- **Gwiazdki** - Oznaką stopni zuchowych są pięcioramiennie srebrne gwiazdki. Nosi się je z lewej strony mundurka na okrągłych podkładkach w kolorze gromady, w jednym szeregu, w miejscu odpowiadającym umieszczeniu krzyża na mundurze harcerskim.
- **Sprawności** - odznaki sprawności zuchowych są malowane/drukowane czerwoną farbą, lub wyszywane czerwoną nitką na białych trójkątach o boku wielkości 4 cm. Zuchy noszą je przyszyte na prawym rękawie wierzchołkiem do dołu.
- **Tarcza Hufca** – Przyszyta na lewym rękawie.

14. Mundurek zucha

Mundurek zucha może być dwojaki. Komendantka Chorągwi decyduje która wersja obowiązuje na jej terenie.

Rys. 1

- **Sukienka** – w wersji pierwszej luźna, z szarego materiału bez karczka i rozpięcia z przodu, z dwoma kieszeniami (rys 1.), w wersji drugiej (rys 2.) sukienka także z szarego materiału rozcięta z przodu i zapinana na guziki, cztery kieszenie zapinane na guziki. Dla obu wersji takie same kołnierzyki, rękawy typu koszulowego, z możliwością zawijania, mankiety zapinane na guzik.

Rys. 2

- **Pasek** - z tego samego materiału lub skórzany, jednakowy dla całej gromady.
- **Kokarda** - koloru gromady, (wiązana ze wstążki szerokości 5 cm).
W gromadach mieszanych dziewczynki noszą kokardy, a chłopcy chusty.
- **Beret** - koloru gromady z przyszytym słoneczkiem.
- **Skarpety** – kolor i długość jednakowe dla całej gromady.
(na zimę rajstopy jednakowe dla całej gromady)
- **Półbuty** - brązowe lub czarne.
- **Pulower** - jednolity dla całej gromady.

Mundurek chłopca (w przypadku gromady mieszanej według Regulaminu Głównego ZHP 2009, 18C) jest taki sam jak mundur zucha-chłopca w Organizacji Harcerzy ale z tarczą Hufca Harcerek.

15. Oznaki i mundur kierowniczek pracy zuchów

Harcerki pracujące w gromadach zuchowych noszą mundur harcerski z chustą w kolorze jasno niebieskim. Po zdobyciu stopnia przewodniczki powinny nosić mundur instruktorski.

Obowiązują je normalne oznaki harcerskie: krzyż, lilijka i oznaki sprawności harcerskich.

Sznury na ramieniu oznaczają funkcję:

- drużynowa - granatowy z niebieskim suwakiem,
- przyboczna - zielony z niebieskim suwakiem,
- gromadkowa – niebieski,

16. Przejście zuchów do drużyny

Zuch opuszcza gromadę i przechodzi do drużyny w wieku 10/11-tu lat.

Przejście do drużyny odbywa się w sposób obrzędowy, według tradycji danej gromady i drużyny. W odniesieniu do zuchów nie ma rozkazów. Drużynowa przenosi zuchy "postanowieniem drużynowej", a drużynowa harcerek przyjmuje je rozkazem drużynowej. Okres próbny w drużynie harcerek nie obowiązuje zuchów i mogą już w czasie przejścia otrzymać chustę w kolorze drużyny i stać się jej pełnymi członkiniami.

Obrzęd pasowania stosowany w organizacji męskiej nie powinien mieć miejsca w organizacji żeńskiej.

17. Kolonia zuchowa

Kolonie zuchowe organizowane są przez Komendę Hufca lub Chorągwi;

a) Teren

Kolonie zuchowe odbywają się zawsze w budynku, nigdy pod namiotami. Budynek i teren kolonii musi zapewniać:

- i. Suche, czyste i dostatecznie obszerne pomieszczenie do spania, posiłków i zabawy w czasie niepogody.
- ii. Przestrzeń do zabaw na świeżym powietrzu, boisko do gier, teren do ćwiczeń i zabaw zuchowych oraz dostęp do lasu na spacer i wycieczki.
- iii. Dobre warunki higieniczne: ubikacje, umywalnie, ciepłą wodę, osobną izbę dla chorych itp.
- iv. Własny transport lub bliskość transportu publicznego, telefon.
- v. Bezpieczeństwo (bliskość głębokiej rzeki, ruchliwej szosy itp. jest niepożądana).

b) Komenda

- i. Komendantką kolonii musi być pełnoletnia instruktorka.
- ii. Komendantka nie może być jedyną dorosłą osobą w komendzie.
- iii. Oprócz komendantki i jej zastępczyni, do zespołu komendy wchodzi drużynowe, prowadzące gromady kolonijne i ich przyboczne.
- iv. Przy dużej ilości młodszych zuchów lub przy bardzo młodym zespole komendy, pożądana jest na kolonii obecność kilku matek - opiekunek, do pomocy w sprawach porządkowych i gospodarczych.
- v. Musi być kierowniczka kuchni odpowiedzialna za aprowizację i przygotowanie posiłków.

c) Obowiązki komendantki

- i. Komendantka przygotowuje całość kolonii programowo i administracyjnie i przedstawia w Komendzie Hufca plan pracy, preliminarz budżetowy itp.
- ii. Jest odpowiedzialna za bezpieczeństwo, stan zdrowia dziewcząt i ich

samopoczucie. Z uwagi na "dziurę ozonową" oraz względy klimatyczne, zuchy noszą odpowiednie nakrycie głowy na zbiórkach i koloniach odbywających się w terenie.

- iii. Dbą, żeby zarówno zuchy jak i drużynowe miały odpowiednią ilość snu i wolnego czasu.
- iv. Zapewnia na czas kolonii opiekę lekarską i duszpasterską, ubezpieczenie uczestniczek i sprzętu.
- v. Kontroluje pracę drużynowych oraz nadaje całości kolonii atmosferę i styl zachowy.
- vi. Pilnuje prowadzenia książki pracy i książki kasowej i jest za nie odpowiedzialna. Sporządza sprawozdania programowe i kasowe.

d) **Uczestniczki**

- i. W koloniach zachowowych mogą brać udział dzieci od lat 7-miu do 11-tu.
- ii. Rodzice kandydatek muszą przedstawić wraz ze zgłoszeniem zaświadczenie lekarskie oraz zaopatrzyć swoje córki w wymagany i znaczony ekwipunek.
- iii. Uczestniczki kolonii nie mają nocnych wart, nocnych ćwiczeń i nie gotują.
- iv. Uczestniczki muszą dbać o swój wygląd i porządek na salach, słać łóżka oraz pomagać w kuchni i jadalni. W miarę możliwości wszystkie te prace powinny być organizowane w formie zabaw, zawodów i konkursów.

e) **Komendantka Chorągwi**

- i. Komendantka Chorągwi jest odpowiedzialna za załatwienie dla kolonii odpowiedniego ubezpieczenia według przepisów kraju zamieszkania.
- ii. Komendantka Chorągwi zatwierdza komendantkę kolonii i kolonię przynajmniej w terminie 4 tygodni przed jej rozpoczęciem.

Rozdział III - **HARCERKI**

Dziewczęta w wieku 10/11-15 lat są harcerkami pracującymi w drużynach harcerek. Starsze dziewczęta od 15 - 16 roku życia mogą tworzyć drużyny lub patrole harcerek - wędrowniczek.

Prawo Harcerskie

1. Harcerka służy Bogu i Polsce i sumiennie spełnia swoje obowiązki.
2. Na słowie harcerki polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerka jest pożyteczna i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerka w każdym widzi bliźniego, a za siostrę uważa każdą inną harcerkę.
5. Harcerka postępuje po rycersku.
6. Harcerka miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerka jest karna i posłuszna rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerka jest zawsze pogodna.
9. Harcerka jest oszczędna i ofiarna.
10. Harcerka jest czysta w myśli, mowie i uczynkach i zwalcza szkodliwe nałogi.

Przyrzeczenie

“Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną Prawu Harcerskiemu”.

Przyrzeczenie składać może dziewczynka po zdobyciu stopnia ochotniczki. *Przyrzeczenie jest aktem pasującym dziewczynkę na harcerkę. Przyrzeczenie jest właśnie stwierdzeniem tej szczerzej woli wobec siebie i siostr - harcerek. Przyrzeczenie nakłada na dziewczynkę poważne i niełatwe obowiązki. Musi być ich świadoma, powinna być gotowa do ich przyjęcia. Za tę gotowość odpowiada nie tylko sama dziewczynka, ale i drużynowa oraz instruktorka, które ją do Przyrzeczenia dopuszczają.*

Prawo przyjmowania Przyrzeczenia mają podharcmistrzynie i harcmistrzynie.

Obrzęd Przyrzeczenia składa się z następujących zasadniczych momentów:

- a) Instruktorka pyta harcerkę czy chce złożyć Przyrzeczenie.
- b) Przyrzeczenie składa każda z dziewcząt osobno przez złożenie trzech palców w formie ukłonu na fladze polskiej, harcerskim sztandarze lub krzyżu. Słowa Przyrzeczenia powtarza za instruktorką przyjmującą Przyrzeczenie.
- c) Instruktorka każdej dziewczynie przypina krzyż, podaje rękę i mówi “Od tej

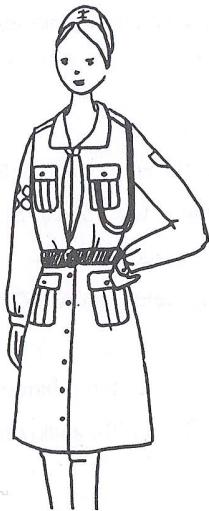
chwili jesteś harcerką”.

- d) Po złożeniu przez dziewczęta Przyrzeczenia drużyna śpiewa Hymn Harcerski lub inną uroczystą pieśń, jak np.: “Iż będziem trwać”, lub “Pod lilji znakiem”.

Poza tym obrzędowość związana z Przyrzeczeniem może być różna, zależnie od tradycji środowiska i warunków miejscowych. Przyrzeczenie jest przede wszystkim wewnętrznym świętem dla drużyny.

W poszczególnych krajach osiedlenia po złożeniu Przyrzeczenia może być, w razie potrzeby, dodawane zdanie o lojalności harcerki dla danego kraju. Formuła ta brzmi w sposób następujący: Od tej chwili jesteś harcerką. Złóż teraz przyrzeczenie lojalności: “Przyrzekam lojalną i rzetelną pracę dla ...(kraj zamieszkania)”. Decyzja w tej sprawie należy do Zjazdu Okręgu.

MUNDUR HARCERKI

- Sukienka - z szarego materiału luźna, bez karczka i fałd, zapinana z przodu na guziki.
- Kołnierz - szerokości 8 cm z prostego kawałka, przyszyty jak w sportowej bluzce.
- Naramienniki - zapinane na guziki przy kołnierzu, szer. 4 cm, poszerzone przy wszyciu na ramieniu o 0.5 cm.
- Rękaw - koszulowy, z mankietem szer. 5 cm zapinany na jeden guzik.
- Kieszenie - z klapkami. Kontrafałdy kieszonek szer. 3 cm. Wymiary kieszeni: górna 10x11 cm, szer. klapki 4 cm - dolna 15x17 cm, szer. klapki 6 cm.

Odległość górnej kieszeni od ramienia 16 cm. Odległość dolnej kieszeni od pasa 8 cm. Wymiary mogą ulec zmianie zależnie od wielkości munduru.

- Pas - skórzany, brązowy, szer. 4 cm, z harcerską klamrą (lilijka i napis ZHP).
- Chusty lub krajki - jednakowe dla całej drużyny.
- Czapeczka - szara z lilijką.
- Skarpety - szare lub białe, lub pończochy jednolite dla całej drużyny.
- Swetry - szare lub granatowe, jednakowe dla całej drużyny
- Półbuty – czarne lub brązowe na niskim obcasie

Czapeczka (patrz poniżej punkt d)

Klamra na pas harcerski kolor brązu

Do decyzji w Chorągwiach:

- a. jednolite skarpetki,
- b. w czasie chłódów harcerki noszą, jednakowe, rajstopy dla całej drużyny oraz bluzy i kurtki w miarę możliwości jednakowe dla całej drużyny.
- c. z uwagi na klimat zuchy i harcerki powinny nosić odpowiednie nakrycie głowy na koloniach i obozach oraz spodnie na zimowiskach
- d. czapeczka – “furażerka” z szarego materiału na podszewce, jak na rysunku powyżej lub kapelusz. Każda Chorągiew ustala jednolity ubiór na głowę dla swojej Chorągwi.

Drużyna harcerek może wprowadzić dodatkowy mundur obozowy składający się z:

- spodni czy szarej spódnicy lub szortów
- szarej bluzy (mogą być dodane chusty swej jednostki), albo koszulki typu “T-shirts”. Wszystko jednakowe dla całej drużyny.

Tarczę Hufca nosi się przyszytą na lewym rękawie powyżej łokcia. Sprawności pierwszej pomocy i sanitarne poniżej tarczy również na lewym rękawie, wszystkie inne sprawności nosi się przyszyte w rzędach powyżej łokcia na prawym rękawie.

JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

ZASTĘP I ZASTĘPOWA

Zastęp jest najmniejszą komórką organizacyjną w harcerstwie. Zastępowa jest trochę starszą koleżanką reszty dziewcząt z zastępu. Ma dużo zapału do pracy, pomysłowości, lubi harcerstwo, posiada zdolności kierownicze, jest odpowiedzialna.

Nie wymaga się od zastępowej ani szerokiego zrozumienia metod harcerskich, ani tym bardziej przygotowania pedagogicznego.

Zastępową wybiera zazwyczaj zastęp spośród siebie, a mianuje ją drużynowa po zasięgnięciu opinii Rady Drużyny.

Zastępowa w miarę swoich możliwości przygotowuje program pracy swojego zastępu, który po omówieniu na Radzie Drużyny akceptuje drużynowa.

1. Obowiązkiem zastępowej jest
  - a. Zorganizowanie zastępu jako samodzielnego, czynnego i żywego grona, wyrażającego się przez pracę całego zespołu i poszczególnych dziewcząt w domu, szkole, przy pracy, na zbiórkach.
  - b. Zastępowa krzewi u dziewcząt poczucie zbiorowej odpowiedzialności za słowa i czyny każdej członkini zastępu.
  - c. Zastępowa kieruje życiem zastępu i jego członkiń przez: zbiórki, ćwiczenia międzyzbiórkowe oraz braterskie współżycie z dziewczętami na terenie zastępu i drużyny, domów prywatnych, szkoły, itp.
  - d. Bierze udział w życiu zastępu zastępowych, w konkursach zastępowych, zwiadach i obozach.
  - e. Pełni obowiązki organizacyjne i administracyjne związane z prowadzeniem zastępu, prowadzi księżeczkę zastępu, zbiera poglówne deponując większe sumy pieniędzy w kasie drużyny.

2. Formy zewnętrzne zastępu

Formy zewnętrzne zastępu, jak wszystkie formy w harcerstwie, są związane ściśle z formą pracy.

Na pierwszych zbiórkach zastęp myśli o godle i zawołaniu (haśle). Obrane godło (np.: Korzenie, Promyki, Orły, Sosny, itp.) ma symbolizować wartości wychowawcze, jego wybór musi być przez dziewczęta dostatecznie umotywowany i zatwierdzony przez Radę drużyny. Drużyna dba o to, by godła wszystkich zastępów tworzyły harmonijną całość. Tak samo godła drużyn muszą tworzyć harmonijną całość w Hufcu. Godło nie jest tylko nazwą zastępu lecz również symbolem, którego cechy dodatnie zastęp stara się naśladować (np.: Korzenie - przynależność, Orły - siłę, spostrzegawczość, Sosny - pięcie się wzwyż...).

Program pracy zastępu, jego obrzędowość, sposób ujmowania pewnych zagadnień, formułowania haseł pracy, układania gier itd., zastępy częstokroć opierają o godło i zawołanie. W ten sposób godło jest nie tylko zewnętrznym symbolem, ale i ośrodkiem, dokoła którego obraca się życie zastępu. Harcerka powinna umieć rysować godło swojego zastępu, lub jego uproszczony symbol.

Zastęp posiadać może także własny proporczyk. (patrz Rozdział XI)

Dla odróżnienia poszczególnych zespołów w drużynie zastępy mogą mieć odmienne skówki (kółka) przy chustach.

W miarę możliwości zastęp powinien mieć swój kącik w izbie harcerskiej. Jeśli to jest niemożliwe na stałe, to w czasie trwania zbiórki powinien być zrobiony kącik z proporczykiem zastępu, kroniką, pracami dziewcząt itp.

DRUŻYNA I DRUŻYNOWA

1. Drużyna jako jednostka organizacyjna

Zastęp jest podstawową jednostką zbiorową harcerskiego systemu wychowawczego. Przynajmniej dwa zastępy tworzą drużynę, która jest najmniejszą samodzielną jednostką harcerską.

Drużyna stanowi zasadniczy ośrodek organizacyjny oraz wychowawczy. Drużynowej, która dobrze sobie radzi, Hufcowa zostawia dużo samodzielności, w przeciwnym wypadku Hufcowa lub Szczepowa stale czuwa nad pracą drużyny.

2. Drużynowa

- a) Pełnouprawnioną kierowniczką drużyny harcerskiej jest drużynowa w stopniu przewodniczki.
- b) Drużynowe mianuje i zwalnia rozkazem Komendantka Chorągwi lub za jej upoważnieniem Hufcowa na wniosek Referentki Harcerek w hufcu lub Szczepowej.
- c) W wyjątkowych wypadkach drużynę może prowadzić harcerka przed zdobyciem stopnia przewodniczki - jest ona wtedy mianowana p.o. drużynową. Jednocześnie Hufcowa pilnuje by p.o. drużynowa miała możliwość zdobycia stopnia przewodniczki i brania udziału w obozach lub kursach drużynowych. O ile p.o. drużynowa ma stopień samarytanki to otwarcie próby na stopień przewodniczki następuje równocześnie z objęciem przez nią funkcji p.o. drużynowej i jest ogłoszone rozkazem Komendantki Chorągwi na wniosek Hufcowej.

Każda p.o. drużynowa ma opiekunkę wyznaczoną przez Hufcową.

P.o. drużynowa bez stopnia przewodniczki nie ma uprawnień objętych paragrafem 4. Hufcowa indywidualnie ustala czy p.o. drużynowa ma wystarczające wyrobienie harcerskie by samodzielnie przeprowadzać biegi na stopnie, przyznawać sprawności i układać program pracy. Hufcowa, Szczepowa lub wyznaczona przez Hufcową instruktorka - opiekunka pomaga wtedy p.o. drużynowej - a stopnie przyznaje Hufcowa.

Jeżeli drużynowa nie jest pełnoletnia, drużyna musi mieć opiekunkę z punktu widzenia prawnego. Wiek pełnoletności i odpowiedzialności prawnej jest różny w poszczególnych krajach.

Drużynowa obejmując drużynę składa zobowiązanie, które określa jej stanowisko względem drużyny i Związku Harcerstwa Polskiego.

Zobowiązanie drużynowej (wzór do podpisu).

Zobowiązuję się świadomie i dobrowolnie, dokładając wszelkich sił prowadzić powierzony mi zespół w myśl idei i zasad wychowawczych Z.H.P.

Będę się starała pogłębiać i rozszerzać swoje wiadomości harcerskie i pedagogiczne i przygotowywać swoją następczynię.

Podejmuję się pełnej odpowiedzialności za sprawy finansowe i administracyjne powierzonej mi drużyny i zobowiązuje się czuwać nad jej majątkiem.

Nie opuszczę drużyny bez zgody Hufcowej. Wyznaczonej następczyni przekażę drużynę i jej majątek.

.....
Podpis   Data

Dodatkowe zobowiązanie p.o. drużynowej (dopisać do powyższego).:

- a) Zobowiązuję się dołożyć wszelkich starań by jak najszybciej zdobyć stopień przewodniczki.
- b) Zdaję sobie sprawę, że nie mam pełnych uprawnień drużynowej i będę współpracować z opiekunką drużyny.

3. Obowiązki drużynowej

Drużynowa ma obowiązki:

- a) Pełnić funkcję zgodnie z podpisanym zobowiązaniem.
- b) Przygotować wraz z Radą Drużyny coroczny program pracy drużyny i zastępów.
- c) Przeprowadzić program pracy drużyny i czuwać nad wykonaniem programu pracy zastępów.
- d) Wizytować zbiórki zastępów.
- e) Służyć zastępowym radą i pomocą w każdej potrzebie. Dla ich wyrobienia harcerskiego i pomocy w pracy, o ile to możliwe, prowadzić zastęp zastępowych.
- f) Porozumiewać się i współpracować z Komendą Hufca i Chorągwi w pracy ogólnej i programowej.
- g) Brać udział w odprawach i zbiórkach drużyny drużynowych.
- h) Brać czynny udział w kursach kształcenia.
- i) Czytać, i zachęcać dziewczęta do czytania pism harcerskich.
- j) Przestrzegać spełniania wszystkich obowiązków organizacyjnych dotyczących zarówno jej jak i drużyny (składki, terminowe raporty, prowadzić i opiekować się kroniką drużyny).
- k) Pobierać od dziewczynek pogłówne i ustaloną kwotę przekazywać do Hufca.
- l) Czuwać nad majątkiem drużyny.
- m) Jest odpowiedzialna przed władzami harcerskimi za bezpieczeństwo powierzonych jej dziewcząt podczas zajęć harcerskich.

4. Uprawnienia drużynowej

Drużynowa w stopniu przewodniczki ma uprawnienia i obowiązki

przewodniczki według Regulaminu Organizacji Harcerek Rozdział X oraz dodatkowe prawa:

- a) Przeprowadzać próby na stopnie ochotniczki, tropicielki, pionierki, starszej ochotniczki i samarytanki.
- b) Przyznawać sprawności. W razie potrzeby korzysta z pomocy osoby kwalifikowanej.
- c) Zatwierdzać rozkazem przyznane stopnie, sprawności, mianowania zastępowych i składy zastępów.

5. Przyboczna drużynowej

Przyboczna jest pomocnicą i zastępczynią drużynowej, częstokroć kierowniczką jakiegoś działu pracy w drużynie. Jest ona ewentualną kandydatką na przyszłą drużynową, z czym trzeba się liczyć przy jej wyborze.

Przyboczną dobiera sobie drużynowa, a mianuje ją Hufcowa lub za jej upoważnieniem Szczepowa.

6. Organizowanie nowej drużyny lub samodzielnego zastępu

Drużynę może organizować tylko harcerka upoważniona przez Hufcową, lub w wypadku gdy na danym terenie nie ma Hufca, przez Komendantkę Chorągwi. Uzyskawszy upoważnienie przyszła drużynowa może przystąpić do zorganizowania drużyny lub może na razie stworzyć jeden zastęp, który prowadzi aż do przygotowania sobie zastępowych. Przez cały ten okres pozostaje z Hufcową lub Komendantką Chorągwi w stałym porozumieniu.

Gdy na danym terenie nie ma odpowiedniej liczby dziewcząt może powstać samodzielny zastęp.

7. Zgłoszenie drużyny do ZHP

Gdy nowa drużyna zaczyna samodzielnie funkcjonować następuje formalne, według załączonego wzoru, zgłoszenie jej do Komendy Chorągwi drogą służbową przez Komendę Hufca.

Wzór zgłoszenia.

Dnia...../20.....

Adres drużynowej .....

Do Komendy Chorągwi drogą służbową zgłaszam drużynę o projektowanym imieniu

założoną przez: .....

w dniu..... roku ..... w miejscowości .....

Drużyna liczy dziewcząt: ....., w tym:

dziewcząt: od 11 do 14 lat ....., od 14 do 16 lat ....., powyżej 16 lat .....

Prośba o przeniesienie do drużyny następujących harcerek z innych drużyn: lista z wiekiem, stopniem, po Przrzeczeniu lub bez i z uzasadnieniem.

Drużynowa (podać imię, nazwisko, wiek, stopień, przygotowanie do pracy kierowniczej, zawód)

Opiekunka drużyny (podać imię, nazwisko, zawód, adres).

Dołączyć krótkie sprawozdanie z dotychczasowej pracy w drużynie.

Drużyna odbywa zbiórki w .....

.....

Podpis zgłaszającej

Łącznie ze zgłoszeniem drużyny drużynowa przesyła do Komendy Hufca program pracy drużyny.

8. Przyjęcie nowej drużyny lub samodzielnego zastępu do ZHP

Drużyny zgłaszające się do ZHP przyjmuje na okres próby Komendantka Chorągwi na wniosek Hufcowej (patrz punkt 18). Przed przyjęciem Komenda Chorągwi wizytuje drużynę za pośrednictwem lokalnej Hufcowej lub wydelegowanej instruktorki. Instruktorka, zaznajomiwszy się z pracą drużyny występuje z wnioskiem bądź:

- a) o włączenie drużyny w skład Hufca,
- b) o przedłużenie okresu przygotowawczego,
- c) o rozwiązanie, o ile po określonym czasie próby drużyna obowiązującym wymogami nadal nie odpowiada.

Drużyna zostaje formalnie przyjęta do ZHP rozkazem Komendantki Chorągwi na wniosek Hufcowej. Komendantka nadaje drużynie godło, nazwę i zatwierdza patronkę drużyny.

Rozkaz przyjęcia do ZHP może być wręczony uroczyście przez Komendantkę lub delegowaną instruktorkę.

9. Rozwiązanie drużyny

Rozwiązać drużynę może Komendantka Chorągwi. O majątku drużyny decyduje Komendantka Chorągwi w porozumieniu z Hufcową.

10. Przekazywanie drużyny

Drużynowa może przekazać następczyni drużynę tylko po porozumieniu się z Hufcową i po otrzymaniu jej zezwolenia.

Przy przekazywaniu drużyny powinna być obecna Hufcowa lub jej zastępczyni. Należy dopilnować by książki drużyny (książka pracy, kronika, książka kasowa z kwitariuszem, książka inwentarzowa) oraz majątek drużyny, przekazane zostały we wzorowym porządku. Protokół zdawczo - odbiorczy sporządza się w trzech egzemplarzach. Jeden zatrzymuje Hufcowa, jeden ustępująca drużynowa, a trzeci zostaje w aktach drużyny.

11. Wymagania dla drużyn i ich obowiązki

Drużyna harcerzek musi odpowiadać następującym wymaganiom i spełniać następujące obowiązki:

- a) Drużyna pracuje systemem zastępowym.
- b) Zastępowe pracują pod kierunkiem drużynowej jako normalny, dobrze zorganizowany zastęp harcerski.
- c) Drużyna przedstawia program prac mających na celu zrealizowanie w określonym czasie obranego założenia wychowawczego. Jednocześnie wskazuje środki i sposoby, przy pomocy których zamierza realizować swe projekty.
- d) Prowadzi administrację drużyny wg wzorów przyjętych w Chorągwi.
- e) Regularnie wpłaca należne poglówne oraz sumiennie reguluje wszelkie zobowiązania finansowe.
- f) W razie wystąpień na zewnątrz każdorazowo uzyskuje pozwolenie Hufcowej. Wszelki udział drużyny w pracach innych organizacji lub instytucji, musi być ustalony z Hufcową.
- g) Drużyna może prowadzić akcję zarobkową, np.: wyrób i sprzedaż palm wielkanocnych, pisanek, zabawek na choinkę, pierników na Kaziuka itd. Sposób zarobkowania musi być zaaprobowany przez Hufcową.
- h) Zabiega o napływ nowych członków.
- i) Prenumeruje pisma harcerskie. Kompletuje biblioteczkę drużyny.

12. Praca drużyny

Uwagi ogólne.

- a) Drużyna pracuje samodzielnie w myśl programu ustalonego na Radzie Drużyny. Przepisy ogólne, obowiązujące wszystkie drużyny, mają jedynie na celu ułatwienie i ujednolicenie pracy, ale nie zawierają szczegółów, aby nie krępować zdrowej inicjatywy drużynowych.
- b) Przy drużynie harcerskiej powinno być "Koło Przyjaciół Harcerstwa", zapewniające pomoc i opiekę drużynie ale nie wglądające w wewnętrzne życie drużyny i jej pracę. W praktyce Koła Przyjaciół Harcerstwa istnieją w ośrodkach polskich czyli terenowo przy Szczepach i pomagają zarówno harcerkom jak i harcerzom na danym terenie.
- c) Majątkiem drużyny administruje drużynowa lub opiekunka drużyny (jeżeli drużyną kieruje osoba niepełnoletnia) z odpowiedzialnością przed Komendą Hufca. W razie rozwiązania drużyny, o przeznaczeniu majątku drużyny decyduje Komenda Chorągwi w porozumieniu z Hufcową.

- d) Wskazane jest aby drużyna miała własną izbę lub kącik w izbie harcerskiej.

13. Rada Drużyny

Rada Drużyny ma doniosłe zadanie do spełnienia.

- a) Rada Drużyny - to zastęp, do którego należą zastępowe i ewentualnie podzastępowe oraz dziewczęta pełniące funkcje takie jak na przykład skarbniczka, sekretarka, magazynierka, bibliotekarka, kronikarka. Zastęp taki ma za zadanie pomoc zastępowym w zdobywaniu osobistych wartości oraz pogłębianiu wiadomości harcerskich. Jeśli życie tego zastępu będzie żywe, barwne, bogate w treści - zastępowym nie zabraknie zapалу, energii i pomysłowości do prowadzenia swych zastępów. Będąc w dobrym zastępie, same opanują sztukę prowadzenia zastępów.
- b) Rada Drużyny jest zespołem, który pomaga Drużynowej w pracy, opracowuje program pracy drużyny i współdziała w prowadzeniu go; reguluje tok pracy drużyny przez omawianie zbiorów poszczególnych zastępów i drużyny. Na Radzie Drużyny zastępowe dzielą się swymi doświadczeniami i pomagają drużynowej rozstrzygać sprawy wątpliwe.
- c) Administracja drużyny. Drużynowa razem z przyboczną, sekretarką i skarbniczką prowadzi następujące książki: książkę pracy drużyny, wykaz służby dziewcząt, książkę kasową z wykazem poglównego (składek), kwitariusz dochodowy, teczkę rachunków, książkę korespondencyjną z odpowiednimi teczkami (pism wysłanych i otrzymanych, rozkazów, raportów), książkę inwentarzową, kronikę drużyny.

Powierzenie dziewczętom pewnych funkcji w drużynie ma na celu wyrobienie w nich odpowiedzialności, systematyczności i wytrwałości. Dziewczęta te należą do Rady Drużyny na równi z zastępowymi.

14. Przyjęcie nowych dziewcząt do drużyny

Nową kandydatkę przyjmuje się na trzy miesięczny okres próbny. Po skończeniu okresu próbnego nowo wstępująca dziewczynka staje się pełnoprawnym członkiem drużyny. Okres próbny nie obowiązuje zuchów przechodzących z gromady.

15. Patronki i nazwy drużyn

Drużyny harcerek wybierają patronki spośród nieżyjących już, zasłużonych Polek, widzą w nich wzory dla swego życia i postępowania. Patronki drużyn muszą być zatwierdzone przez Komendantkę Chorągwi.

Drużyna może obrać nazwę, która podkreśla jej polskość. Na nazwę - godło drużyny można wybrać nazwę miejscowości, rzeki, gór polskich, nazwisko zasłużonej osoby, która daje skojarzenie z dziejami lub charakterystyczną cechą naszego kraju. Nazwy drużyn również zatwierdza Komendantka Chorągwi.

16. Uprawnienia drużyny harcerskiej

Drużyna harcerek ma prawo:

- a) Korzystać ze wszystkich stałych urządzeń i uprawnień Związku.
- b) Brać udział w przedsięwzięciach ogólnych, organizowanych przez Hufiec, Chorągiew lub GKH-ek.
- c) Używać oznak organizacyjnych (patrz "Formy zewnętrzne").
- d) Posiadać proporzec harcerski i używać go (przepis odnośny - patrz "Formy zewnętrzne").
- e) Używać okrągłej pieczęci z krzyżem harcerskim i napisem "ZHP Chorągiew ..... Drużyna harcerek im. .... w ....."

17. Opiekunka drużyny

Drużyna musi mieć opiekunkę, o ile drużynowa nie jest pełnoletnia (wiek pełnoletności różni się w poszczególnych krajach).

- a) Opiekunkę zatwierdza Hufcowa po porozumieniu się z drużynową.
- b) Opiekunka pomaga lub pośredniczy w kontaktach drużyny na zewnątrz np.: w zdobyciu izby, przechowalni na sprzęt, funduszków od KPH itd.
- c) Opiekunka czuwa nad prowadzeniem kasowości i bierze na siebie odpowiedzialność przed Hufcową i Komendantką Chorągwi za majątek drużyny.
- d) Opiekunka jeździ z drużynową na wycieczki i obozy drużyny i jest odpowiedzialna za zdrowie i bezpieczeństwo dziewcząt zgodnie z przepisami kraju zamieszkania. W razie niemożliwości udziału opiekunki, drużynowa zaprasza inną dorosłą osobę.
- e) Opiekunka nie jest zwierzchniczką drużynowej w sprawach programowych. Drużynowa w potrzebie zwraca się do opiekunki z prośbą o radę i pomoc. W wyjątkowych wypadkach patrz pkt. 2c, Hufcowa może przyznać indywidualnej opiekunce dodatkowe uprawnienia.

18. Samodzielny zastęp - samodzielna drużyna (patrz punkt 6)

W niektórych ośrodkach jest za mało dziewcząt do stworzenia drużyny powstają wtedy samodzielne zastępy bezpośrednio przynależne do Hufców. Może się też zdarzyć, że niektóre drużyny lub zastępy są za daleko od Komendy Hufców i praktycznie lepiej jest gdy należą bezpośrednio do Komendy Chorągwi. Powstają wtedy samodzielne zastępy lub drużyny przynależne do Chorągwi.

Obowiązki - kompetencje samodzielnych zastępowych i drużynowych ustala Hufcowa lub Komendantka Chorągwi.

Rozdział IV - WĘDROWNICZKI

Następną gałęzią organizacyjną po Skrzatach, Zuchach i Harcerkach są Wędrowniczki.

1. Wędrowniczka

Harcerka w wieku 15-16 lat ze stopniem pionierki albo starszej ochotniczki rozpoczyna program pracy wędrowniczej, bez względu na to czy pełni funkcję w gromadzie czy drużynie. Pełniąc funkcję w jednostkach w Hufcu, wędrowniczka równocześnie rozpoczyna samodzielną pracę przechodząc przez ETAPY wędrownicze i zdobywanie dalszych stopni harcerskich i instruktorskich.

Hufcowa rozkazem potwierdza przejście harcerki do wędrowniczek co upoważnia harcerkę do noszenia munduru wędrowniczek oraz zielonego pustego naramiennika.

- a) Do wędrowniczek może być przyjęta nie harcerka, która ukończyła 15-ty rok życia i oznacza się prawym charakterem. Po odbyciu okresu próby od 1-6 miesięcy z wynikiem dodatnim, składa próbę na stopień starszej ochotniczki, a po zdobyciu stopnia, może złożyć Przrzeczenie. Po roku w stopniu starszej ochotniczki, może składać próbę na stopień samarytanki.
- b) Nie wcześniej aniżeli 3 i nie później niż 12 miesięcy po przyjęciu harcerki do wędrowniczek, odbywa się obrzęd uroczystego nadania pełnego naramiennika.
- c) Wędrowniczka, która nie wykaże się pomyślnymi wynikami w ciągu roku od rozpoczęcia pracy wędrowniczej, traci prawo noszenia munduru wędrowniczki i naramiennika.

2. Organizacja

- 1. Najmniejszą jednostką organizacyjną wędrowniczek jest patrol liczący 2-5 wędrowniczek. Skład patroli zmienia się w zależności od prac i celów jakie wybiorą.
- 2. Patrole do 10 wędrowniczek tworzą zastęp z wybraną spośród siebie zastępową.
- 3. Ponad 10 wędrowniczek tworzy drużynę. Drużyna składająca się z 2-5 zastępów jest samodzielną jednostką podlegającą Szczepowej/Hufcowej.
- 4. Powstanie drużyny i wybór drużynowej spośród wędrowniczek zatwierdza rozkazem Komendantka Chorągwi lub za jej upoważnieniem Hufcowa na wniosek Referentki Wędrowniczek w Hufcu lub Szczepowej .
- 5. Drużynowa samodzielnej drużyny wędrowniczek ma obowiązki i przywileje takie same jak drużynowa harcererek. Utrzymuje stały kontakt z Referentką

- Wędrowniczek Hufca.
6. W zależności od warunków i potrzeb może powstać drużyna wędrowniczek składająca się z zastępów i patroli rozrzuconych po całym mieście, albo różnych miejscowościach. Drużyna ta podlega Hufcowej.
  7. Samodzielne wędrowniczki i małe patrole pracujące w miejscowościach oddalonych od jednostek harcerskich, nawiązują kontakt z Referentką Wędrowniczek w Chorągwi. Referentka czuwa nad programem ich pracy, zatwierdza osiągnięte ETAPY i informuje wędrowniczki o kursach, wędrówkach i zjazdach wędrowniczych Chorągwi lub najbliższego Hufca.

3. Założenie programowe

- a) Założeniem pracy wędrowniczek jest podejmowanie pracy samodzielnej i odpowiedzialnej, stosując w swym życiu pełne zrozumienie Prawa i Przysięgi Harcerskiej.
- b) Wędrownictwo to sposób życia. Wędrowniczkę powinna cechować inicjatywa i czynna postawa. Cele oparte są na Prawie i Przysiędze Harcerskiej, a wynikiem jest wykonanie programu, który dana jednostka sobie określi.

Trzy etapy – Naramiennik, Pochodnia, Znicz – są symbolami twórczej, pożytecznej choć trudnej pracy wędrowniczek. Zdobywanie etapów jest szczegółowo opracowane w książce „Wędrowniczki” – podręcznik dla wędrowniczek. Można też skorzystać z książeczek opracowanych na każdy etap, do nabycia u Referentki Wędrowniczek w Chorągwi.

OKRES WSTĘPNY – pełny naramiennik (przez zdobywanie poszczególnych płomieni. Okres pracy 3-12 miesięcy).

PŁOMIEŃ I (Najniższy) – SIŁA CIAŁA

PŁOMIEŃ II (środkowy) – SIŁA ROZUMU

PŁOMIEŃ III (najwyższy) – SIŁA DUCHA I UCZUCIA

„Karta Próby” podpisana jest przez odpowiedzialną instruktorkę, a pełny Naramiennik przyznany rozkazem Hufcowej.

ETAP I – Praca nad sobą (okres pracy 1 rok).

Rozpoczyna go wędrowniczka po zdobyciu pełnego NARAMIENNIKA. Praca nad sobą to samokształcenie, samowychowanie i praca nad rozwojem fizycznym. Wędrowniczka pracuje nad sobą przede wszystkim przez wędrówki oraz przez wyrabianie wszelkich zręczności.

ETAP II - Szukanie miejsca w społeczeństwie (okres 1-2 lata).

Pracę drugiego etapu rozpoczyna się w chwili otrzymania oznaki "Pochodni". Wędrowniczka przyjmująca oznakę pochodni podejmuje jako swój styl życia, poznanie świata i siebie. W swojej osobistej wędrówce staje się "pochodnią" oświetlającą drogę innym.

ETAP III – Służba

Etap ten rozpoczyna się otrzymaniem oznaki "Znicza". W tym okresie wędrowniczka w każdej czynności widzi okazję do pracy nad sobą i służbę dla innych. Nadal węduje, niekoniecznie fizycznie, rozszerzając swoją wiedzę o Polskę, o organizacjach polonijnych, o kraju zamieszkania i ruchu skautowym na tym terenie i na całym świecie.

"Kartę próby" na poszczególne ETAPY, podpisuje Referentka Wędrowniczek, Szczepowa lub Drużynowa w stopniu instruktorskim. Podpisana Karta Próby potwierdza zakończenie Etapu i wręczana jest wędrowniczce podczas specjalnie przygotowanego OBRZĘDU.

Okres pracy wędrowniczej, od otrzymania naramiennika poprzez etapy, nie powinien trwać dłużej niż 5-6 lat. Jako dorosła osoba wędrowniczka wybiera swoją dalszą drogę w życiu i harcerstwie – dalsze studia, zawód, stopnie instruktorskie. Jakakolwiek drogę wybierze, powinny przyświecać jej postawy i ideały ostatniego etapu – PRACA NAD SOBĄ, WĘDROWANIE I SŁUŻBA.

Każda wędrowniczka powinna posiadać książkę "WĘDROWNICZKI" oraz książeczki na poszczególne etapy.

MUNDUR WĘDROWNICZKI

BLUZKA – szara, w stylu munduru harcerek, wkładana do spódnicy

SPÓDNICZKA – granatowa, A-line z kieszeniami, nie krótsza jak do kolan

PAS – brązowy, skórzany, z harcerską kłamrą

CZAPECZKA – furażerka jak dla harcerek lub kapelusze. Każda Chorągiew ustala jednolity ubiór na głowę dla swojej Chorągwi

CHUSTA LUB KRAJKA DRUŻYNY

SKARPETY LUB RAJSTOPY – jednakowe dla Hufca lub Chorągwi
OBUWIE – czarne lub brązowe, na niskim obcasie jednakowe dla całej drużyny
NARAMIENNIK ZIELONY – na prawym ramieniu
TOREBKA – wędrowniczka może nosić torebkę skórzaną na pasku, w kolorze obuwia
NA WĘDRÓWKĘ – strój uzgodniony, jednakowy dla wszystkich, odpowiedni do terenu i pogody.
Chusta lub krajka drużyny. Nie można mieszać elementów munduru z ubiorem wycieczkowym
np.: bluzki mundurowej ze spodniami “jeans”.
SZNUR - szary z amarantowym suwakiem
OZNAKI WĘDROWNICZE – Pochodni lub Znicza nosi się na prawym rękawie na wysokości tarczy Hufca
TARCZA HUFCA – noszona na lewym rękawie

Rozdział V - **SZCZEPY**

Jeżeli Hufiec obejmuje rozległy teren i Hufcowa napotyka na trudności w pełnieniu swych obowiązków w odległych od siebie dzielnicach dużych miast, lub oddalonych od siebie miejscowościach, wskazane jest w tych wypadkach utworzenie SZCZEPU, szczególnie tam, gdzie są zgrupowane ośrodki społeczności polskiej np.: parafie, polskie szkoły, organizacje polonijne.

1. Głównym zadaniem Szczepu jest objęcie w jedną komórkę organizacyjną gromadki skrzatów, gromady zuchów, drużyny harcerek, patrole wędrowniczek, stwarzając w ten sposób lepsze warunki dla ciągłości wychowania harcerskiego poszczególnych jednostek w Szczepie, przez wszystkie okresy ich rozwoju.
2. Szczep może obejmować mniej lub więcej danych jednostek w zależności od potrzeb i możliwości danego ośrodka.
3. Jednostki należące do Szczepu pracują zgodnie z Regulaminem Organizacji Harcerek i wewnętrznymi przepisami.
4. Szczep jest integralną częścią Hufca.
5. O zorganizowaniu i rozwiązaniu Szczepu decyduje Komendantka Chorągwi na wniosek Hufcowej.
6. Przekazanie Szczepu odbywa się protokolarnie jak w każdej jednostce.
7. Nazwę i godło Szczepu, obrane na Radzie Szczepu, zatwierdza na wniosek Hufcowej Komendantka Chorągwi.
8. Szczep w którym praca prowadzona jest na dobrym poziomie i który posiada własną tradycję harcerską, może uzyskać pozwolenie na posiadanie sztandaru harcerskiego (patrz procedura “Sztandary i Proporce”).
9. Szczep używa pieczętki podłużnej.

10. Fundusze Szczepu powstają ze składek, pomocy KPH, z imprez, darów i ofiar.
11. Na czele Szczepu stoi Szczepowa, mianowana na wniosek Hufcowej przez Komendantkę Chorągwi. Szczepową musi być mianowana pełnoletnia instruktorka zgodnie z wymaganiami kraju zamieszkania.

SZCZEPOWA

1. Kieruje i koordynuje pracą Szczepu pod względem programowym i organizacyjnym z całością pracy Hufca.
2. Koordynuje wystąpienia Szczepu na zewnątrz, oraz reprezentuje Szczęp w swoim środowisku.
3. Współpracuje z Kołem Przyjaciół Harcerstwa, Radą Parafialną oraz jednostkami Organizacji Harcerzy.
4. Łącznie z drużynowymi i funkcyjnymi tworzy Radę Szczepu, która jest organem doradczym i wykonawczym Szczepowej.
5. Wprowadza skrzaty do gromady, zuchy do drużyny i harcerki do wędrowniczek. Może stosować własną obrzędowość.
6. W przypadku niepełnoletniej drużynowej, Szczepowa obejmuje obowiązki opiekunki drużyny czy gromady.
7. Czuwa nad kształceniem funkcyjnych Szczepu, dba o zdobywanie stopni młodzieżowych i wymaganych do nich sprawności.
8. W przypadku p.o. drużynowej w porozumieniu z Hufcową przeprowadza biegi na stopnie i sprawności.
9. W przypadku p.o. drużynowej w porozumieniu z Hufcową nadaje sprawności i grzybki skrzatowe, sprawności i gwiazdki zuchowe, sprawności i stopnie młodzieżowe, sprawności, naramiennik i etapy wędrownicze. Wszystkie rozkazy wydawane w Szczepie przekazuje Hufcowej.
10. Przedstawia Hufcowej opinię w sprawie mianowania i zwalniania drużynowych.
11. Bierze udział w kształceniu drużynowych i starszyny harcerskiej.
12. Za upoważnieniem Hufcowej mianuje i zwalnia przyboczne w jednostkach Szczepu, o ile drużynowe nie mają stopnia przewodniczki.
13. Dbą o bezpieczeństwo młodzieży na zbiórkach i innych zajęciach harcerskich, zgodnie z lokalnymi przepisami.
14. Pomaga Hufcowej w organizowaniu akcji letniej.
15. Dbą o moralne i materialne poparcie Szczepu od społeczeństwa na swoim terenie.
16. Bierze udział w Radzie Hufca i jest w ścisłym kontakcie z Hufcową.
17. Przestrzega zobowiązań organizacyjnych w stosunku do Hufca (statystyki, opłacanie składek, raporty, itp.).
18. Szczepowa przy pomocy funkcyjnych prowadzi:

1. książkę pracy i ewidencję
  2. książkę kasową z kwitariuszem przychodowym i teczką dowodów rozchodowych
  3. książkę inwentarzową
  4. teczkę rozkazów Hufca i Chorągwi
19. Szczepowa czuwa nad majątkiem gromad i drużyn.

SZCZEP SAMODZIELNY

1. Na terenie Chorągwi może zaistnieć potrzeba zorganizowania Szczepu Samodzielnego, nie wchodzącego w skład żadnego Hufca, który powstaje na terenie, gdzie jest bardzo mało jednostek harcerskich (mogą być dwie lub trzy) w miejscowości oddległej od skupisk harcerskich.
2. Komendantka Chorągwi decyduje o zorganizowaniu i ewentualnym rozwiązaniu Szczepu.
3. Szczepowa mianowana jest, z grona instruktorek, przez Komendantkę Chorągwi i bezpośrednio jej podlega. Jeżeli nie jest instruktorką nie ma wszystkich uprawnień Szczepowej.
4. Szczep Samodzielny obowiązuje Regulamin Szczepu, oraz wszystkie regulaminy i przepisy wewnętrzne Organizacji Harcerek.

Rozdział VI - HUFIEC - HUFCOWA

1. Hufiec jako jednostka organizacyjna

Hufiec harcerki jest jednostką terytorialną, zorganizowaną przez Komendę Chorągwi w celu prowadzenia pracy harcerskiej na określonym terenie w ścisłym współudziale z Komendą Chorągwi, a szczególnie w celu:

- a) Kierowania pracą istniejących drużyn harcerskich lub samodzielnych zastępów, gromad zuchowych, gromadek skrzatów i zespołów wędrowniczek.
- b) Organizowania nowych jednostek harcerskich.
- c) Czuwania nad stałym kształceniem zastępowych, drużynowych i funkcyjnych i umożliwiania im zdobywania stopni harcerskich i stopnia przewodniczki.

2. Hufcowa

Całkowitą odpowiedzialność za całość pracy Hufca ponosi Hufcowa i jest odpowiedzialna za swoją pracę przed Komendantką Chorągwi. Hufcowa jest mianowana przez Naczelniczkę Harcerki spośród harcmistrzyń lub podharcmistrzyń na wniosek Komendantki Chorągwi. W wyjątkowych wypadkach przewodniczka może pełnić obowiązki Hufcowej. Naczelniczka

Harcerek może przekazać uprawnienia mianowania, na podstawie wydanego zarządzenia, Komendantce Chorągwi.

Przy przejściu funkcji ustępująca oraz przejmująca funkcję nowa Hufcowa podpisują protokół zdawczo - odbiorczy. Oryginał protokołu zostaje w aktach Hufca. Kopie otrzymują: ustępująca Hufcowa, przejmująca funkcję Hufcowa, oraz Komendantka Chorągwi.

3. Obowiązki i kompetencje Hufcowej

Praca nad stałym rozwojem drużyn, gromad zuchów, gromadek skrzatów oraz zespołów wędrowniczek przez:

- a) Prowadzenie Rad Hufca, w skład którego wchodzi drużynowe, przyboczne oraz Komenda Hufca.
- b) Wizytowanie zbiorów jednostek będących na jej terenie.
- c) Organizowanie i przeprowadzanie akcji letniej Hufca. Dopilnowanie by obozy i kolonie miały odpowiednią Komendę, bezpieczny teren, zaprowiantowanie, sprzęt, opiekę lekarską, ubezpieczenie (patrz strona "Obozowanie") i wizytowanie obozów letnich i kolonii. Hufcowa zgłasza w określonym czasie przygotowaną przez siebie akcję letnią Hufca do Komendantki Chorągwi, która po zapoznaniu się z nią zatwierdza akcję letnią rozkazem w terminie przynajmniej 4 tygodni przed jej rozpoczęciem.
- d) Prowadzenie akcji wychowawczej mającej na celu życie się drużyn, zdobycie i wykazanie przez pracę, dobrej postawy harcerskiej Hufca (np.: ćwiczenia międzydrużynowe, zbiórki Hufca, prace zbiorowe wewnątrz Hufca i na zewnątrz, stała gra harcerska itp.).
- e) Prowadzenie drużyny (ewentualnie w zależności od wielkości Hufca, zastępu zastępowych) do której należą wszystkie zastępowe Hufca a drużynowe są zastępowymi.
- f) Czuwanie nad stałym kształceniem zastępowych, drużynowych i funkcyjnych i umożliwianie im zdobywania stopni harcerskich i stopnia przewodniczki. Zgłaszanie Komendantce Chorągwi kandydatek na przewodniczki.
- g) Organizowanie nowych drużyn, gromad zuchowych, gromadek skrzatów i zespołów wędrowniczych.
- h) Przedstawianie wniosków do Komendy Chorągwi o przyjęcie i rozwiązywanie jednostek będących na jej terenie.
- i) Za upoważnieniem Komendantki Chorągwi mianuje i zwalnia drużynowe i przyboczne.
- j) Prowadzenie akcji wychowawczej w dziedzinie administracji drużyn i gromad (kontrola ksiąg drużyn i gromad, zbiórki skarbniczek, sekretarek, ćwiczenia mające na celu wyrobienie punktualności, obowiązkowości, szanowania grosza publicznego itp.).
- k) Czuwanie nad stanem i powiększeniem majątku drużyn, gromad i Hufca.

- l) Dla usprawnienia pracy Hufca, Hufcowa może stworzyć szczepy. Komendantka Chorągwi zatwierdza Szczepy i mianuje Szczepowe na wniosek Hufcowej.
- m) Regularnie wydaje rozkazy, polecenia i listy organizacyjne.

4. Reprezentowanie Hufca w życiu miejscowego społeczeństwa:

- a) Regulowanie udziału harcerzek i drużyn w pracach tego społeczeństwa.
- b) Współpraca z KPH.

Hufcowa lub jej przyboczna bierze udział w zebraniach zarządu KPH na terenie swojego Hufca. KPH nie kontroluje gospodarki finansowej jednostek harcerskich, to należy do Komend Chorągwi, ale ma prawo wiedzieć na jakie cele zostały użyte dotacje udzielone jednostkom (Regulamin Główny ZHP działającego poza granicami Kraju 2009, 31C). Jednostki te powinny pamiętać by podziękować KPH za pomoc.

5. Hufcowa kieruje udziałem harcerzek Hufca w życiu Związku przez

- a) Zgłaszanie dziewcząt nadających się na instruktorki na obozy drużynowych, kursy metodyczne, kursy specjalne itp., do Komendy Chorągwi.
- b) Wysyłanie jednostek i zespołów na przedsięwzięcia zbiorowe organizowane przez Chorągiew lub GKH-ek.
- c) Kształtowanie czynnej postawy harcerzek w stosunku do całości ZHP przez dostarczanie im odpowiedniej prasy, literatury, przez obozy, wycieczki itp.
- d) Regulowanie spraw związanych ze zmianą przydziału harcerzek wyjeżdżających z terenu Hufca i na ten teren przybywających (patrz rozdział XI str. 11 "Meldowanie").
- e) Urlopowanie harcerzek na czas nie dłuższy niż pół roku.
- f) Hufcowa jest łącznikiem między Komendą Chorągwi i drużynami Hufca. Przez nią przechodzą wszystkie zarządzenia idące z Komendy Chorągwi i sprawy drużyn kierowane do Komendy Chorągwi.

6. Komenda Hufca

Hufcowa powołuje Komendę Hufca jako zespół współpracujący złożony z przybocznej, sekretarki, skarbniczki, szczepowych i poszczególnych referentek, np.: skrzatów, zuchów, harcerzek, wędrowniczek, i innych funkcyjnych w zależności od potrzeb Hufca.

Komenda Hufca pod względem administracyjnym jest w swym zakresie samodzielna. Rozsyła rozkazy, polecenia, listy Hufcowej i innych wyższych władz, do jednostek i grona instruktorskiego w Hufcu.

Komenda Hufca prowadzi następujące książki:

- a) Książkę pracy Hufca.
- b) Segregator korespondencyjny i akta drużyn, ułatwia wystawianie

- legitymacji harcerkom.
- c) Książkę kasową, kwitariusz dochodowy, teczkę dowodów rozchodowych.
  - d) Książkę inwentarzową.
  - e) Teczkę wykazów wg wzorów obowiązujących: 1) harcerek, 2) instruktorek, wykaz książeczek służbowych.
  - f) Kronikę Hufca.
  - g) Biblioteczkę, oraz archiwum, gdzie przechowywane są akta Hufca (stare kroniki, książki pracy, itp.).

Komenda Hufca wysyła do Komendy Chorągwi kopie rozkazów Hufcowej oraz raporty w oznaczonym terminie, np.: przedwakacyjny, roczny, sprawozdanie z akcji letniej, raport finansowy.

Komenda Hufca odsyła wyznaczoną część pogłównego w oznaczonym terminie do Komendy Chorągwi.

7. Referentki w Hufcu

Referentki w hufcach służą pomocą hufcowej.

a) Referentka Skrzatów w Hufcu:

Referentką Skrzatów jest instruktorka należąca do Komendy Hufca, która programowo i organizacyjnie podlega Hufcowej. Obowiązkiem Referentki jest:

- i. ustalić z Hufcową formę swojej działalności i ściśle współpracować z Hufcową i Szczepowymi.
- ii. utrzymywać regularny kontakt z drużynowymi szczególnie wspierając mniej doświadczone drużynowe. W miarę możliwości wizytować zbiórki gromadek.
- iii. nadzorować przygotowanie i wykonanie programu pracy i pomagać w przeprowadzaniu cykliów sprawnościowych.
- iv. wraz z Hufcową i Szczepową udziela porady w wyborze drużynowych, przybocznych, gromadkowych i opiekunek gromad.
- v. dbać o to by funkcyjne skrzatów brały udział w kursach i zdobywały stopnie harcerskie.
- vi. współpracować z Referentką Skrzatów w Chorągwi.

b) Referentka Zuchów w Hufcu:

Referentka Zuchów jest instruktorka należąca do komendy hufca, która programowo i organizacyjnie podlega Hufcowej. Obowiązkiem Referentki jest:

- i. ustalić z Hufcową formę swojej działalności i ściśle współpracować z Hufcową i Szczepowymi.
- ii. utrzymywać regularny kontakt z drużynowymi szczególnie wspierając mniej doświadczone drużynowe. W miarę możliwości wizytować zbiórki gromad.

- iii. nadzorować przygotowanie i wykonanie programu pracy i pomagać w przeprowadzaniu cykli sprawnościowych.
- iv. wraz z Hufcową i Szczepową udziela porady w wyborze drużynowych, przybocznych, gromadkowych i opiekunek gromad.
- v. dbać o to by funkcyjne zuchów brały udział w kursach i zdobywały stopnie harcerskie.
- vi. w porozumieniu z Hufcową, znaleźć osobę na komendantkę kolonii i pomagać w organizacji kolonii i znalezieniu odpowiedzialnej obsady.
- vii. współpracować z Referentką Zuchów w Chorągwi.

c) Referentka Harcerek w Hufcu:

Referentką Harcerek jest instruktorka należąca do Komendy Hufca, która programowo i organizacyjnie podlega Hufcowej. Obowiązkiem Referentki jest:

- i. ustalić z Hufcową formę swojej działalności i ściśle współpracować z Hufcową i Szczepowymi.
- ii. utrzymywać regularny kontakt z drużynowymi szczególnie wspierając mniej doświadczone drużyny. W miarę możliwości wizytować zbiórki drużyn.
- iii. nadzorować przygotowanie i wykonanie programu pracy rocznej i akcji letniej oraz dostarczać drużynowym materiały pomocnicze do prowadzenia zajęć harcerskich.
- iv. wraz z Hufcową i Szczepową udziela porady w wyborze drużynowych, przybocznych i opiekunek drużyn.
- v. dbać o to by funkcyjne drużyn brały udział w kursach i zdobywały stopnie harcerskie.
- vi. w porozumieniu z Hufcową, znaleźć osobę na komendantkę obozu i pomagać w organizacji obozu i znalezieniu odpowiedzialnej komendy.
- vii. współpracować z Referentką Harcerek w Chorągwi.

d) Referentka Wędrowniczek w Hufcu:

Referentką Wędrowniczek jest instruktorka należąca do Komendy Hufca, która programowo i organizacyjnie podlega Hufcowej. Obowiązkiem Referentki jest:

- i. ustalić z Hufcową formę swojej działalności i ściśle współpracować z Hufcową i Szczepowymi.
- ii. utrzymywać regularny kontakt z jednostkami wędrowniczek.
- iii. nadzorować przygotowanie i wykonanie programu pracy, oraz stawianie przed zespołami konkretnych zadań do wykonania. Zapewniać odpowiednie warunki na wyjazdy, wycieczki i wędrowki.
- iv. ułatwiać zespołom wędrowniczek kontakty ze specjalistami w różnych dziedzinach zainteresowania.

- v. koordynować pracę zespołów wędrowniczek i współpracy między wędrowniczkami.
- vi. wraz z Hufcową i Szczepową udziela porady w wyborze drużynowych, przybocznych i opiekunek drużyn.
- vii. dbać o to by funkcyjne drużyn brały udział w kursach i zdobywały stopnie harcerskie.
- viii. współpracować z Referentką Wędrowniczek w Chorągwi oraz Referentem Wędrowników w sąsiednim Hufcu męskim.

Rozdział VII - **CHORĄGIEW - KOMENDANTKA CHORĄGWI**

1. **Chorągiew**

W ZHP działającym poza granicami Kraju, Hufce i wszystkie jednostki harcerek znajdujące się na terenie jednego kraju tworzą Chorągiew Harcerek.

Na czele Chorągwi stoi Komendantka z zespołem dobranych przez siebie współpracownic tworzących Komendę Chorągwi.

Komenda Chorągwi stanowi w łańcuchu Organizacji ogniwo pośredniczące między Komendą Hufca, a Główną Kwaterą Harcerek w celu:

- a) Realizowania programu pracy Chorągwi określonego na kilka lat, opracowanego wspólnie z Hufcowymi i uzgodnionego z zamierzeniami programowymi Hufców z jednej strony, a Główną Kwaterą z drugiej.
- b) Kierowania w ramach tego programu pracą Hufców, a pośrednio drużyn. Tworzenia nowych Hufców i Szczepów w miarę potrzeby i możliwości instruktorskich, oraz rozwiązywania niepotrzebnych lub działających wadliwie. O ile warunki lokalne nie pozwalają na objęcie wszystkich drużyn siecią Hufców i Szczepów to Komenda Chorągwi bezpośrednio kieruje pracą drużyn samodzielnych lub nawet samodzielnych zastępów.
- c) Prowadzenia pracy nad kształceniem starszyny w ramach drużyn i zastępów instruktorek Chorągwi przy ścisłej współpracy z Hufcowymi.
- d) Kształcenia i mianowania przewodniczek.
- e) Administrowania aparatem organizacyjnym Chorągwi w myśl regulaminów Organizacji Harcerek.
- f) Reprezentowania Organizacji Harcerek na terenie Chorągwi.
- g) Utrzymywania żywej łączności z całością Harcerstwa Żeńskiego i Związku Harcerstwa Polskiego działającego poza granicami Kraju.

2. **Organizacja Komendy Chorągwi**

Założenia ogólne:

- a) Pracą Chorągwi Harcerek kieruje Komendantka. Kandydatkę na Komendantkę Chorągwi wybiera konferencja instruktorek spośród harcmistrzyń a mianuje ją Naczelniczka Harcerek. Konferencja Instruktorek

- Chorągwi odbywa się co dwa lata (na żądanie chociaż jednej instruktorki głosowanie musi być tajne).
- b) Komendę obowiązuje ścisła współpraca z GKH-ek jako organem centralnym.
  - c) Treść i forma pracy Komendy Chorągwi musi mieć charakter czysto harcerski. Komenda nie może być urzędem kierującym życiem harcerek. Jej praca jest oparta na harcerskich zasadach braterstwa i współodpowiedzialności. Zespół Komendy żyje życiem drużyn i Hufców i jest bliski życia instruktorskiego.
  - d) Dla usprawnienia pracy, Komenda dzieli się na referaty: skrzatów, zuchów, harcerek, wędrowniczek, kształcenia, administracji i finansów, gospodarczy i ewentualnie inne zależnie od potrzeb. Obowiązki członkiń Komendy Chorągwi ustala Komendantka Chorągwi wraz z Komendą. Wykaz obowiązków Referentek można wzorować na obowiązkach Referentek w Hufcach.
  - e) O ile istnieje drużyna instruktorek w Chorągwi to wszystkie członkinie Komendy powinny do niej należeć.

3. Komendantka Chorągwi

- a) Komendantką powinna być harcmistrzyni, w wyjątkowych wypadkach podharcmistrzyni może pełnić funkcję Komendantki, kadencja jej trwa dwa lata. Ta sama instruktorka może pełnić funkcję Komendantki nie dłużej jak następujące po sobie trzy kadencje – czyli łącznie 6 lat. Po przerwie jednej kadencji czyli 2 lat może znowu kandydować do wyboru i być wybraną.
- b) Ustępująca Komendantka Chorągwi oraz jej następczyni przejmująca funkcję, wspólnie podpisują protokół zdawczo - odbiorczy. Ustępująca Komendantka przesyła kopię protokołu Naczelniczce oraz zawiadania o przekazaniu swej funkcji Przewodniczącego Zarządu Okręgu.
- c) Komendantka jest odpowiedzialna przed Naczelniczką Harcerek za całokształt swej pracy.
- d) Komendantka z tytułu pełnienia swej funkcji wchodzi w skład zespołu GKH-ek i w skład Zarządu Okręgu (Regulamin Główny ZHP działającego poza granicami Kraju 2009, 45A). Zarząd Okręgu przeprowadza kontrolę finansową Chorągwi. (Regulamin Główny ZHP działającego poza granicami Kraju 2009, 48A.g.)
- e) Komendantka kontroluje pracę i gospodarkę jednostek harcerskich.
- f) Komendantka Chorągwi powołuje do pomocy Komendę Chorągwi jako swój organ wykonawczo - doradczy.
- g) Z zespołu Komendy mianuje kierowniczkę referatów: gospodarczego, kształcenia, sekretariatu i skarbu oraz zależnie od potrzeby: skrzatów,

zuchów, harcerek i wędrowniczek lub inne. Referentki, sekretarka i skarbniczka odpowiedzialne są za swoją pracę przed Komendantką Chorągwi.

- h) Jest odpowiedzialna za kształcenie przewodniczek i ich mianowanie.
- i) Jest odpowiedzialna za dobór kandydatek na phm. i za część ich kształcenia. Zgłasza do Naczelniczki wnioski o mianowanie phm., hm. i dz.h. do dnia 15 kwietnia i 15 października każdego roku.
- j) Komendantka powołuje komisję stopni instruktorskich. Komisja ta współpracuje z referatem kształcenia GKH-ek, czuwa nad kształceniem przewodniczek i przygotowuje wnioski mianowania na phm., hm. i dz.h.
- k) Organizuje obozy starszyny, drużynowych oraz obozy specjalne.
- l) Udziela urlopu instruktorkom na okres jednego roku. Ewentualnie po upływie roku urlop przedłuża, podając przyczynę.
- m) Kieruje pracą Hufców i drużyn w następujący sposób:
  - i. zapoznaje się z pracą Hufców i drużyn przez wizytacje, które przeprowadza sama lub przez wyznaczone przez siebie instruktorki,
  - ii. przyjmuje, zawiesza, rozwiązuje drużyny, gromady, na wniosek Hufcowych,
  - iii. mianuje drużynowe, na wniosek Hufcowych lub upoważnia do tego Hufcową,
  - iv. za upoważnieniem Naczelniczki mianuje, urlopuje, zwalnia Hufcowe, zatwierdza Komendy Hufców,
  - v. jest obecna przy obejmowaniu Hufca przez nową Hufcową. Jeżeli nie może być obecna deleguje inną instruktorkę,
  - vi. zatwierdza, rozwiązuje szczepy i mianuje szczepowe na wniosek Hufcowych,
  - vii. wydaje zezwolenia na organizowanie przez Hufce i drużyny różnego rodzaju obozów i kolonii. Zatwierdza każdą akcję letnią rozkazem w terminie przynajmniej 4 tygodni przed jej rozpoczęciem. Dopilnowuje by obozy, kolonie i wycieczki harcerskie były odpowiednio ubezpieczone (patrz 3n),
  - viii. zwalnia ze Związku harcerki po Przyrzeczeniu (odnośnie wykroczeń instruktorek patrz: Rozdział VIII),
  - ix. wydaje:
    - rozkazy zatwierdzające sprawy organizacyjne i regulaminowe,
    - listy okólne informujące o sprawach bieżących,
    - listy okolicznościowe do instruktorek lub Hufcowych.
  - x. zbiera wypełnione arkusze rejestracyjne instruktorek ze swego terenu, dodaje swój komentarz na arkuszu i odsyła arkusze w określonym terminie do GKH-ek,

- xi. kopie rozkazów i listów okólnych przesyła Naczelnicze do wiadomości.
- n) Komendantka Chorągwi jest odpowiedzialna za ubezpieczenie członków Chorągwi podczas zajęć Chorągwi według przepisów kraju zamieszkania. Regulamin Główny ZHP działającego poza granicami Kraju, 2009 paragraf 46A.d. ustala, że Przewodniczący Zarząd Okręgu ma obowiązek zapewnienia należytej pozycji prawnej wszystkim jednostkom na terenie Okręgu – jest też odpowiedzialny za ich ubezpieczenie. Komendantka Chorągwi ma obowiązek sprawdzenia czy Zarząd Okręgu to załatwił. Jeśli nie, to załatwia to sama.
- o) Komendantka Chorągwi jest odpowiedzialna za dostosowanie wewnętrznych przepisów Chorągwi do przepisów danego kraju zamieszkania względem młodzieży, oraz uwzględnienie wszelkich przepisów państwowych wobec odpowiedzialności, bezpieczeństwa, higieny itp. względem skrzatów, zuchów, harcerek, wędrowniczek i instruktorek.
- p) Komendantka Chorągwi z tytułu swej funkcji bierze udział w Zjeździe Okręgu (Regulamin Główny ZHP 2009 41A.b.). Zjazd Okręgu wysłuchuje jej sprawozdania (Regulamin Główny ZHP 2009 42A.c.) celem koordynacji pracy na terenie Okręgu oraz poparcia materialnego i moralnego (Regulamin Główny ZHP 2009 48A.b.).
- r) Komendantka Chorągwi zwołuje:
- i. odprawy funkcyjnych mające charakter organizacyjno-kształceniowy,
  - ii. konferencje instruktorek swojego terenu, o charakterze programowym i metodyczno - opiniotwórczym,
  - iii. konferencje sprawozdawczo - wyborcze, na których składa sprawozdania z pracy. Sprawozdania referentek oraz skarbniczki i sekretarki uzupełniają sprawozdanie Komendantki. O zamierzonej konferencji Komendantka zawiadamia Naczelniczkę przesyłając jednocześnie program. Po konferencji przesyła sprawozdanie. Wybory kandydatki na Komendantkę Chorągwi odbywają się raz na 2 lata. Konferencje instruktorek mogą odbywać się w ramach Zjazdu Okręgu. Zjazdy Okręgu odbywają się co dwa lata.
- s) O ile możliwe, organizuje i prowadzi sama lub upoważnia inną instruktorkę do zorganizowania i prowadzenia drużyny instruktorek i składa roczne sprawozdanie z jej pracy.

Do pomocy w pracach referatów mogą być zaangażowane inne instruktorki nie należące do Komendy.

4. Sekretariat

- a) Przyjmuje i wysyła korespondencję, rozkazy i okólniki do drużyn i Hufców

- oraz raporty, sprawozdania i korespondencję do Głównej Kwatery Harcererek.
- b) Prowadzi akta bieżące oraz archiwum, grupując je w segregatorach na prowadzone działy i wykazy statystyczne.
  - c) Prowadzi w porozumieniu z Hufcowymi akcję kształceniową w dziedzinie usprawnienia administracji drużyn i Hufców. Wysyła raporty statystyczne do Głównej Kwatery Harcererek w pierwszym tygodniu stycznia każdego roku.
  - d) Prowadzi biblioteczkę Chorągwi.

5. Skarbniczka

Na czele skarbu stoi skarbniczka, która prowadzi wszelkie prace związane z gospodarką Chorągwi, a w szczególności:

- a) prowadzi księgę kasową, kwitariusz dochodowy, teczkę dowodów rozchodowych. Pobiera składkę instruktorską, z której ustalony procent odsyła do Głównej Kwatery Harcererek. Prowadzi kontrolę pogłównego przesyłanego przez drużyny i Hufce. Ustalony procent odsyła do GKH-ek.
- b) przy wszystkich obrotach korzysta z bankowego konta Komendy Chorągwi.
- c) prowadzi książkę inwentarza Chorągwi, kontroluje inwentarzową Hufców i drużyn.
- d) prowadzi w porozumieniu z Hufcowymi akcję wychowawczą w dziedzinie kształcenia skarbniczek w Hufcach i drużynach.
- e) kontroluje książki kasowe Hufców. Pilnuje by wysyłały one roczne sprawozdania kasowe i pogłówne w ustalonym czasie do Chorągwi. Zarząd Okręgu kontroluje gospodarkę finansową wszystkich jednostek harcerskich podległych Okręgowi (Regulamin Główny ZHP 2009 48A.g.).
- f) współpracuje i kontroluje referat zarobkowy, o ile taki istnieje, w Komendzie Chorągwi.
- g) przygotowuje preliminarz na następny rok.

Komenda jest jednostką samodzielną. Praca jej skupia się w referatach, sekretariacie i skarbie. Za całokształt pracy Chorągwi odpowiedzialna jest Komendantka przed Naczelniczką, której składa w oznaczonym terminie pisemne sprawozdanie.

DRUŻYNY / ZASTĘPY INSTRUKTORSKIE

Drużyny lub zastępy instruktorek mogą być zorganizowane terytorialnie, wiekowo lub według zainteresowań. Chodzi o to żeby drużyny/zastępy powstawały dobrowolnie na skutek potrzeb i chęci samych instruktorek. Nie należy takiej formy organizacyjnej narzucać – dlatego też instruktorki nie są systematycznie przydzielane służbowo do poszczególnych drużyn i nie wszystkie instruktorki będą należeć do drużyny/zastępu instruktorskiego.

Drużyna/zastęp instruktorek nadaje sobie charakter i ustala swój plan pracy, który przekazuje Komendantce Chorągwi.

Drużyna/zastęp instruktorek wybiera kandydatkę na drużynową (oraz w miarę potrzeby, przyboczną) spośród członkin drużyny/zastępu, a mianuje ją Komendantka Chorągwi. Drużynowa/zastępowa jest odpowiedzialna przed Komendantką Chorągwi oraz przed instruktorkami w drużynie/zastępie.

Rozdział VIII - **NACZELNICZKA – GŁÓWNA KWATERA HARCEREK - INSTRUKTORKI**

1. Naczelniczka Harcerek stoi na czele Organizacji Harcerek i jest jej najwyższą władzą. Naczelniczka Harcerek kieruje pracą Organizacji Harcerek przy pomocy powołanego przez siebie zespołu Głównej Kwatery Harcerek (GKH-ek).
2. Naczelniczką Harcerek może być tylko harcmistrzyni.
3. Naczelniczkę Harcerek wybiera komisja harcerek podczas Zjazdu Ogólnego a zatwierdza Zjazd Ogólny. Kadencja Naczelniczki trwa do następnego Zjazdu Ogólnego, który odbywa się co trzy lata. Ta sama Naczelniczka może pełnić swą funkcję przez dwie następujące po sobie kadencje – czyli przez sześć lat. Może być ponownie wybrana po przerwie.
4. Naczelniczka jest członkiem Naczelnictwa i za swą pracę odpowiedzialna jest przed Przewodniczącym ZHP, Naczelną Radą i Zjazdem Ogólnym.
5. Naczelniczka podpisuje wszystkie regulaminy i zarządzenia Organizacji Harcerek. Zarządzenia i korespondencję dotyczącą bieżącej pracy wydziałów GKH-ek podpisuje odpowiedzialna referentka.
6. Naczelniczka zatwierdza wymagania na gwiazdki zuchów, na stopnie i sprawności harcerek i wędrowniczek oraz próby instruktorskie.
7. Naczelniczka powołuje Komisję Prób Instruktorskich, która rozpatruje i opiniuje wnioski o mianowaniu instruktorek. Referentka personalna GKH-ek wchodzi w skład tej komisji.
8. Naczelniczka mianuje phm., hm. i działaczki harcerskie w Organizacji Harcerek na wniosek Komendantek Chorągwi i Komisji Prób Instruktorskich GKH-ek. W specjalnych i nagłych przypadkach Naczelniczce przysługuje prawo mianowania (np. przepisy regulaminowe odnośnie funkcji).
9. Naczelniczka może zwolnić instruktorkę z ZHP. Usuniętej przysługuje prawo odwołania się do Naczelnego Sądu Harcerskiego.
10. Naczelniczka tworzy i rozwiązuje Chorągwie Harcerek.
11. Naczelniczka mianuje Komendantki Chorągwi spośród kandydatek wybranych na konferencjach instruktorek poszczególnych Chorągwi.

12. Naczelniczka przyznaje Chorągwiom prawo posiadania sztandaru.

GŁÓWNA KWATERA HARCEREK

1. Zespół GKH-ek jest organem pracy i ciałem doradczym Naczelniczki.
2. Członkinie GKH-ek powołane są przez Naczelniczkę. Komendantki Chorągwi z tytułu swej funkcji wchodzi w skład GKH-rek automatycznie.
3. Kierowniczk i referentki poszczególnych działów, sekretarka, skarbniczka i komisarka zagraniczna mianowane są przez Naczelniczkę i odpowiedzialne są za swą pracę przed Naczelniczką.
4. GKH-ek posiada następujące działy i referaty: skrzatów, zuchów, harcerek, wędrowniczek, komisję prób instruktorskich, kontaktów zagranicznych, archiwum, personalny, regulaminowy, sklepik, wydawniczy oraz inne zależnie od potrzeb.

KONTAKTY ZAGRANICZNE

Zgodnie ze zmianą Regulaminu Głównego ZHP działającego poza granicami Kraju z 1996 roku Komisarka Zagraniczna nie wchodzi w skład Naczelnictwa ZHP. Naczelniczka powołuje do Głównej Kwatery Harcerek i mianuje Rozkazem instruktorkę na funkcję Komisarki Zagranicznej, która podlega Naczelniczce.

KOMISARKA ZAGRANICZNA

1. Ma rolę porozumiewawczą, konsultacyjną i koordynacyjną w sprawie kontaktów z międzynarodowymi organizacjami skautowymi oraz ze skautami i skautkami krajów zamieszkania.
2. Ściśle współpracuje z Naczelniczką oraz z Referentkami Zagranicznymi w Chorągwiach mianowanymi przez Komendantki Chorągwi swojego terenu.
3. Na arenie międzynarodowej stara się informować o ZHP działającym poza granicami Kraju, a w szczególności o Organizacji Harcerek.
4. Informuje Główną Kwaterę Harcerek oraz Komendantki Chorągwi o bieżących międzynarodowych imprezach.

WYJAZDY ZAGRANICZNE

Wszelkie wyjazdy jednostek harcerskich poza teren kraju zamieszkania muszą być zgłoszone drogą służbową na odpowiednich formularzach GKH-ek na 3 miesiące przed wyjazdem i być zatwierdzone rozkazem Naczelniczki.

Komendantką wyprawy powinna być pełnoletnia instruktorka co najmniej w stopniu przewodniczki i mieć jeszcze jedną dorosłą osobę do pomocy, a uczestniczki powinny być przynajmniej w stopniu ochotniczki z jednym odbytym już obozem.

ARKUSZE REJESTRACYJNE INSTRUKTOREK

Dla celów ewidencyjnych każda instruktorka wysyła corocznie do Komendy Chorągwi dokładnie wypełniony Arkusz Rejestracyjny wraz ze składką instruktorską. Komendantki Chorągwi po napisaniu swych uwag przesyłają Arkusze wraz z procentem składki instruktorskiej do Głównej Kwatery Harcererek do 1 lutego.

LEGITYMACJE

Wszystkie członkinie Organizacji Harcererek powinny mieć legitymację, gdzie wpisywane są dane personalne.

- Legitymacje młodzieżowe – książeczki służbowe – wydają Hufcowe.
- Legitymacje instruktorskie wydaje Główna Kwatera Harcererek.

URLOPY INSTRUKTORSKIE

1. W razie konieczności przerwania służby, instruktorka prosi o urlop.
2. Urlopu udziela zależnie od terminu – na 1 rok Komendantka Chorągwi, dłużej niż rok – Naczelniczka.
3. W rozkazie udzielającym urlopu i okresu jego trwania, musi być podany rodzaj urlopu (np.: zdrowotny, osobisty, wyjazd z terenu, ważne egzaminy) oraz obowiązki/uprawnienia urlopowanej instruktorki (roczna rejestracja, uczestniczenie w konferencjach, zlotach lub zjazdach w charakterze gościa o ile w okresie urlopu instruktorka w ogóle nie jest zaangażowana w pracy harcerskiej).
4. Pomimo urlopu obowiązkiem jest utrzymanie kontaktu z "Macierzystym Hufcem lub Chorągwią" a także rejestrowanie się w najbliższej jednostce tymczasowego miejsca zamieszkania.
5. Po upływie terminu urlopu, instruktorka zgłasza się sama do pracy.
6. W przypadku prośby o przedłużenie urlopu, przedłuża go instancja, która urlopu udzieliła.

WYKROCZENIA

1. Rodzaje wykroczenia:
  - a) Naruszenie przepisów

- b) Ponowne przewinienie
  - c) Czyn niezgodny z Regulaminem
  - d) Działanie na szkodę Chorągwi
  - e) Działanie na szkodę ZHP działającego poza granicami Kraju
2. Sankcje:
- a) Nagana ustna – udziela bezpośrednia zwierzchniczka np.: Hufcowa
  - b) Upomnienie pisemne – udziela Komendantka Chorągwi
  - c) Zwolnienie z funkcji rozkazem – udziela zwierzchniczka zgodnie z funkcją
  - d) Karny urlop – 1 rok udziela Komendantka Chorągwi, powyżej roku Naczelniczka
  - e) Usunięcie z ZHP działającego poza granicami Kraju – Naczelniczka.
- Sankcja ujęta w punkcie d) i e) zabrania prawa występowania w mundurze i wypowiedzania się na tematy harcerskie na zewnątrz.
3. Każda instruktorka, przed wydaniem o niej negatywnej decyzji, w związku ze stawianymi jej zarzutami, może zwrócić się drogą służbową do Naczelniczki, z prawem przedstawienia faktów wyjaśniających.
4. Podstawnej przysługuje prawo udania się do odpowiedniego szczebla Sądu Harcerskiego.

MUNDUR INSTRUKTORSKI

Materiał szary wełniany lub syntetyczny.

- Spódnica - kostiumowa, prosta z kontrem z tyłu.
  - Żakiet - lekko wcięty, zapinany na guziki, z naramiennikami szerokości 4 cm rozszerzonymi ku rękawowi do 4.5 cm, 4 kieszenie z kontrafaldą do wewnątrz i patką prostokątną zapinaną na guzik. Wymiary w przybliżeniu: - górne kieszenie 8x10 cm, - dolne kieszenie 15x17 cm.
  - Bluzka - typu koszulowego, popielata. Na uroczyste wystąpienia biała.
  - Krajka harcerska
  - Torebka - czarna
- Pończochy - beżowe
  - Rękawiczki - czarne

Mundur letni i tropikalny

Materiał - szary

- Spódnica - prosta, lekko poszerzona
- Bluzka - typu żakiet, lekko wcięta, zapinana na guziki, krótki rękaw, 4 kieszenie z patką zapinaną na guzik. Wymiary

- kieszeni: górne 10x10 cm, dolne 13x14 cm
- Skarpety - szare
  - Obuwie - lekkie, sportowe, brązowe, czarne lub szare
  - Sweter - popielaty

Czapka - furażerka jak dla harcerek lub kapelusze. Każda Chorągiew ustala jednolity ubiór na głowę dla swojej Chorągwi.

Rozdział IX - **STOPNIE HARCEREK**

Próby na stopnie harcerek ma prawo przeprowadzać drużynowa przewodniczka. Jeżeli drużynowa nie ma jeszcze stopnia przewodniczki to przeprowadza je upoważniona przez Hufcową instruktorka.

Powszechnie utarł się zwyczaj przeprowadzania tzw. Biegów na stopnie na obozach i biwakach. Jest to niewątpliwie wygodne, gdyż mamy wtedy dosyć osób na obsadzenie punktów biegu. Należy jednak pamiętać, że na obozie nie ma wystarczająco dużo czasu na przygotowanie się do stopnia, ani możliwości sprawdzenia wszystkich wymagań. Dlatego część wymagań na stopnie powinna być sprawdzona przed wyjazdem na obóz i odnotowana w karcie próby. Wymagania na każdy stopień są tak ułożone, aby strony można było używać jako kartę próby.

Przyznanie stopnia jest ogłoszone rozkazem drużynowej i wpisane do książeczki służbowej harcerki. Stopnie zdobyte na obozie harcerskim są ogłoszone rozkazem komendantki obozu.

OCHOTNICZKA

Stopień ochotniczki zdobywa dziewczynka mająca przynajmniej 11 lat po 6 miesięcznej pracy w drużynie.

1. POSTAWA HARCERKI

- a) Ochotniczką może zostać dziewczynka, która postępowaniem swoim stara się zasłużyć na miano harcerki. Jest prawdomówna, spełnia codziennie dobry uczynek. Zna Prawo i Przysiężenie Harcerskie. Zna ukłon i pozdrowienie harcerskie.
- b) Praca nad sobą: wybierze dowolną cechę charakteru, którą będzie starała się polepszyć np. mówić zawsze prawdę, pomagać innym, być posłuszną. _____

2. WYCHOWANIE RELIGIJNE

- a) Mówi codziennie pacierz po polsku.

- b) Umie zachować się w kościele. Śpiewa Modlitwę Harcerską i Boże Coś Polskę i wie kiedy stać na baczność.
- c) Zna jedną pieśń Maryjną i jedną ogólną kościelną.
- d) Opowie o patronie Harcerstwa bł. Stefanie Wincentym Frelichowskim _____

3. WYCHOWANIE NARODOWE

- a) Mówi po polsku. Przeczyta i przepisze podany tekst.
- b) Zna godło państwa i hymn narodowy.
- c) Wie jak się zachować w czasie śpiewania hymnu narodowego, wobec sztandaru, w czasie ewangelii i gdy się śpiewa Boże Coś Polskę.
- d) Zdobyła sprawność Gosposi Wigilijnej lub Gosposi Wielkanocnej. _____

4. PIERWSZA POMOC

- a) Posiada torebkę „Bądź Gotów”, oraz umie ją ozdobić.
- b) Opatrzy drobne skaleczenie. _____

5. PRZYRODA

- a) Interesuje się przyrodą. Rozpozna 5 gatunków drzew.
- b) Wyhoduje roślinkę z nasion lub cebulki. Wie co im potrzeba do życia.
- c) Powie dlaczego trzeba chronić i ratować przyrodę i poda przykład tego co ją niszczy.
- d) W czasie wycieczki, biwaku lub obozu dba o czystość terenu.
- e) Pozna i przestrzega podstawowych przepisów „Regulaminu zachowania się za miastem” w kraju zamieszkania. _____

6. TECHNIKA

- a) Zna musztrę jednostki. Wie jak zachować się przy raporcie.
- b) Umie zagrać w dwie gry grupowe i rozumie ich znaczenie.
- c) Brała udział w wycieczce harcerskiej. Przejdzie drogę 1 km kierując się znakami patrolowymi. Rozumie znaki dawane ręką i gwizdkiem. Wiąże dwie liny jednakowej i różnej grubości. Sprawnie pakuje paczki. _____

7. GOSPODARCZO-DOMOWY

- a) Dbą o czystość osobistą i swój wygląd zewnętrzny, utrzyma w porządku swoje ubranie oraz pokój, kącik lub namiot. Zapakuje plecak.
- b) Potrafi wykonać najprostsze czynności domowe, nakryje do stołu, zaścieli łóżko, zamiecie pokój i pozmywa naczynia. _____

8. ZARADNOŚĆ

- a) Powtórzy i wykona krótkie zlecenie. Wie jak wezwać straż ogniową, policję i lekarza. Wie gdzie jest najbliższa apteka, szpital, poczta oraz jak skontaktować się z rodzicami w miejscu ich pracy. _____

9. UMIEJĘTNOŚĆ WYŚLAWIANIA SIĘ

- a) Przekazuje polecenie.
b) Zdobyła sprawność Baśniarki. _____

10. WIADOMOŚCI HARCERSKIE

- a) Poda nazwisko, adres i telefon zastępowej i drużynowej. Zna nazwisko Hufcowej.
b) Wie kto i kiedy założył światowy skauting i harcerstwo polskie. _____

11. SPRAWNOŚCI WYMAGANE DO STOPNIA

- a) Miłośniczka Ziemi Ojczyściej I (MZO I), Baśniarka, Gospoia Wigilijna lub Gospoia Wielkanocna. _____

Imię i nazwisko harcerki _____

Podpis instruktorki przeprowadzającej próbę _____

Data przyznania _____

TROPICIELKA

Stopień tropicielki zdobywa harcerka po rocznej pracy w drużynie w stopniu ochotniczki.

1. POSTAWA HARCERKI

- a) Tropicielką może zostać harcerka, która swoim postępowaniem zasługuje na miano harcerki. Spełnia codzienne dobre uczynki. Umie na pamięć Prawo i Przysiężenie Harcerskie. Wytlumaczy znaczenie krzyża harcerskiego i lilijki. Umie się zgłosić.
b) Praca nad sobą: oceni sama swój postęp nad wybraną cechą charakteru. _____

2. WYCHOWANIE RELIGIJNE

- a) Wypełnia obowiązki religijne.
b) Ułoży i przeczyta podczas Mszy Świętej harcerskiej modlitwę wiernych.
c) Wytlumaczy kościelne znaczenie świąt: Zielone Świątki, Boże Ciało,

- Zaduszki i zna polskie zwyczaje związane z tymi świętami.
- d) Zna dwie pieśni kościelne i dwie Maryjne. _____

3. WYCHOWANIE NARODOWE

- a) Mówi po polsku wśród Polaków. Napisze podyktowany tekst i poprawnie przeczyta podany tekst.
- b) Zna kilka pamiątek polskich w kraju zamieszkania. Zna adres przynajmniej jednej organizacji polskiej w swojej miejscowości.
- c) Opowie o zwyczajach związanych z kaziukiem, nocą świętojańską, dożynkami i andrzejkami. _____

4. PIERWSZA POMOC

- a) Potrafi zrobić nosze i temblak z rzeczy znajdujących się wokół niej.
- b) Potrafi poradzić w wypadkach skaleczenia, otarcia nóg, stłuczenia, krwotoku z nosa, oparzenia i ukąszenia owadów.
- c) Zna adres swojego domowego lekarza, szpitala i lokalnej apteki, wie jak znaleźć adres nocnej (dyżurnej) apteki. _____

5. PRZYRODA

- a) Zapozna się z przyrodą w swoim najbliższym otoczeniu i robi notatki o swoich spostrzeżeniach. Przedstawi rysunki lub zdjęcia roślin i zwierząt, które tam żyją.
- b) Rozpozna 5 gatunków ptaków w swoim otoczeniu.
- c) Zna cel parków narodowych. Wymieni kilka parków narodowych w Polsce i swoim kraju zamieszkania.
- d) Wy tłumaczy dlaczego trzeba oszczędzać wodę oraz chronić ją od zanieczyszczenia.
- e) Oczyszcza teren po wycieczce, obozie lub biwaku.
- f) Zna i przestrzega przepisów „Regulaminu zachowania się za miastem” w kraju zamieszkania. _____

6. TECHNIKA

- a) Zna musztrę zastępu i potrafi poprowadzić zastęp lub patrol. Umie zachować się przy sztandarze.
- b) Brała udział w wycieczkach drużyny lub zastępu i przygotowała na nie ekwipunek osobisty. W biegu pokona łatwe przeszkody np. rów, płot.
- c) Umie posługiwać się alfabetem Morse’a. Stosuje znaki patrolowe i dojdzie do celu po tropach. Przejdzie w 10 minut 1 kilometr krokiem skautowym. Wyznaczy strony świata w miejscu zamieszkania i w terenie. Posługuje się mapą miejską. Posługuje się własnymi wymiarami – krokiem, łokciem itp. Potrafi wykorzystać linkę na wycieczce np. przytroczenie ekwipunku,

związanie chrustu. Przygotuje i rozpali małe ognisko, ugotuje na nim prostą potrawę Zgasi bezpiecznie ognisko. _____

7. GOSPODARCZO-DOMOWY

- a) Potrafi zrobić swoje osobiste pranie (ręcznie i w pralce) i prasowanie.
- b) Potrafi zrobić zakupy i rozliczyć się z powierzonych pieniędzy.
- c) Pomoże w przygotowaniu posiłku dla gości. _____

8. ZARADNOŚĆ

- a) Zna przepisy drogowe. Wskaże na mapie swojej dzielnicy główne punkty usługowe, np. pocztę, policję i sklepy. Potrafi znaleźć numer telefonu i odszukać adres danej osoby. _____

9. UMIEJĘTNOŚĆ WYŚLAWIANIA SIĘ

- a) Zda sprawozdanie ustne z wywiadu na podany temat.
- b) Zarecytuje wiersz. _____

10. WIADOMOŚCI HARCERSKIE

- a) Zebrała wiadomości o swojej drużynie i patronce.
- b) Wie co znaczy AK i zapozna się z rolą harcerstwa w Powstaniu Warszawskim.
- c) Rozróżni oznaki funkcji i stopni. _____

11. SPRAWNOŚCI WYMAGANE DO STOPNIA

- a) Miłośniczka Ziemi Ojczyстей II (MZO II), jedna sprawność polowa, jedna sprawność gospodarcza, jedna sprawność do wyboru. _____

Imię i nazwisko harcerki _____

Podpis instruktorki przeprowadzającej próbę _____

Data przyznania _____

PIONIERKA

Stopień pionierki zdobywa harcerka po rocznej pracy w drużynie w stopniu tropicielki.

1. POSTAWA HARCERKI

- a) Pionierką może zostać harcerka, która żyje zgodnie z Prawem i

Przysiężeniem Harcerskim. Jest zaradna i odważna. Umie zgłosić zastęp lub patrol. Pamięta o spełnianiu dobrego uczynku.

- b) Praca nad sobą: wykaże sens pracy nad sobą, podkreślając to wybranym celem, który chce osiągnąć. _____

2. WYCHOWANIE RELIGIJNE

- a) Pamięta o codziennym rachunku sumienia.
- b) Bierze czynny udział w nabożeństwach kościelnych. Na obozie lub biwaku prowadzi modlitwę poranną lub wieczorną. Brała udział z drużyną w jednym nabożeństwie np. Majowe, Roraty, Gorzkie Żale, Różaniec, Droga Krzyżowa.
- c) Zna historię obrazów Matki Boskiej Częstochowskiej i Ostrobramskiej. Zna przynajmniej jedną pieśń wielkopostną, wielkanocną i jedną do Najświętszego Sakramentu. _____

3. WYCHOWANIE NARODOWE

- a) Mówi, czyta i pisze po polsku.
- b) Zrobi sama lub w zespole album wielkich Polaków, którzy wzbogacili dorobek świata. _____

4. PIERWSZA POMOC

- a) Zna skład apteczki polowej i umie się nią posługiwać.
- b) Zna objawy i umie zaradzić w wypadkach zemdlenia, zatrucia pokarmem, zaziębienia, odmrożenia, porażenia słonecznego, piorunem lub prądem elektrycznym.
- c) Zmierzy gorączkę. _____

5. PRZYRODA

- a) Potrafi wytłumaczyć, na czym polega współzależność wszystkiego, co żyje (cykl ekologiczny).
- b) Wymieni organizacje, które działają w ochronie środowiska w kraju zamieszkania.
- c) Rozpozna 8 drzew, 8 ptaków.
- d) Rozpozna 4 zwierzęta pod ochroną w swoim kraju zamieszkania.
- e) Rozumie potrzebę przetwarzania materiałów z opakowania. Bierze czynny udział w sortowaniu śmieci w domu. Na obozie lub biwaku będzie odpowiedzialna za sortowanie śmieci.
- f) Przedstawi młodszym harcerkom przepisy „Regulaminu zachowania się za miastem” w kraju zamieszkania i zachęci je do ich przestrzegania. _____

6. TECHNIKA

- a) Brała udział w biwaku lub obozie.
- b) Potrafi poprowadzić musztrę drużyny.
- c) Uprawia regularnie sport i poprowadzi gimnastykę drużyny lub obozu. Nada i odbierze depeszę dowolnym szyfrem. Wykona sama lub z grupą najprostsze urządzenia biwakowe, np. kuchnię, dół na odpadki organiczne. Przyrządzi w kuchni polowej dwie potrawy. Prawidłowo postawi i zwinie namiot w zespole.
- d) Ułoży i rozpali ognisko przy pomocy dwóch zapalek. Posługuje się węzłami pionierskimi i zna ich co najmniej 6; wie kiedy je trzeba stosować. Potrafi posługiwać się mapą z pomocą kompasu. Zaprowadzi zastęp do miejsca odległego o 2 km posługując się mapą. Dokona pomiarów w terenie np. wysokość drzewa, długość drogi, szerokość rzeki i szybkość prądu. _____

7. GOSPODARCZO-DOMOWY

- a) Dbą o wygląd swojego munduru, umie uprać go, wyprasować i w razie potrzeby zreperować; sprzątnie mieszkanie.
- b) Zaplanuje jadłospis na biwak zastępu.
- c) Samodzielnie ugotuje obiad dla rodziny ze świeżych produktów. _____

8. ZARADNOŚĆ

- a) Wie jak się zachować podczas wypadku w domu. Wie gdzie w domu odłączyć gaz, wodę, elektryczność. Potrafi dać wskazówki, jak dojechać do danego miejsca. _____

9. UMIEJĘTNOŚĆ WYŚLAWIANIA SIĘ

- a) Zabierze głos w dyskusji – przedstawiając swoje zdanie. Napisze artykuł lub opowiadanie do kroniki drużyny. Wykona powierzony sobie odcinek pracy, złoży z niej raport ustny i piśmienny. _____

10. WIADOMOŚCI HARCERSKIE

- a) Zna najważniejsze wydarzenia z historii harcerstwa. Wie gdzie i przez kogo były zakładane pierwsze drużyny żeńskie.
- b) Zna schemat Organizacji Harcererek. Poda nazwiska Komendantki Chorągwi, Naczelniczki i Przewodniczącego ZHP. _____

11. SPRAWNOŚCI WYMAGANE DO STOPNIA

- a) Miłośniczka Ziemi Ojczystej III (MZO III), jedna sprawność polowa, jedna sprawność gospodarcza, jedna sprawność do wyboru. _____

Imię i nazwisko harcerki _____

Podpis instruktorki przeprowadzającej próbę _____

Data przyznania _____

STARSZA OCHOTNICZKA

Stopień starszej ochotniczki zastępuje 3 pierwsze stopnie. Może go zdobyć tylko dziewczynka, która wstąpiła do harcerstwa mając skończone 15 lat.

1. POSTAWA HARCERKI

- a) Zna Prawo Harcerskie i rozumie wagę Przysięgi Harcerskiej. W czasie 3 miesięcznego udziału w życiu drużyny wykazała, że rozumie Prawo Harcerskie, chce według niego postępować i pracować nad sobą. Jest obowiązkowa i prawdomówna. Umie żyć w gromadzie. _____

2. WYCHOWANIE RELIGIJNE

- a) Codziennie robi rachunek sumienia.
b) Jest wierząca i pogłębia swoją wiedzę religijną. _____

3. WYCHOWANIE NARODOWE

- a) Biegło mówi i poprawnie czyta i pisze po polsku.
b) Zrobi sama lub w zespole album wielkich Polaków, którzy wzbogacili dorobek świata. Dokładnie pozna życiorys jednego z nich. _____

4. PIERWSZA POMOC

- a) Udzieli pierwszej pomocy w najczęstszych nagłych wypadkach – przy skaleczeniu, oparzeniu, odmrożeniu, krwotoku z nosa, zemdleniu, porażeniu słonecznym.
b) Umie zmierzyć temperaturę i tętno.
c) Zna skład apteczki polowej w drużynie i zna zastosowanie zawartych w niej środków. Stosuje zasady higieny w codziennym życiu.
d) Zrobiła kurs pierwszej pomocy. _____

5. PRZYRODA

- a) Potrafi wytłumaczyć, na czym polega współzależność wszystkiego, co żyje (cykl ekologiczny).
- b) Wymieni organizacje, które działają w ochronie środowiska w kraju zamieszkania.
- c) Rozpozna 8 drzew, 8 ptaków.
- d) Rozpozna 4 zwierzęta pod ochroną w swoim kraju zamieszkania.
- e) Rozumie potrzebę przetwarzania materiałów z opakowania. Bierze czynny udział w sortowaniu śmieci w domu. Na obozie lub biwaku będzie odpowiedzialna za sortowanie śmieci.
- f) Przedstawi młodszym harcerkom przepisy „Regulaminu zachowania się za miastem” w kraju zamieszkania i zachęci je do ich przestrzegania. _____

6. TECHNIKA

- a) Uprawia stale gimnastykę lub jakiś sport.
- b) Zdobyła ogólną sprawność w wykonywaniu zadań polowych, rozpala ogień.
- c) Poprowadzi zastęp lub patrol z mapą w łatwym terenie.
- d) Wiąże 6 dowolnych węzłów.
- e) Odbyla przynajmniej jedną dwudniową wycieczkę i kilka krótszych wycieczek lub była na obozie. _____

7. GOSPODARCZO-DOMOWY

- a) Wykaże w domu swoim lub swojej rodziny, że umie utrzymać porządek; mieszkaniu nadać wygląd estetyczny, naprawić lub uszyć ubranie, przygotować posiłki codzienne ze świeżych produktów. _____

8. ZARADNOŚĆ

- a) Wie jak zachować się w razie wypadku w domu i wie gdzie w domu odłączyć gaz, wodę, elektryczność. Potrafi dać wskazówki jak dojechać do danego miejsca. _____

9. UMIEJĘTNOŚĆ WYŚŁAWIANIA SIĘ

- a) Zabierze głos w dyskusji. Napisze artykuł do kroniki drużyny lub pisma harcerskiego. _____

10. WIADOMOŚCI HARCERSKIE

- a) Wykaże, że zdobyła samodzielnie podstawowe wiadomości z historii harcerstwa i skautingu. _____

11. SPRAWNOŚCI WYMAGANE DO STOPNIA

- a) Miłośniczka Ziemi Ojczystej III (MZO III), jedna sprawność polowa, jedna sprawność gospodarcza, jedna sprawność do wyboru. _____

Imię i nazwisko harcerki _____

Podpis instruktorki przeprowadzającej próbę _____

Data przyznania _____

ASPIRANTKA

Odpowiadając na potrzebę przygotowania do służby harcerskiej osób dorosłych, które nie były dotąd w Harcerstwie albo które miały przerwę w służbie ale chcą włączyć się do pracy z młodzieżą, wprowadza się nowy stopień Aspirantki. Wymagania na ten stopień obejmują te same dziedziny co dotychczasowe stopnie młodzieżowe ale odzwierciedlają poziom wyrobienia osób z doświadczeniem studenckim lub zawodowym.

Słowo aspirant/aspirantka używane jest w odniesieniu do dorosłych przygotowujących się do samodzielnej pracy naukowej lub ubiegających się o stanowisko w zawodach wymagających określonego stażu przygotowawczego. Nazwa „Aspirantka”, zakładając krótki etap intensywnego przygotowania do pełnej służby, podkreśla przede wszystkim szczerą chęć i determinację poznania harcerstwa i przyjęcia harcerskiego stylu życia.

Poprzez ciągłą współpracę ze swoją instruktorką opiekunką w czasie jednego roku harcerskiego albo w czasie dwóch akcji letnich pogłębia swoje zrozumienie pracy harcerskiej. Zdobycie stopnia Aspirantki jest wymogiem do złożenia Przysięgi i otwarcia próby na stopień przewodniczki. Do momentu zdobycia stopnia przewodniczki kandydatka nosi mundur młodzieżowy lub szarą spódnicę i białą bluzkę z chustą swojej jednostki lub, jeżeli pracuje w gromadce lub gromadzie, krawką hufca.

1. POSTAWA HARCERKI

- a) Zna Prawo Harcerskie i rozumie wagę Przysięgi. Swoim postępowaniem wykazuje, że chce żyć i pracować nad sobą według Prawa. Jest obowiązkowa i prawdomówna.
- b) Umie tak zorganizować swoje własne życie aby praca harcerska nie powodowała zaniedbań obowiązków rodzinnych i zawodowych.
- c) Umie żyć zgodnie w gromadzie i współpracować z instruktorkami. _____

2. WYCHOWANIE RELIGIJNE

- a) Jest wierząca i swoim własnym życiem realizuje służbę Bogu i bliźnim. _____

3. WYCHOWANIE NARODOWE

- a) W pracy harcerskiej posługuje się językiem polskim.
- b) Poznała biografię wielkiej Polki i krótko opisze te cechy charakteru bohaterki, które zrobiły na niej wielkie wrażenie. Napisze, jak te cechy charakteru mogłyby pomóc jej w prowadzeniu prawego i odpowiedzialnego życia obywatelskiego w swoim środowisku.
- c) Interesuje się kulturą polską i światową; pogłębia wiedzę przez samokształcenie. _____

4. PIERWSZA POMOC

- a) Zdobędzie lub niedawno zdobyła zaświadczenie Czerwonego Krzyża lub podobnej organizacji ukończenia kursu pierwszej pomocy. _____

5. PRZYRODA

- a) Chętnie przebywa na łonie przyrody
- b) Rozumie znaczenie ochrony środowiska i stosuje jej zasady. _____

6. TECHNIKA

- a) Zna musztrę drużyny.
- b) Zna podstawy pionierki obozowej, potrafi poprawnie postawić i złożyć namiot, ustawić i rozpalić ognisko.
- c) Zastosuje 4 różne węzły.
- d) Wyznaczy strony świata w miejscu zamieszkania i w terenie.
- e) Potrafi posługiwać się mapą z pomocą kompasu. _____

7. GOSPODARCZO-DOMOWY

- a) Rozumie znaczenie sprawności fizycznej i umysłowej oraz wymogi zdrowego trybu życia.
- b) Dbą o estetyczny wygląd swego miejsca zamieszkania i rozumie, że porządek w otoczeniu jest ważny dla dobrego samopoczucia.
- c) Zna podstawowe zasady prowadzenia budżetu i książki kasowej. _____

8. ZARADNOŚĆ

- a) Wie jak zachować się w czasie wypadku.
- b) Umie wykonać drobne naprawy w domu.

- c) W miarę możliwości organizuje pracę zarobkową w swoim ośrodku dla drużyny, gromady. _____

9. UMIEJĘTNOŚĆ WYŚLAWIANIA SIĘ

- a) Opíše swój udział w akcji letniej lub innej imprezie harcerskiej w artykule do pisma harcerskiego.
- b) Potrafi wyślowić się w grupie i brać udział w dyskusji. Potrafi wysłuchać innych nawet wtedy, gdy nie zgadza się z ich opiniami. _____

10. WIADOMOŚCI HARCERSKIE

- a) Zapozna się z podręcznikami harcerskimi np.: „Jak prowadzić drużynę harcerek”, „Podręcznik dla drużynowych zuchów” lub podobny podręcznik wydany przez swoją Chorągiew lub Organizację Harcerek.
- b) Zapozna się z historią harcerstwa i skautingu.
- c) Zapozna się ze strukturą organizacyjną Związku Harcerstwa Polskiego.
- d) Pod kierunkiem instruktorki opiekunki opracuje i przeprowadzi zbórkę wskazując założenie wychowawcze które chce osiągnąć. _____

Imię i nazwisko harcerki _____

Podpis instruktorki przeprowadzającej próbę _____

Data przyznania _____

SAMARYTANKA

Stopień samarytanki zdobywa harcerka po rocznej pracy w drużynie w stopniu pionierki lub starszej ochotniczki.

1. POSTAWA HARCERKI

- a) Samarytanką może zostać harcerka, która postępuje zgodnie z Prawem Harcerskim, pogłębiając stale wartości zdobyte w poprzedniej pracy nad swoim charakterem. Odnosi się do wszystkich życzliwie, chętnie niesie pomoc bliźnim, jest pogodna i wytrwała. Całym swoim życiem stwierdza, że można na niej polegać.
- b) Potrafi wytłumaczyć jakie są cele harcerstwa. _____

2. WYCHOWANIE RELIGIJNE

- a) Jest wierząca i pogłębia swoją wiedzę religijną.
- b) Zna miejsca pielgrzymek w kraju zamieszkania i w Polsce.
- c) Uczestniczy z drużyną w miarę możliwości w nabożeństwach specjalnych np. Majowych. _____

3. WYCHOWANIE NARODOWE

- a) Czyta przynajmniej jedno pismo po polsku lub przeczytała w okresie próby polską książkę.
- b) Interesuje się obecną sytuacją polityczno-gospodarczą w Polsce i śledzi wydarzenia związane z Polską. Zna w zarysach przyczyny, dzieje i organizację emigracji polskiej.
- c) Wie jakiego rodzaju polskie placówki kulturalne znajdują się w jej miejscowości. Brała udział w organizowaniu jednej imprezy. _____

4. PIERWSZA POMOC

- a) Zdobyła sprawność Ratowniczkę po przejściu kursu Czerwonego Krzyża lub odpowiednika.
- b) Uczestniczy w pracy charytatywnej. _____

5. PRZYRODA

- a) Rozumie ważność i współdziała w ochronie środowiska.
- b) Rozumie potrzebę i wytłumaczy jak można przechować produkty żywności w sposób ekologiczny.
- c) Rozumie pożyteczność roślin w życiu codziennym.
- d) Rozpozna trujące rośliny, niebezpieczne owady i gady w kraju zamieszkania i wie jak pomóc w razie wypadku.
- e) Rozpozna kilka roślin leczniczych – wie do czego służą. _____

6. TECHNIKA

- a) Zna musztrę drużyny lub obozu i złoży raport.
- b) Dbą o sprawność fizyczną, zna zasady gimnastyki i wytłumaczy znaczenie wychowania fizycznego.
- c) Uczestniczyła w organizowaniu obozu lub biwaku i wszelkich pracach obozowych. Spatrolowała teren w promieniu 250 kroków od obozu, przedstawi szkic topograficzny i sprawozdanie. Poprowadzi w nieznanym terenie według mapy drogami i na przełaj na przestrzeni 3 km. Pójdzie na zwiad nieznaną okolicę i opíše jasno i treściwie wyniki. Potrafi ocenić czas i odległość z błędem nie większym niż 25 %. Da przykład stosowania szyfrów.

- d) Zna nowoczesne środki łączności i potrafi się nimi posługiwać. _____

7. GOSPODARCZO-DOMOWY

- a) Zna i stosuje formy towarzyskie, polskie i kraju zamieszkania. Dbą o swoją godność kobietą wzbudzając respekt dla swojej osoby.
- b) Zna wydatki domu, ułożyła plan swoich wydatków.
- c) Potrafi poprowadzić gospodarstwo domowe. _____

8. ZARADNOŚĆ

- a) Potrafi pokierować ludźmi podczas wypadku i zachować spokój. Umie wykonać drobne naprawy w domu np. zmienić żarówkę lub bezpiecznik. Bierze udział w organizowaniu pracy zarobkowej drużyny (prowadzi rachunkowość, znajdzie miejsce zakupu lub zbytu). _____

9. UMIEJĘTNOŚĆ WYŚLAWIANIA SIĘ

- a) Powie gawędę na temat dowolny lub podany. Potrafi poprowadzić dyskusję i bezstronnie zabrać w niej głos. Czyta jedno z pism harcerskich. Napisze do niego list lub artykuł. _____

10. WIADOMOŚCI HARCERSKIE

- a) Poglębia znajomość historii ZHP, śledzi zmiany dotyczące harcerstwa w Polsce. Zna czołowe postaci z historii harcerstwa. Posługuje się podręcznikami harcerskimi. Poda kilka wiadomości o Światowym Biurze Międzynarodowym WAGGGS.
- b) Zna strukturę organizacji ZHP działającego poza granicami Kraju. _____

11. SPRAWNOŚCI WYMAGANE DO STOPNIA

- a) Miłośniczka Ziemi Ojczystej IV (MZO IV), Miłośniczka Kultury Ojczystej (MKO), Ratownicza, jedna sprawność do wyboru. _____

Imię i nazwisko harcerki _____

Podpis instruktorki przeprowadzającej próbę _____

Data przyznania _____

Rozdział X - STOPNIE INSTRUKTOREK

PRZEWODNICZKA

Kształcenie przewodniczki rozpoczyna się z chwilą zdobycia stopnia pionierki lub z chwilą powierzenia harcerce drużyny lub gromady zuchowej/skrzatowej. Kandydatka na przewodniczkę musi wykazać cechy przywódcze i kierownicze, na przykład powinna często przygotowywać, organizować i prowadzić zajęcia mające na celu zaprawienie uczestniczek do życia harcerskiego.

Przewodniczka, to najmłodsza instruktorka harcerska, której przypada w udziale pełnienie służby niezwykle ważnej i odpowiedzialnej, jak prowadzenie drużyny lub gromady zuchowej. Przewodniczka ma bezpośredni kontakt z dziećmi i młodzieżą. Przewodniczka nie jest doświadczoną i świadomą rzeczy wychowawczynią, lecz starszą siostrą wzbudzającą zaufanie, zdolną prowadzić młodsze od siebie dziewczęta, kształcąc się i wychowując razem z nimi.

Kandydatka na przewodniczkę spełnia następujące wymagania:

1. Jest typem przywódczym.
2. Rozumie wartość i posiada umiejętność wychowania własnym przykładem i swoim własnym życiem realizuje służbę Bogu, Polsce i bliźnim.
3. Jest wierząca i praktykująca.
4. Jest wzorem uczciwości i słowności.
5. Cechuje ją pogodne usposobienie i pozytywny stosunek do otoczenia.
6. Jest karna i świadoma swojej przynależności do organizacji.
7. Pracuje czynnie z harcerkami (skrzatami, zuchami, wędrowniczkami) przez cały okres trwania próby.
8. Rozumie ważność swojej pracy i swoją rolę w organizacji jako ta, która jest najbliższej młodzieży i od której zależy, jaka będzie organizacja.
9. Posiada inicjatywę i entuzjastyczne podejście do swojej pracy harcerskiej, oraz umiejętność jej organizowania. Przygotowuje i prowadzi przynajmniej jedną imprezę dla kilku jednostek.
10. Pełniła funkcję w komendzie gromady/drużyny lub w komendzie na kolonii/obozie/kursie.
11. Układa program pracy drużyny (gromady lub referatu) i czuwa nad jego realizacją.
12. Zna założenia pracy we wszystkich trzech gałęziach Organizacji Harcerok i prowadzi swoją jednostkę zgodnie z przedstawionymi zasadami.
13. Zna jakie są elementy zbiórki i pokaże ich zastosowanie na prowadzonej przez siebie zbiórce.
14. Ma poczucie odpowiedzialności za pracę i zespół, który prowadzi.
15. Zaznajamia swoją zastępczynię (przyboczną) z całokształtem pracy na swojej

- funkcji i przygotowuje ją do ewentualnego przejęcia drużyny, (gromady).
16. Zna zasady prowadzenia ksiąg przez funkcyjne (kasowa, inwentarzowa, kronika). Przedstawi książkę pracy prowadzoną przez siebie samą. Pokaże zasady prowadzenia książki kasowej, lub przedstawi książkę kasową prowadzoną przez siebie.
  17. Umie posługiwać się i stale korzysta, w pracy, z ksiąg harcerskich. Prenumeruje i czyta czasopisma organizacyjne.
  18. W swojej pracy harcerskiej posługuje się językiem polskim, pracuje stale nad jego poprawnością i doskonaleniem swojej mowy.
  19. Zna historię Polski od czasów Niepodległości do Trzeciej Rzeczypospolitej.

PRZEPROWADZENIE PRÓBY

1. Rozpoczęcie próby przewodniczki jest ogłoszone rozkazem Komendantki Chorągwi na wniosek Hufcowej.
2. Stopień przewodniczki zdobywa się w okresie do trzech lat od otwarcia próby. W wyjątkowych przypadkach może być przedłużona rozkazem Komendantki Chorągwi na określony okres czasu, na wniosek Komisji Prób.
3. Warunkami uzyskania stopnia przewodniczki są:
  - a) Stopień samarytanki lub starszej ochotniczki albo aspirantki, w wypadku osoby dorosłej obejmującej funkcję;
  - b) Prowadzenie obozu drużyny (kolonii) pod nadzorem doświadczonej instruktorki albo spełnienie warunków punktu c);
  - c) Pełnienie odpowiedzialnej funkcji na obozie prowadzonym przez instruktorkę (np.: oboźna, zastępczyni komendantki);
  - d) Udział w kursie metodycznym drużynowych harcerek (skrzatów/ zuchów) lub kształceniowym lub
  - e) Udział w obozie drużynowych.
4. Po zakończeniu próby Komendantka Chorągwi rozkazem przyznaje stopień przewodniczki.

UPRAWNIENIA PRZEWODNICZKI

1. Przewodniczka ma prawo noszenia granatowej podkładki pod krzyżem harcerskim.
2. Przewodniczka ma prawo noszenia munduru instruktorskiego.
3. Przewodniczka ma prawo uczestniczenia w konferencji instruktorek, z tym że nie może być wybrana Komendantką Chorągwi.
4. Przewodniczka na odpowiedniej funkcji ma prawo nadawania grzybków i sprawności skrzatowych, gwiazdek i sprawności zuchowych, przyznawania stopni i sprawności harcerek oraz sprawności i etapów wędrowniczych.
5. Przewodniczka na odpowiedniej funkcji ma prawo przyjmowania dziewcząt do drużyny.

6. Przewodniczka na odpowiedniej funkcji ma prawo usunąć z drużyny za wykroczenia harcerkę bez Przyrzeczenia.

W wypadku wykroczenia harcerki po Przyrzeczeniu, sprawę rozpatruje Komendantka Chorągwi na wniosek drużynowej (przewodniczki) przesłany przez Hufcową do decyzji Komendantki Chorągwi.

Jedno z wymagań na stopień przewodniczki brzmi następująco:

“Zna historię Polski od czasów Niepodległości do Trzeciej Rzeczypospolitej”.

Jako materiał pomocniczy zostały przygotowane i opracowane następujące tematy:

- a) Rozwój Państwa (Drugiej Rzeczypospolitej) 1918-1939 - osiągnięcia;
- b) Wojna rok 1939 - wybuch;
- c) Wojna 1939-1945 - walka zbrojna na ziemi polskiej;
- d) Wojna lata 1939-1946 - udział Polskich Sił Zbrojnych w walce o wolność na wszystkich frontach;
- e) Losy Polaków (1939 - dziś) - wędrówka do wolności;
- f) Polska Rzeczypospolita Ludowa - (1944-1989);
- g) Powrót do Niepodległości 1989 - 22 grudnia 1990.

PODHARCMISTRZYNI

Komenda Chorągwi kształcąc przewodniczki zwraca uwagę na ich wartości wewnętrzne, sposób podejścia do życia i pracy harcerskiej. Spośród przewodniczek, biorących czynny udział w pracy wychowawczej, Komendantka Chorągwi wybiera kandydatki na podharcmistrzynie. Wybrane spośród przewodniczek kandydatki posiadają dużo zapału potrzebnego w pracy z młodzieżą i zapewnią pozostanie w Organizacji Harcerok. Próba na podharcmistrzynię jest naturalną drogą poznania wartości przyszłej instruktorki i jej przydatności w służbie. Kandydatkom daje możliwość zorientowania się, jakie cechy charakteru są niezbędne w pracy Harcerskiej i jak je należy rozwijać.

WYMAGANIA OGÓLNE

- 1. Podharcmistrzynią może zostać harcerka na czynnej funkcji ze stopniem przewodniczki, mająca minimum 18 lat.
- 2. Kandydatki na podharcmistrzynię wybiera Komendantka Chorągwi po naradzie z Komisją Prób w Chorągwi.
- 3. Komendantka Chorągwi zgłasza otwarcie próby na podharcmistrzynię do Głównej Kwatery Harcerok.
- 4. Próba na stopień podharcmistrzyni trwa co najmniej dwa lata.

WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Żyje i kieruje się w życiu Prawem Harcerskim.
2. Jej postępowanie w życiu osobistym jest wzorem dla innych.
3. Jest świadoma dobra i zła i ma zasady od których nie odstępuje.
4. Jest karna, lojalna i ma poczucie prawdy i uczciwości.
5. Ma odwagę wyrażania własnych sądów a także poszanowanie przekonań innych.
6. W pracy harcerskiej posługuje się wyłącznie językiem polskim.
7. Umie tak zorganizować własne życie aby praca harcerska nie powodowała zaniedbania obowiązków rodzinnych i zawodowych.

8. Swoją postawą wykazuje przywiązanie do Organizacji i jest gotowa zawsze i wszędzie podjąć powierzoną sobie służbę.
9. Wzbogaca i rozwija swoje wartości intelektualne przez samokształcenie.

KOMENTARZ DO WYMAGAŃ SZCZEGÓŁOWYCH

1. Składając Przysięgę, dobrowolnie wyraziła zgodę całym życiem służyć Bogu, Polsce i Bliźnim. Wszystkie punkty Prawa Harcerskiego są ważne, bo składają się na pełen obraz harcerki. Nie może być żadnej dowolnej interpretacji.
2. W pracy wychowawczej jest ważny przykład osobisty. Instruktor jest wzorem, do którego dziewczęta starają się upodobnić. Dobry przykład dotyczy spraw dużych jak i tych na pozór drobnych.
3. W codziennym życiu jest wiele okazji do stwierdzenia, czy rozróżnianie dobra i zła jest słuszne. Nie usprawiedliwiamy szkodliwych tam, gdzie była zła wola lub bezmyślność. Silne zasady są podstawą szlachetnego charakteru.
4. Karność harcerska - to wewnętrzna gotowość podporządkowania się, a także podejmowania decyzji, gdy zaistnieje potrzeba. Instruktor jest lojalna w stosunku do władz, które jak i ona, pełnią swe dobrowolnie przyjęte funkcje w miarę swych sił, jak najlepiej.
5. Odwaga wyrażania własnych sądów - to przeciwstawienie się złu w jakiegokolwiek by formie ono występowało, bo często milczenie rozumiane jest jako aproba. Obowiązuje poszanowanie poglądów tych, którzy różnymi drogami dążą do dobrego celu.
6. Rozumie dlaczego przynależność do ZHP zobowiązuje ją do używania wyłącznie języka polskiego w swej pracy harcerskiej.
7. Umiejętność organizowania własnego życia trzeba rozwijać w sobie stale, we wszystkich okolicznościach. Żyjemy w czasach wiecznego pośpiechu, nie dajmy się porwać fali łatwizny, która niesie człowieka płytkiego.

- W harmonijnym rozwoju człowieka trzeba ustawić hierarchię ważności.
8. Instruktorka dobrowolnie bierze na siebie obowiązek pracy harcerskiej, gdziekolwiek się znajduje i w takiej formie, jakiej tego będą wymagały warunki. Pełnienie każdej funkcji jest służbą - zarówno zastępowej, jak Komendantki Chorągwi.
  9. Instruktorka stale rozwija i kształci swój umysł w dziedzinie przez siebie wybranej. Interesuje się bieżącym życiem, osiągnięciami na polu nauki i sztuki. Konieczne jest przeczytanie co najmniej jednej książki w obranym przez siebie temacie o praktycznym zastosowaniu w pracy harcerskiej, np.: drzewa, roślinność, łąki, oraz przyswojenie sobie jak najwięcej wiadomości z tej dziedziny. Każda z przyszłych podharcemistrzyń winna ułożyć trzy ćwiczenia z dziedziny przyrodznawstwa, po jednej na poziomie tropicielki, pionierki i samarytanki. Powstaje z nich zbiór ćwiczeń i gier przyrodniczych. Kładziemy wielki nacisk na "łono natury" gdyż zbyt daleko odbiegliśmy od harców w polu.

SŁUŻBA

1. Jest typem przywódczym, cechują ją żywotność i dynamika w realizowaniu nowych i własnych pomysłów w pracy.
2. Rozumie i stosuje elementy metody harcerskiej.
3. Zna wszystkie formy pracy harcerskiej: skrzaty, zuchy, harcerki, wędrowniczki.
4. Zna wszystkie działy pracy zgodnie z wymaganiami stopni młodzieżowych, ze szczególnym uwzględnieniem "techniki harcerskiej". Bierze udział w akcji letniej: a. jako zastępowa na obozie drużynowych, b. przyboczna lub oboźna na obozie prowadzonym przez doświadczoną instruktorkę.
5. W ciągu ostatnich dwóch lat pełniła funkcje wychowawcze w Organizacji (praca z młodzieżą, prowadzenie zastępu samodzielnego, drużyny, gromady, hufca).
6. Potrafi stosować i wprowadzać do swojej pracy harcerskiej nowoczesne zdobywcze techniki.
7. Posiada znajomość dawnych i współczesnych dziejów Polski oraz rozumie znaczenie kultury i tradycji narodowych.
8. Bierze czynny udział w życiu społeczeństwa polskiego na swoim terenie.
9. Bierze czynny udział w pracy zespołu instruktorskiego na swoim terenie.
10. Rozumie na czym polega idea braterstwa skautowego. Utrzymuje kontakt ze skautingiem w swoim środowisku.

KOMENTARZ DO SŁUŻBY

1. Mamy prawo wymagać od przyszłej podharcmistrzyni, by wniosła świeżość nowych pomysłów do swej pracy, by potrafiła zainteresować młodzież, układając nowe ćwiczenia, wnosząc coś nowego lub oryginalnego lub przetwarzając i dostosowując do nowych warunków, znane już ćwiczenia. W pracy korzysta z książek i podręczników harcerskich i skautowych.
2. Przeczytała książkę Ewy Grodeckiej "O metodzie harcerskiej i jej stosowaniu". W swej pracy w zastępie lub drużynie, podczas wizytacji i na zbiórkach wykazuje zrozumienie głównych elementów metody i nie popełnia zasadniczych błędów w tej dziedzinie. Na przykład wyjaśni, co to jest "wydobywanie wartości od wewnątrz", "oddziaływanie wzajemne, pozytywne i naturalne" oraz ważność "wychowania systemem zastępowym". Rozmowę na ten temat najlepiej przeprowadzić podczas wizytacji zbiórki.
3. Przyszła podharcmistrzyni ma być instruktorką Organizacji Harcerek, musi znać i rozumieć różnice i całkowitą odrębność pracy w gromadzie skrzatów, zuchów, zastępie lub drużynie harcerek i wędrowniczek. Może objąć funkcję we wszystkich tych działach. Na przykład drużynowa zuchów powinna mieć za sobą co najmniej jeden obóz harcerek. Drużynowa harcerek powinna pełnić funkcję na kolonii zuchów. Instruktorka odpowiedzialna za próbę powinna mieć możliwość sprawdzenia czy kandydatka należycie rozumie na czym ta różnica polega.
4. Przyszła podharcmistrzyni musi wiedzieć więcej aniżeli wymaga od dziewcząt. Musi być autorytetem dla nich w każdej dziedzinie. Szczególnie na obozie, gdzie stale przebywa z dziewczętami, musi mieć zdecydowaną przewagę nad nimi w zakresie obozownictwa i "techniki harcerskiej".
5. Kształcenie i samowychowanie odbywa się przez "działanie wzajemne" toteż koniecznym jest ciągły kontakt z młodzieżą, podczas którego przyszła instruktorka wychowując młodsze od siebie, sama się wychowuje. Wykluczona jest możliwość mianowania przewodniczki podharcmistrzą, która od dwóch lat nie ma kontaktu z młodzieżą harcerską.
6. Wymagamy od przyszłej podharcmistrzyni, aby umiała połączyć w swej pracy umiejętności korzystania z nowoczesnych zdobyczy cywilizacji (radio, telewizja, kino, komputer, itd.) i ze wszystkim co stworzył Bóg w naturze. Przez miłość przyrody i wszystkiego co żyje i ją otacza, jest droga do miłości i serdeczności w stosunku do ludzi, bo przede wszystkim miłość bliźniego jest widowym spełnieniem przykazań Bożych tu na ziemi. Uczucie to potrafi przekazać młodzieży.
7. Wskazano jest by kandydatka obrała sobie jeden z okresów dziejów Polski, dawnych lub współczesnych i przestudiowała go starannie przedstawiając pisemne opracowanie na temat tego okresu. Przyszła

- podharcmistrzyni, aby móc zaznajamiać harcerki z kulturą polską, musi sama ją znać. Kandydatka na stopień podharcmistrzyni przestrzega wprowadzenia polskich tradycji do programu pracy.
8. Kontakt ze społeczeństwem zachowuje kandydatka na stopień podharcmistrzyni przez chętny i ofiarny udział w imprezach organizowanych przez miejscową Polonię, gdzie zawsze winna reprezentować Organizację Harcerek.
  9. Dalszy ciąg samowychowania odbywa się przez obcowanie z instruktorkami. Przez wniesienie do zespołu instruktorskiego chociaż minimalnego wkładu, przyszła podharcmistrzyni przyczynia się do atmosfery, która winna panować w gronie instruktorskim.
  10. O ile kandydatka ma możliwość - powinna utrzymywać kontakt ze skautkami przez branie udziału w ich uroczystościach.

SPOSÓB PRZEPROWADZANIA PRÓBY

1. Hufcowe zgłaszają kandydatki do Komendy Chorągwi.
2. Komendantka Chorągwi otwiera próbę na podharcmistrzynie i równocześnie zgłasza kandydatki do Głównej Kwatery Harcerek.
3. Za przeprowadzenie próby jest odpowiedzialna Komendantka Chorągwi.
4. Komisja Prób i Wydział Kształcenia w Chorągwi w miarę potrzeby dobierają do pomocy inne instruktorki, polecając im kontrolę wykonania punktów próby w odległych terenach. Instruktorki te wchodzi w skład Komisji Prób.
5. Wydział Kształcenia oraz Komisja Prób organizują kształcenie kandydatek na obozie drużynowych (kandydatka pełni funkcję zastępowej) lub na krótkich obozach weekendowych, biwakach, biegach harcerek; w miarę możliwości i potrzeb.
6. Główna Kwatera Harcerek, celem ujednolicenia poziomu oraz poznania kandydatki na stopień podharcmistrzyni przeprowadza część próby w drugim roku jej trwania, za pomocą kursu korespondencyjnego lub kursu - obozu zgodnie z wymaganiami. Ukończenie kursu NIE jest automatycznym zakończeniem próby.
7. Komisja Prób przy Komendzie Chorągwi zbiera od kandydatek życiorysy i wykazy służby. Po zaopiniowaniu, wraz z wnioskiem o mianowanie i protokołem (podpisanym przez Referentkę Kształcenia i przewodniczącą Komisji Prób), przekazuje je do Komendantki Chorągwi.
8. Po ukończeniu kursu podharcmistrzowskiego i zakończeniu próby Komendantka Chorągwi przesyła wniosek o mianowanie Naczelnicze Harcerek.

Komendantki Chorągwi przesyłają wnioski do nominacji na podharcmistrzynię do 15 kwietnia i 15 października.

Obowiązki Podharcmistrzyni

1. Przestrzeganie Prawa Harcerskiego.
2. Czynny udział w pracy harcerskiej o ile możliwe na funkcjach wychowawczych.
3. Krzewienie ideologii harcerskiej i popieranie celów Związku.
4. Opłacanie składek instruktorskich.
5. Coroczna rejestracja.
6. Prenumerata "Węzełka" i innych pism harcerskich.
7. Korzystanie z podręczników wydawanych przez Główną Kwaterę Harcerki.

Uprawnienia Podharcmistrzyni

1. Podharcmistrzyni jest drugim stopniem instruktorskim, uprawniona do noszenia munduru instruktorskiego i krzyża harcerskiego na zielonej podkładce.
2. Podharcmistrzyni ma prawo i obowiązek uczestniczenia w konferencjach instruktoerek swojej Chorągwi.
3. Podharcmistrzyni ma prawo wybierania Komendantki Chorągwi i może być wybrana kandydatką na p.o. Komendantkę Chorągwi przez konferencję instruktoerek. Komendantkę Chorągwi mianuje formalnie Naczelniczka.
4. Ma czynne i bierne prawo wyboru kandydatki na NRH.
5. Jest członkiem Naczelnej Rady, gdy pełni funkcję Komendantki Chorągwi.

ZOBOWIĄZANIE INSTRUKTORSKIE

Stwierdzam, że do grona Starszyny ZHP wstępuję z całą świadomością praw i obowiązków organizacyjnych, jakie przyjmuję w pełni poczucia odpowiedzialności za pracę. Pracować będę w myśl karności harcerskiej i zawsze przede wszystkim dobro powierzonej mi młodzieży mając na względzie. Gdziekolwiek się znajdę, będę się starała brać udział w pracy ZHP i nie porzucę powierzonego mi stanowiska, zanim nie wywiążę się z obowiązków, które z niego wynikają.

HARCISTRZYNI

Harcistrzyni jest czynnym członkiem ZHP współodpowiedzialnym za kierunek ideowy i rozwój Związku, a w szczególności Organizacji Harcerki. Aktywność instruktorska i rodzaj pracy harcistrzyni przekracza ramy organizacyjne - dając jej możliwość realizowania zasad Prawa

Harcerskiego nie tylko w życiu swoim, ale i otoczenia przez wywieranie wpływu swoją harcerską postawą.

Harcmistrzyni to nie tylko wszechstronnie doświadczona instruktorka, ale także świadoma swej roli Polka o niezachwianej postawie niepodległościowej, z wyrobionym poczuciem odpowiedzialności wobec społeczeństwa.

Nie pracuje dla wyróżnień ani odznaczeń, gdyż pracę swą na każdym odcinku uważa za służbę harcerską i najwyższą nagrodą dla niej przeświadczenie dobrze spełnionego obowiązku.

Wymagania ogólne

Harcmistrzą może zostać instruktorka ze stopniem podharcmistrzyni po minimum dwuletnim okresie czynnej pracy w Organizacji Harcererek, mająca co najmniej średnie wykształcenie, a pożądane - wyższe. Wiek: minimum 22 lata.

Wymagania szczegółowe

1. Postawa

- Żyje zgodnie z Prawem i Przysięgą Harcerską, jest odporna na niezgodne z Prawem wpływy zewnętrzne. Ciągłą pracą nad sobą dąży do realizowania harcerskiego ideału w życiu osobistym.
- Ma krytyczny stosunek do samej siebie i do swojego postępowania, jest obiektywna i sprawiedliwa w ocenianiu innych.
- Ma odwagę wyrażać prawdę wobec siebie i otoczenia, umie wypowiedzieć swoje zdanie z poszanowaniem odmiennego punktu widzenia.
- Rozwija w sobie karność wewnętrzną i obowiązkowość.
- Poczyna się do swoich obowiązków obywatelskich.

2. Służba

- Jest świadoma współczesnych zagrożeń wychowawczych (np.: zanik wartości moralnych, rozpad rodziny i narkotyki) i rozumie jaką rolę harcerstwo może odegrać w przeciwdziałaniu im. Jest współodpowiedzialna za określenie kierunku ideowego ZHP.
- Formułuje założenia wychowawcze dla różnych grup wiekowych i opracowuje programy w oparciu o metodę harcerską.
- Współtworzy dorobek Organizacji Harcererek przez udział w pracach Chorągwi lub Głównej Kwatery Harcererek dla całości Organizacji Harcererek.
- Szerzy ideę harcerską w swoim środowisku.

3. Rozwój intelektualny i kulturalny

- Dbą o systematyczne samokształcenie przez rozwój swych zainteresowań i zamiłowań.
- Dbą o wysoki poziom kultury osobistej.
- Stale interesuje się dorobkiem kulturalnym świata.
- Opracuje w dowolnej formie, w języku polskim, temat związany z dziedziną spraw społecznych lub wychowawczych. Opracowanie należy dołączyć do protokołu próby.

4. Obowiązek względem Polski.

- Bierze czynny udział w życiu polskiej społeczności.
- Orientuje się w potrzebach pracy społecznej i bierze w niej udział w miarę swoich możliwości.
- Orientuje się w sytuacji społecznej, politycznej i gospodarczej Polski. Interesuje się zagadnieniami bieżącej polityki.
- Rozumie znaczenie wkładu w dorobek światowy polskiego chrześcijaństwa oraz osiągnięć w dziedzinie cywilizacyjnej i kulturalnej narodu polskiego.
- Doskonali swoją umiejętność wypowiedzania się w języku polskim.
- Pogłębia znajomość kultury i literatury polskiej.
- Jest świadoma różnorodnych wpływów jakim podlega młodzież żyjąca poza granicami Polski. Docenia wagę zagadnienia dwukulturowości w wychowaniu tej młodzieży. Stara się wykorzystać elementy obu kultur w pracy wychowawczej i działalności społecznej.

5. Wiedza harcerska.

- Zna przepisy organizacyjne zebrane w Regulaminie Organizacji Harcerzek. Zna aktualny statut i Regulamin Główny ZHP działającego poza granicami Kraju. Docenia wagę drogi służbowej stosując ją w swej pracy.
- Posiada specjalność instruktorską oraz konkretny dorobek w jej zakresie.
- Rozumie wspólne podstawy i zasadnicze różnice między gałęziami ZHP.
- Orientuje się w obecnej sytuacji ruchów harcerskich w Polsce oraz światowego ruchu skautowego.

Sposób przeprowadzenia próby

Za przebieg próby są odpowiedzialne dwie doświadczone harcmistrzynie upoważnione przez Komendantkę Chorągwi. One podpisują załączony protokół próby harcmistrzynie, który wraz z

wymaganymi załącznikami przedstawiają Komendantce Chorągwi. Komendantka Chorągwi zgłasza Naczelniczce Harcererek wniosek o mianowanie kandydatki uzasadniając go i popierając swoją opinią.

Mianowanie harcmistrzyni

Harcmistrzynię mianuje Naczelniczka Harcererek na wniosek Komendantki Chorągwi spośród podharcmistrzyń, które brały udział w pracy harcerskiej i wywiązały się ze swoich obowiązków, oraz wypełniły warunki próby na harcmistrzynię.

Uprawnienia harcmistrzyni

1. Harcmistrzyni jest pełnoprawnym członkiem ZHP, posiada bierne i czynne prawo wyborcze do wszystkich władz Związku.
2. Harcmistrzyni ma prawo noszenia munduru instruktorskiego i krzyża na czerwonej podkładce.

Obowiązki harcmistrzyni

1. Harcmistrzyni przestrzega Prawa Harcerskiego we wszystkich przejawach życia.
2. Harcmistrzyni bierze czynny udział w pracy harcerskiej, przede wszystkim na stanowiskach wychowawczych i podejmuje każdą potrzebną pracę harcerską.
3. Harcmistrzyni jest lojalna wobec przełożonych w hierarchii służbowej.
4. Harcmistrzyni opłaca ustaloną składkę instruktorską i dopełnia na czas obowiązku rejestracji.
5. Harcmistrzyni prenumeruje pisma instruktorskie i pisze do nich.

DZIAŁACZKA HARCERSKA W ORGANIZACJI HARCEREK

A. Wymagania ogólne

Działaczką Harcerską w Organizacji Harcererek może zostać osoba dorosła, która złożyła Przysiężenie oraz posiada co najmniej średnie wykształcenie.

B. Wymagania szczegółowe

1. Prawo i Przysiężenie Harcerskie jest dla niej kryterium stosunku do życia, ludzi i pracy.
2. Posiada pełne wyrobienie obywatelskie, wykazując znajomość ustroju

Polski oraz kraju zamieszkania, a także orientuje się w przebiegu najważniejszych wydarzeń współczesnego życia.

C. Otwarcie próby

1. Na wniosek Hufcowej, Komendantka Chorągwi rozkazem otwiera próbę na Działaczkę Harcerską w Organizacji Harcerok i wyznacza termin ukończenia próby.
2. Hufcowa stwierdza dopełnienie wymagań dopuszczenia do próby.

D. Gotowość do służby harcerskiej

1. Zdobędzie wymagane przygotowanie do pracy w Organizacji Harcerok na wyznaczonej funkcji.
2. Zapozna się z obowiązującym Regulaminem Organizacji Harcerok, historią Skautingu i Harcerstwa. Orientuje się w dorobku pracy harcerskiej i jej stanie obecnym.
3. Zna strukturę Organizacyjną ZHP i rozumie znaczenie drogi służbowej.
4. Bierze czynny udział w pracy harcerskiej i wykazuje umiejętności współpracy z gronem instruktorskim. Jest lojalna w stosunku do Organizacji Harcerok i jej władz.

E. Wymagany konkretny dorobek pracy

1. Wykazała się pozytywnym dorobkiem pracy harcerskiej przez okres co najmniej 3 lat w Organizacji Harcerok na powierzonej funkcji.
2. Na terenie swojego środowiska wykazała się samodzielną pracą społeczną przez okres co najmniej 1 roku.

F. Mianowanie

1. Działaczkę Harcerską w Organizacji Harcerok mianuje Naczelniczka Harcerok na wniosek Komendantki Chorągwi i Komisji Prób GKH-ek.
2. Do wniosku o mianowanie muszą być dołączone:
  - a. Protokół próby,
  - b. Własnoręcznie napisany życiorys,
  - c. Wykaz służby harcerskiej,
  - d. Opinia Hufcowej i Komendantki Chorągwi.

G. Obowiązki Działaczki Harcerskiej w Organizacji Harcerok

1. Przestrzeganie Prawa Harcerskiego.
2. Czynny udział w pracy harcerskiej.
3. Krzewienie ideologii harcerskiej i popieranie celów Związku.
4. Opłacanie składek instruktorskich.

5. Coroczna rejestracja.
6. Prenumerata "Węzełka" i innych pism harcerskich.
7. Korzystanie z podręczników wydawanych przez Główną Kwaterę Harcerek.

H. Uprawnienia.

1. Ma prawo uczestniczenia w Zjeździe Okręgu z czynnym i biernym prawem wyborczym do władz Okręgu.
2. Ma prawo brania udziału w Konferencjach Instruktorskich z biernym prawem wyborczym do władz Związku.
3. Ma prawo pełnienia funkcji w Związku za wyjątkiem Naczelniczki Harcerek, Komendantki Chorągwi, Hufcowej i Kierowniczkii Wydziału w Główniej Kwaterze Harcerek.
4. Ma prawo noszenia munduru instruktorskiego z brązową podkładką pod krzyżem.

HARCERKI I KOBIETY W ORGANIZACJI HARCERZY

Warunki, które obowiązują harcerki i kobiety pracujące w Organizacji Harcerzy.

W Organizacji Harcerzy mogą pracować z zuchami harcerki, które mają skończone 17 lat i posiadają stopień co najmniej pionierki, oraz kobiety spoza harcerstwa w wieku co najmniej 21 lat.

1. Harcerka może pracować z zuchami w Organizacji Harcerzy pod warunkiem że:
  - a) Wyrazi zgodę na pracę z zuchami - chłopcami.
  - b) Rozkazem Komendantki Chorągwi jest odkomenderowana czasowo do Organizacji Harcerzy.
  - c) Nosi mundur harcerek.
  - d) Zdobywa stopnie młodzieżowe i instruktorskie w Organizacji Harcerek.
  - e) Harcerka odkomenderowana do Organizacji Harcerzy należy nadal do Organizacji Harcerek.
  - f) Harcerka może być zwolniona z pełnionej funkcji w Organizacji Harcerzy:
    1. na własną prośbę,
    2. decyzją Komendanta Chorągwi Harcerzy,
    3. odwołanie jej z Organizacji Harcerzy przez Komendantkę Chorągwi Harcerek.

Pod względem programu, organizacji i kształcenia w pracy zuchowej męskiej, harcerka podlega Organizacji Harcerzy.

2. Kobiety w wieku co najmniej 21 lat - zgłaszając się bezpośrednio do pracy

zuchowej w Organizacji Harcerzy - podlegają wyłącznie regulaminom, przepisom i kształceniu Organizacji Harcerzy.

- a) Noszą mundur Organizacji Harcerzy.
- b) Mogą pełnić funkcje w dziale pracy zuchowej aż do referentki zuchów w Komendzie Chorągwi Harcerzy.
- c) Mają prawo uczestniczyć w konferencjach instruktorów z prawem biernym.
- d) Jeśli osoby pracujące z zuchami chłopcami pragną złożyć Przysiężenie Harcerskie, mogą to uczynić w Organizacji Harcerek. Wobec tego stają się członkiniami Organizacji Harcerek i podlegają Organizacji Harcerek.

WERYFIKACJA STOPNI INSTRUKTORSKICH W ORGANIZACJI HARCEREK

zatwierdzone Rozkazem Naczelniczki Harcerek L19, 20 września 2012r.

Wprowadzenie

Związek Harcerstwa Polskiego, działający poza granicami Kraju od czasu Drugiej Wojny Światowej, zachował i pragnie nadal zachować swą ideowość, swe tradycje i metody pracy. Wynika z tego konieczność, aby przybywające z Kraju instruktorki, chętne do pracy w naszych szeregach, zaznajomiły się z duchem i metodami pracy naszej organizacji, oraz poddały się weryfikacji.

Nasz stosunek do osób chcących wstąpić w nasze szeregi winien być serdeczny, zachęcający i umożliwiający uzupełnienie wiadomości. Oceniając weryfikowane kandydatki powinnyśmy być równie krytyczne jak wobec kandydatek na instruktorki spośród młodzieży wychowanej w naszych szeregach.

Zasady

- 1. Niniejsza instrukcja weryfikacyjna określa zasady przyjmowania instruktorek z organizacji harcerskich w Kraju do pracy w szeregach Organizacji Harcerek ZHP działającego poza granicami Kraju.
- 2. Wszystkie instruktorki z Kraju pragnące pracować w Organizacji Harcerek z zachowaniem posiadanego stopnia podlegają weryfikacji w terminie 3 miesięcy od zgłoszenia do pracy.
- 3. Weryfikacja zawiera dwa zasadnicze elementy:
  - a) potwierdzenie dotychczasowej służby harcerskiej
  - b) przygotowanie według naszych wymagań do pracy na odpowiednim szczeblu.

Procedura

- 1. Instruktorka-kandydatka zgłasza się do pracy do jednostki i hufca na terenie zamieszkania.

2. Dwie instruktorki, z których jedna jest hufcową, przeprowadzą rozmowę z kandydatką, przy czym:
  - a) ocenia, czy kandydatka kieruje się tymi samymi ideałami i troską o dobro młodzieży, jakie wynikają z założeń naszej organizacji,
  - b) przedstawia kandydatce procedurę weryfikacji i zaleca materiały do przestudiowania.
3. Kandydatka składa podanie na piśmie, wyrażając przy tym zgodę na weryfikację i na kontrolę w rejestrze karanych, i przedstawia następującą dokumentację:
  - a) życiorys
  - b) wykaz służby harcerskiej
  - c) legitymację instruktorską lub rozkaz mianowania
  - d) przynajmniej dwie referencje; wskazane jest, by jedna z nich pochodziła od duszpasterza.
4. Hufcowa stawia wniosek, drogą służbową do Naczelniczki, o przeprowadzenie weryfikacji, załączając dokumentację przedstawioną przez kandydatkę i wymienioną w punkcie 3.
5. Decyzję o zezwoleniu na dalszy ciąg weryfikacji podejmuje Naczelniczka po sprawdzeniu danych ewidencyjnych wymienionych w punkcie 3. z odpowiednią organizacją harcerską w Kraju.
6. Po otrzymaniu zezwolenia od Naczelniczki, Komisja Weryfikacyjna na szczeblu chorągwi przeprowadza rozmowę z kandydatką w celu dokonania oceny jej postawy instruktorskiej i wiadomości harcerskich. Kandydatka winna wykazać się znajomością:
  - a) historii i ideologii ZHP
  - b) organizacji ZHP działającego poza granicami Kraju
  - c) aktualnej struktury organizacyjnej w kraju zamieszkania
  - d) drogi służbowej oraz sposobu zarządzania w ZHP
  - e) regulaminu Organizacji Harcerok, a w szczególności w odniesieniu do właściwego szczebla pracy
  - f) metody harcerskiej
  - g) programów harcerskich.
7. Kandydatki mające stopień harcmistrzyni z Kraju muszą bezwzględnie odbyć próbę na stopień harcmistrzyni w naszej Organizacji.
8. W przypadku kandydatki w stopniu podharcmistrzyni Komisja Weryfikacyjna zadecyduje, czy wskazane jest jedynie dokończenie kandydatki, czy też powinna ona odbyć próbę na stopień. Jeżeli wskazane jest odbycie próby, kandydatka podejmuje pełny program kształcenia, łącznie z kursem korespondencyjnym Głównej Kwatery Harcerok, i odbywa

próbę według obowiązującego regulaminu. Kandydatka zwolniona z obowiązku pełnego kształcenia pracuje na swoim terenie przez okres próbny, realizując wymagany przez Komisję program doskonalenia.

9. Po pomyślnym zakończeniu okresu próbnego, Komisja Weryfikacyjna zawiadamia Komendantkę Chorągwi o zweryfikowanym stopniu wraz z opinią. Komendantka Chorągwi stawia wniosek do Naczelniczki o zatwierdzenie stopnia instruktorskiego uzyskanego w Kraju.
10. Naczelniczka Harcerek na podstawie przedstawionych materiałów i dokumentów przyjmuje daną instruktorkę do ZHP i zatwierdza stopień rozkazem.
11. Zweryfikowana instruktorka odnawia Przyrzeczenie według roty obowiązującej w naszej organizacji, podpisuje zobowiązanie instruktorskie i rejestruje się w swojej Chorągwi.
12. Kandydatki w stopniu przewodniczki z Kraju przechodzą podobną procedurę, ale przeprowadza ją Komendantka Chorągwi i ona również, po pomyślnym ukończeniu weryfikacji, zatwierdza stopień. Komendantka Chorągwi zwraca się do Głównej Kwatery o sprawdzenie dokumentacji przedstawionej przez kandydatkę i wymienionej w punkcie 3.

Rozdział XI - FORMY I ODZNAKI ZEWNĘTRZNE

Formy zewnętrzne są widowym znakiem wspólności ideowej i organizacyjnej. Jednolitość zbliża wszystkie harcerki i potęguje więź organizacyjną. Pewne przyjęte formy i zwyczaje wywołują odpowiedni nastrój, wzmagając lub nawet wytwarzając u młodzieży uczuciowy stosunek do danego przeżycia (np.: hymn państwowy śpiewany w postawie na baczność wywołuje zupełnie inne wrażenia niż gdybyśmy śpiewali go siedząc). Umiejętne stosowanie obowiązujących i zwyczajowo przyjętych form zewnętrznych może wywierać dodatni wpływ na kształcenie charakteru młodzieży – potęguje w niej karność, sprężystość, opanowanie, poszanowanie władzy i dyscyplinę wewnętrzną. Istnienie stałych form ułatwia, a niekiedy nawet wręcz umożliwia ujęcie gromady. Formy, harmonizując zewnętrznie gromadę, zapewniają korzystne i estetyczne wrażenie.

ODZNAKI

Postanowienia ogólne:

1. Prawo noszenia odznak harcerskich zastrzega się wyłącznie członkom i uczestnikom Związku Harcerstwa Polskiego i tym osobom spoza ZHP, którym Naczelnictwo ZHP odznaki przyzna.
2. Prawo noszenia odznaki jest nadane rozkazem.

3. Odznaki wręczane są uroczyście w obecności harcererek danego środowiska lub na większych zbiórkach, zależnie od znaczenia i wysokości oznaki.
4. Na mundurze harcerskim wolno nosić tylko:
  - a. odznaki harcerskie zgodne z niniejszymi przepisami,
  - b. order polski, cywilny i wojskowy,
  - c. order kościelny
  - d. order zagraniczny,
  - e. honorowe odznaki innych organizacji skautowych,
  - f. odznaki organizacji polskich, do których harcerkom wolno należeć.
5. Do sprawdzania prawa noszenia odznak i munduru upoważnione są instruktorki na terenie własnej Chorągwi.
6. Order polski, kościelny i zagraniczny oraz baretka odznaczeń nosi się nad lewą kieszenią munduru, pod krzyżem harcerskim, lub zgodnie z regulaminem tych odznaczeń.

OZNAKI ORGANIZACYJNE

1. Oznaki przynależności harcerskiej

- a. **Lilijka** - oksydowana dla młodzieży harcerskiej, srebrna dla phm., złota dla hm. Na ramionach lilijki umieszczone są litery **ONC**, inicjały hasła Filaretów "Ojczyzna, Nauka, Cnota". Lilijkę nosi się na przodzie czapeczki. Dziewczynka po zdobyciu stopnia ochotniczki do czasu złożenia Przysięgi nosi lilijkę na mundurze w miejscu krzyża.

- b. **Krzyż** - prawo noszenia krzyża zdobywa się automatycznie w chwili złożenia Przysięgi. Krzyż harcerski wzorowany jest na polskim odznaczeniu wojskowym - Krzyżu "Virtuti Militari". Pomiedzy ramionami wpleciony jest wieniec, złożony z lewej strony z liści dębowych a z prawej z liści laurowych. W środku umieszczona jest lilijka harcerska a na poziomych ramionach napis "Czuwaj".

Zgubienie krzyża zgłasza się do Komendy Hufca drogą służbową; drugi krzyż można otrzymać dopiero po półrocznej służbie. Krzyże kupowane są z funduszu drużyny w komendzie Hufca, lub Chorągwi, która zakupuje krzyże w GKH-ek.

Krzyż nosi się dwa palce nad środkiem górnego brzegu lewej kieszeni munduru. Instruktorkom przysługuje prawo noszenia miniaterek na ubraniu cywilnym.

- c. **Listki dębowe** są oznaką lat służby i nosi się je pod krzyżem.

Za rok - brązowy, za trzy lata - srebrny, za 10 lat - dwa złote ozdobne.

2. Oznaki stopni

Oznaką stopni są okrągłe, kolorowe podkładki noszone pod krzyżem.

a)	Stopnie młodzieżowe	Kolor podkładki
	• Ochotniczka	- -
	• Tropicielka	- biały
	• Pionierka	- żółty
	• Starsza ochotniczka	- żółty
	• Aspirantka	- żółty
	• Samarytanka	- błękitny
b)	Stopnie instruktorskie	
	Przewodniczka	- granatowy
	Podharcmistrzyni	- zielony
	Harcmistrzyni	- czerwony
c)	Działaczka harcerska w O. Harcerek	- brązowy

3. Oznaki sprawności

Oznakami sprawności harcerek są krążki materiału mundurowego o średnicy 3 cm z wyhaftowanym lub wydrukowanym w czerwonym kolorze symbolem sprawności, podanym w regulaminie danej sprawności. Oznaki nosi się na prawym rękawie powyżej łokcia, przyszyte w rzędach. Sprawności ratownicze nosi się na lewym rękawie poniżej tarczy Hufca.

Sprawności zuchów wyszywane są czerwoną nitką na białych równobocznych trójkątach o boku długości 4 cm. Noszą je zuchy na prawym rękawie, przyszyte wierzchołkiem w dół.

4. Oznaki funkcji

Oznaką funkcji harcerskiej jest sznur służbowy, długości mniej więcej 50 cm. Zakłada się go na lewy naramiennik, a drugi koniec z przymocowanym gwizdkiem wpuszcza się do lewej kieszeni. Na sznurku suwak barwy sznura lub innej. Jeśli suwak jest koloru sznura to zamiast suwaka można zrobić węzeł na sznurze. Kolor sznura oznacza pełnioną funkcję.

Funkcja	Kolor sznura
Szeregowa	szary
Zastępowa	brązowy
Zastępowa zastępu samodzielnego	brązowy z granatowym suwakiem
Gromadkowa	niebieski

Drużynowa zuchów	granatowy z niebieskim suwakiem
Drużynowa harcerek	granatowy z granatowym suwakiem
Drużynowa wędrowniczek	granatowy z amarantowym suwakiem
Przyboczna zuchów	zielony z niebieskim suwakiem
Przyboczna harcerek	zielony z granatowym suwakiem
Przyboczna wędrowniczek	zielony z amarantowym suwakiem
Szczepowa	granatowy ze srebrnym suwakiem
Hufcowa	srebrny
Komendantka Chorągwi	złoty
Naczelniczka Harcerek	skórzany
Przewodnicząca Związku	biały

Członkinie Komend Hufców, Chorągwi, GKH-ek i Naczelnictwa, noszą sznury na szyi pod kołnierzem i kłapami frencza a końce wpuszczają do lewej kieszeni. Kolory sznurów są te same co ich przełożonych.

5. Oznaki przynależności do jednostki organizacyjnej

- a. Zastępu - może być, jednolita dla całego zastępu, skówka do chusty.
- b. Drużyny - chusta noszona pod kołnierzem munduru. Lewy naramiennik koloru drużyny z numerem drużyny w cyfrach arabskich pośrodku naramiennika.
- c. Hufca - oznaką przynależności do Hufca jest nazwa Hufca i tarcza wysokości nie więcej niż 8 cm noszona na lewym rękawie powyżej łokcia.

6. Oznaki pamiątkowe

Oznaki pamiątkowe obozów, zlotów itp. nosi się po prawej stronie munduru powyżej kieszeni przez okres nie dłuższy niż rok.

Oznaki nie harcerskie, innych organizacji skautowych i opiekuńczych kół wojskowych nosi się na prawej kieszeni tylko za specjalnym zezwoleniem Komendantki Chorągwi lub Hufcowej.

PRZEPISY DOTYCZĄCE NOSZENIA MUNDURU

Opisy mundurów skrzatów, zuchów, harcerek, wędrowniczek i instruktorek podane są w dotyczących ich rozdziałach.

Mundur harcerski winien być przepisowy, kompletny i porządnie utrzymany.

Prawo noszenia munduru przysługuje tylko dziewczynce przyjętej do drużyny i każdej harcerce po Przyrzeczeniu. Nosi go na zbiórkach, wycieczkach, obozach i wszelkich publicznych wystąpieniach zbiorowych oraz gdy wysłana przez Harcerstwo pełni służbę specjalną poza własną drużyną lub organizacją.

Na głowie czapeczka z lilijką. Uczesanie skromne, pasujące do sportowego stroju. Nie nosi się włosów rozpuszczonych. Długie włosy spina się lub wiąże.

Na uroczyste wystąpienia drużyna może włożyć białe kołnierzyki, a do służby przy sztandarze nosi się białe rękawiczki.

Nie nosi się przy mundurze broszek, maskotek, koralików, kolczyków, ozdobnych pierścionków i bransoletek. Nawet dorosłe harcerki do munduru nie malują się nadmiernie, nie używają maskary, sztucznych rzęs itp. Nie idzie to w parze z mundurem i strojem sportowym, tak jak nie można na przykład do sukni balowej włożyć sportowych butów. Harcerka powinna mieć zawsze dobry gust.

UKŁON I POZDROWIENIE

1. Ukłon

Ukłonem harcerskim jest podniesienie do ramienia trzech środkowych palców prawej ręki, dłonią do przodu, z łokciem przy tułowiu. Równocześnie z ukłonem wołamy nasze pozdrowienie – CZUWAJ!

Ukłon harcerski obowiązuje wszystkie harcerki w mundurach wobec sztandaru państwowego, wojskowego i harcerskiego.

1. Młodzież harcerską wobec jej władz zwierzchnich oraz instruktoerek, Przewodniczącego ZHP i Naczelniczki Harcerek.
2. Starszyznę - wobec jej zwierzchników.
Poza tym ukłon obowiązuje tylko na zgromadzeniach ściśle harcerskich (zbiórki, obozy, wycieczki, zloty, itp.).

2. Pozdrowienie "Czuwaj !"

Pozdrowienie obowiązuje wszystkie harcerki, gdy noszą oznaki ZHP, wobec każdego kto te oznaki nosi.

Młodzież harcerska pozdrawia starszyznę pierwsza i czyni to w postawie bacznej. Postawa "baczna" nie jest staniem na baczność, lecz postawą sprężystą, wyrażającą skupienie i szacunek; zachowuje się ją idąc lub stojąc.

Starszyzna w stosunkach służbowych pozdrawia swych zwierzchników pierwsza.

Każda harcerka na pozdrowienie odpowiada pozdrowieniem, na ukłon - ukłonem.

MUSZTRA I POSTAWA ZEWNĘTRZNA

Postawa zewnętrzna harcerki i zespołu harcerskiego zależy przede wszystkim od postawy wewnętrznej, której jest wyrazem. Postawa zewnętrzna musi być jednolita, sprężysta i sprawna. Osiągniemy ją między innymi drogą musztry, obejmującej ustalone formy i rozkazodawstwo, dostosowane do potrzeb jednostek i zespołów harcerskich.

Musztra harcerska nie może być traktowana jako dodatek do normalnego życia drużyny. Prowadzi się ją wtedy kiedy jest potrzebna. Przyjmuje się z musztry wojskowej to, co odpowiada

naszym potrzebom. Odrzuca się to, co w naszych warunkach byłoby tylko sztuczne, formalne i bezużyteczne. Stwarza się nowe formy, gdy wymaga ich treść pracy harcerskiej.

Obowiązkiem zastępowej jest nadanie zastępowi dobrej postawy harcerskiej.

Pewne formy zastęp przyjmuje drogą ćwiczeń. Inne drogą porozumienia i umowy z zastępową lub drużynową. Dobra zastępowa nie będzie prowadzić ćwiczeń w celu nauczania form, wtedy gdy wystarczy porozumienie i odwrotnie: nigdy nie zlekceważy ćwiczenia, gdy wymagać go będzie mało sprężysta lub niekarna postawa zastępu. W jednym i drugim wypadku strzec się będzie przesady.

1. Określenia podstawowe

- a) Rozkaz - jest wyrazem pewnego polecenia, które musi być spełnione zaraz lub w późniejszym określonym z góry czasie.
- b) Komenda - jest takim poleceniem, które musi być wykonane natychmiast, np.: "Zastęp, naprzód marsz!". Komenda składa się z zapowiedzi i hasła.
- c) Zapowiedź - zwraca uwagę zastępu i uprzedza go o tym co ma być wykonane, np.: "Zastęp"
- d) Hasło - jest sygnałem do wykonania zapowiedzi np.: "Naprzód. Marsz!". Kilka zasadniczych komend wyrażamy tylko hasłem np.: "Baczność!", "Spocznij!".

Komenda musi być podana głosem stanowczym, opanowanym, równym: - zapowiedź wolniej i ciszej, hasło, po przerwie - głośniejsze i szybciej. Od dobrego wydania komendy zależy dobre jej wykonanie.

2. Formy podstawowe

Postawa zasadnicza baczna lub **"baczność"** – to postawa wyprostowana, ciężar ciała spoczywa na obu nogach; głowa podniesiona, broda lekko cofnięta, wzrok skierowany przed siebie, ramiona na równej wysokości, ręce swobodnie wyciągnięte wzdłuż ciała, palce złączone, stopy rozwarłe pod kątem 60 stopni, pięty złączone. Całość swobodna, niewymuszona i sprężysta. Postawę baczna można przybierać w miejscu i w ruchu.

Postawę baczna przyjmuje się sprężysto i cicho. Bez komendy harcerka staje w postawie zasadniczej, czyli "na baczność" w czasie śpiewania lub grania hymnu państwowego "Jeszcze Polska nie zginęła" lub hymnu innego państwa, hymnu harcerskiego "Wszystko co nasze", hymnu kościelnego "Boże Coś Polskę", modlitwy harcerskiej "O Panie Boże, Ojciec Nasz", "Apel Jasnogórski". Podczas hejnałów "Idzie noc" i "Wstaje dzień" stoi się również w postawie bacznej, ale ręce ma się skrzyżowane i złączone tworząc w ten sposób siostrzany krąg. Czasami w jednym miejscu krąg jest przerywany, by zwrócić uwagę na nieobecne siostry harcerki, które od nas już odeszły na wieczną wartę lub nie mogą być z nami obecne. Stoi się na baczność przy składaniu i przyjmowaniu raportów i zgłoszeń; przy przyjmowaniu poleceń służbowych i meldowaniu się; przyjmuje się postawę baczna przy składaniu ukłonu harcerskiego i przy pozdrawianiu starszych przez ukłon.

Postawę "spocznij" - przyjmuje harcerka stojąca na baczność przez wysunięcie lewej nogi naprzód. Komenda "Spocznij!" - daje swobodę ruchów przy zachowaniu milczenia i poprzednio zajmowanego miejsca. Zwykle jest poleceniem wyrównania postawy dziewcząt.

Komendę "Wróć!" dajemy wtedy, gdy wykonanie poprzedniej komendy było wadliwe.

3. Szyk zastępu

Szyk zastępu jest to specjalne ustawienie zastępu. Komenda: "Zastęp (lub nazwa godła zastępu) w (określenie szyku) zbiórka!". Wydając komendę zastępowa staje na baczność w wybranym miejscu, jej zastępczyni łączy do niej i dalej stoją pozostałe dziewczęta; po ustawieniu zastępowa daje komendę: "Spocznij!", na którą dziewczęta równają do prawego skrzydła. Przed komendą: "Rozejdź się!" - zastępowa daje rozkaz "Baczność!". Wtedy dziewczęta rozchodzą się w miejscu. O ile zastępowa poleciła ustawienie zastępu lub poprowadzenie go itp. jednej z dziewcząt, to do pierwszej komendy, którą ma wydać, dodaje słowa: "Na moją komendę". Np.: "Na moją komendę - zastęp baczność!".

4. Zbiórki

Zbiórki harcerskie odbywać się powinny według określonych poniżej form:

- a) Rozpoczynając zbiórkę drużynowa (lub harcerka prowadząca zbiórkę) ustawia drużynę w określonym szyku.
- b) Raport drużyny składany podczas zbiórki ma na celu wyrobienie jej sprawności, sprzężystości i sprawdzenia stanu. Drużynowa wydaje komendę: "Zastęp (godło), w (określenie szyku) - zbiórka!". Po wykonaniu komendy "Spocznij!" ustawienie drużyny zależy od porozumienia drużynowej z zastępami i przyjętego przez drużynę zwyczaju: w dwuszeregu, czworoboku, półkręgu, gwieździe, zastęp za zastępem itp. Zastępowe sprawdzają stan zastępów i na komendę drużynowej: "Zastępowe do raportu - wystąp!", dają zastępom równocześnie komendę: "Zastęp, do raportu - patrz!", po czym występują i stoją 3 kroki przed drużynową. Ta kolejno odbiera raport od zastępowych, przystępując do każdej. Przed raportem i po nim obie oddają sobie ukłon. Drużyna w czasie raportu stoi w postawie bacznej, dziewczęta patrzą na drużynową.

Po raporcie zastępowych drużynowa staje przed ich szeregiem, składa ukłon i daje komendę: "Zastępowe - wstąp!". Zastępowe oddają ukłon, wracają do zastępów i dają im komendę "Zastęp (lub godło zastępu) baczność, spocznij". O ile raport od zastępowych przyjmowała przyboczna, by go złożyć drużynowej, lub gdy drużynowa przyjęła raport, by go złożyć obecnej na zbiórce Hufcowej, wizytatorce itp. po skończonym raporcie zastępowych daje komendę: "Drużyna, baczność, do raportu - patrz!" i składa raport z całości, po czym daje komendę: "Drużyna baczność, spocznij!".

O ile zwierzchniczka wejdzie w czasie zbiórki, drużyna przyjmuje postawę baczna, drużynowa składa raport bez specjalnego ustawiania dziewcząt. Składająca raport mówi: "Druhno (drużynowo, Hufcowo, Komendantko Chorągwi, wizytatorko itp.) zgłaszam (zastęp, drużynę, itp.) (wymienić godło zastępu lub patrona drużyny) - dziewcząt obecnych ... nieobecnych... w tym usprawiedliwionych...". Po czym krótko wyjaśnia, co się obecnie na zbiórce odbywa.

- c) Rozkaz drużynowej odczytuje się w razie potrzeby, lecz nie na każdej zbiórce. Wszystkie inne rozkazy (Komendy Hufca, Chorągwi itp.) omawia się, a odczytuje tylko w razie specjalnego nakazu.
- d) Forma odczytywania rozkazu: "Baczność: ZHP Chorągiew Harcerek... (hufiec...drużyna... itp), miejscowość..., rozkaz l.p. ... data... Spocznij!" - czyta się treść rozkazu. "Baczność! Podpisała... (nazwisko, stopień, funkcja) Spocznij!". Czytająca rozkaz przyjmuje taką samą postawę jak jej słuchaczki.
- e) Drużynowa (prowadząca zbiórkę) kończy zbiórkę przypomnieniem ćwiczeń poleconych do wykonania i terminu następnej zbiórki oraz pozdrowieniem "Czuwaj!". Może przy tym, jeśli zajdzie potrzeba, ustawić dziewczęta w określonym szyku, zaśpiewać piosenkę drużyny lub zakończyć zbiórkę według specjalnego zwyczaju drużyny.

5. Wystąpienia na zewnątrz

Przy wystąpieniach na zewnątrz obowiązuje:

- a) Ścisłe przepisowe umundurowanie.
- b) Ścisłe przestrzeganie dobrej postawy i musztry.
- c) Przy śpiewie i w czasie marszu przez miasto (wieś) odpowiedni dobór piosenek (zwrócić uwagę na ich treść i nastrój).
- d) Na uroczystościach - postawa odpowiednia do chwili z zaznaczeniem szacunku dla władz.
- e) W czasie defilady postawa baczna.

Defilada rozpoczyna się na komendę: "Baczność, na prawo (lewo) - patrz!", kończy się na komendę: "Baczność, spocznij". Prowadząca idąc w postawie bacznej zwraca głowę w kierunku przyjmujących defiladę i salutuje. Dziewczęta w postawie bacznej zwracają głowy w tym samym kierunku. O ile defilada odbywa się ze sztandarem, sztandarowa niesie go na prawym ramieniu, pochyla sztandar do poziomu przed osobą przyjmującą defiladę. Zastępowe oddają honory, niosąc chorągiewki pionowo przy lewym ramieniu, prawe ramię zgięte poziomo, trzy palce, jak przy salutowaniu, na drzewcu poniżej lewego ramienia. Należy unikać przesady i form zbyt sztywnych.

MELDOWANIE SIĘ – PRZY ZMIANIE MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Obowiązują następujące przepisy:

- a) Młodzież harcerska przy zmianie miejsca stałego pobytu winna meldować się w komendzie najbliższej miejscowości, do której się przeniosła. Przypomina się o tym obowiązku zwłaszcza druhom przybywającym na studia do miast uniwersyteckich.
- b) Instruktorzy w razie zmiany miejsca zamieszkania zgłaszają się do pracy na nowym terenie.
- c) Wszystkie komendy harcerskie (drużyn, gromad, Hufców i Chorągwi) są zobowiązane:
  - i. prowadzić drogą służbową wymianę wiadomości o wyjeździe ze swego terenu harcerek i instruktorów.
  - ii. zwrócić baczną uwagę, zwłaszcza w środowiskach akademickich, na żywą i serdeczną formę przyjmowania zgłaszających się harcerek oraz na rodzaj pracy, do której mogą być one przydzielone. Należy pamiętać, że najważniejszym celem i obowiązkiem dla studiujących harcerek czy instruktorów powinno być pomyślne ukończenie studiów z jak najlepszymi wynikami.

SZTANDARY, PROPORCE I SŁUŻBA PRZY SZTANDARZE

Zastępy i drużyny mają proporce, a Hufcom i Chorągwiom przysługują sztandary.

1. Proporczyk zastępu

Proporczyk zastępu - zatwierdzony jest przez drużynową.

Trójkąt z materiału, koloru zastępu z jednej strony, a koloru drużyny z drugiej strony.

Podstawa trójkąta 25cm, wysokość 40cm - wierzchołek lekko zaokrąglony - podstawą pryczepiony do drzewca o wysokości 150cm. Na kolorze zastępu umieszczamy jego godło i ewentualnie hasło, na kolorze drużyny nazwę drużyny i miejscowość.

2. Proporzec drużyny

Proporzec drużyny - zatwierdzony jest przez Hufcową. Proporzec trójkątny o wierzchołku lekko zaokrąglonym. Podstawa trójkąta 45 cm, wysokość 60 cm, pryczepiony podstawą do drzewca, kolor drużyny, obszyty cienkim sznurkiem. Z jednej strony proporca numer i nazwa drużyny, miejscowość i nazwa hufca, a z drugiej strony drzewca srebrna lub szara lilijka, przy wierzchołku tej strony proporczyka może być emblemat pułku w wypadku ofiarowania go lub specjalnej opieki nad drużyną przez pułk wojskowy.

3. Sztandar Hufca

Sztandar Hufca ma wymiary 100cm. x 80cm. barwa i godła wybrane przez Hufiec muszą być zatwierdzone przez Komendantkę Chorągwi. Obowiązuje napis: "ZHP Chorągiew Harcerek... Hufiec..."

4. Sztandar Chorągwi

Sztandar Chorągwi ma wymiary 120cm. x 100cm. barwa i godło wybrane przez komendę musi być zatwierdzone przez Naczelniczkę.

Jednostki posiadające dawne sztandary zachowują je.

5. Służba przy sztandarze

Służbę przy sztandarze pełnią trzy harcerki tworząc poczet honorowy (zmieniane w ciągu dłuższej trwających uroczystości przez inne). Jedna z harcerek trzyma sztandar, dwie pozostałe tworzą wartę. Służba przy sztandarze powinna być traktowana jako odznaczenie i zaszczyt. Mogą ją pełnić tylko te dziewczęta, które swoją postawą harcerską, a także wyglądem zewnętrznym na to zasłużyły.

Sztandarowa musi być po Przyrzeczeniu. Do służby przy sztandarze wkłada się białe rękawiczki.

Poczet ze sztandarem nigdy nie maszeruje sam. Jest zawsze prowadzony przez funkcyjną (drużynową lub przyboczną) w drużynie, przez instruktorkę w większej jednostce, przez oboźną lub członkinię komendy na obozie.

Przy wnoszeniu i wynoszeniu z pomieszczenia oraz przy przejściu przez ulice (o ile to nie jest defilada) - sztandar winien być zwinięty. Rozwijamy i zwijamy go przed frontem Hufca. Drużyna wówczas wita lub żegna sztandar oddając mu "cześć" w postawie bacznej, zwracając głowy w stronę sztandaru. Sztandar należy zwijać zaraz po zakończeniu uroczystości (np.: po wyjściu z kościoła, po Przyrzeczeniu itp.).

6. Sztandar na maszcie

Jest to flaga o barwach państwowych - używana na zlotach, obozach itp. Poniżej flagi polskiej zawiesza się flagę kraju zamieszkania i obchodzi się z nią według przepisu kraju zamieszkania.

Przy wciąganiu na maszt i opuszczaniu sztandaru oddaje się "cześć sztandarowi" w postawie bacznej ze złożonymi jak do ukłonu palcami.

ZACHOWANIE SIĘ W CZASIE MSZY ŚWIĘTEJ

1. Drużyna przychodzi do kościoła lub przed ołtarz połowy na 5 minut przed rozpoczęciem nabożeństwa. Po przybyciu przed ołtarz wszystkie dziewczęta równocześnie klękają na chwilę, po czym odchodzą i siadają lub przy braku miejsc stoją w postawie "spocznij" i ciszy bezwzględnej.

2. W czasie mszy świętej dziewczęta stosują się do przepisów liturgicznych. Stoją na "baczność" w czasie ewangelii, śpiewania "Boże Coś Polskę", modlitwy harcerskiej i Apelu Jasnogórskiego.
3. Po skończonym nabożeństwie i odejściu księdza od ołtarza, wszystkie klękają na chwilę i w ciszy odchodzą za drużynową.
4. Drużyna śpiewa pieśni kościelne po uprzednim porozumieniu się z księdzem.
5. Sztandar. Przy przyjsciu przed ołtarz i przy odejściu trzymająca sztandar pochyla go przed siebie po czym podnosi sztandar w górę i przechodzi na miejsce wyznaczone, względnie wychodzi.
6. Na Ewangelię, Podniesienie, Komunię Świętą i Błogosławieństwo - sztandar pochyla się do poziomu. Asysta i sztandarowe czyli poczet sztandarowy stoją zawsze na bacznosc i nie uczestniczą w śpiewie. Poczet sztandarowy powinien być zmieniany.

REGULAMIN OBOZU HARCEREK

Podstawowe wymagania zdrowotne:

- a) teren suchy,
- b) łatwy i bliski dostęp do wody pitnej,
- c) możliwość uzyskania szybkiej opieki medycznej,
- d) ubezpieczenie od wypadku. Komendantka Chorągwi jest odpowiedzialna za ubezpieczenie każdego obozu na swoim terenie, zgodnie z przepisami miejscowymi oraz kraju zamieszkania,
- e) zapewnienie odpowiednich warunków higieny według przepisów kraju zamieszkania.

1. Komenda obozu

Komendantka Chorągwi zatwierdza skład Komendy

2. Teren obozu

Teren obozu wybrany uprzednio zgodnie z wymaganiami zdrowotnymi, musi być ściśle oznaczony wyraźnie określonymi granicami. Uczestniczki oddalające się z terenu obozu każdorazowo zgłaszają obożnej swe odejście, nie mogą się oddalić bez jej lub Komendantki zgody.

3. Uczestniczki

- a) uczestniczki biorące udział w obozach harcerok powinny mieć skończone 11 lat,
- b) uczestniczki otrzymują pozwolenie od rodziców oraz świadectwo lekarskie, że

- mogą obozować pod namiotami, (wszelkie uwagi dotyczące zdrowia, alergii itd. muszą być przekazane na piśmie Komendantce),
- c) uczestniczki zobowiązane są do przestrzegania regulaminu obozowego pod groźbą wydalenia,
  - d) każdy obóz posiada własny regulamin i wszystkie uczestniczki muszą go przestrzegać.

4. Modlitwa i hejnał

Każdy dzień na obozie rozpoczyna się i kończy modlitwą przed Kapliczką Obozową. Modlitwę wraz ze śpiewem odmawiamy w postawie bacznej lecz bez komendy. Klęczenie podczas modlitwy jest uzależnione od pogody. Odmawiamy też krótkie modlitwy przed i po posiłkach. Rano, zaraz po obudzeniu, śpiewamy hejnał poranny "Wstaje dzień". Na zakończenie dnia śpiewamy hejnał wieczorny "Idzie noc", po którym obowiązuje cisza nocna.

5. Forma obozowania

Zespół obozujący tworzy drużynę z podziałem na zastępy. Komendę pełni drużynowa. W wypadku obozowania większego zespołu komendę obozu obejmuje instruktorka, mianowana przez Komendantkę Chorągwi. Przyboczną drużynowej, ewentualnie Komendantki obozu jest obożna.

6. Obowiązki Komendantki i Komendy Obozu

Komendantka Obozu (drużynowa) jest odpowiedzialna za:

- a) zorganizowanie obozu i wykonanie programu pracy,
- b) bezpieczeństwo i stan zdrowotny dziewcząt (fizyczny i psychiczny),
- c) ubezpieczenie dziewcząt od wypadku,
- d) finanse obozowe,
- e) pozytywną atmosferę na obozie. Powinna dbać o to, aby wszystkie dziewczynki były zadowolone i by nie działa się nikomu krzywda. Jeśli zauważy, że któraś uczestniczka jest nieszczęśliwa powinna znaleźć tego przyczynę (np.: zmęczenie, choroba, brak wiadomości z domu, lęk przed czymś, trudna sytuacja rodzinna, niezrozumienie, niechęć koleżanek, czy może to złe zachowanie się danej dziewczynki powoduje jej niepopularność. Po zbadaniu przyczyny i przemyśleniu powinna temu zaradzić).
- f) pisemny raport w dniu rozpoczęcia obozu przesyła Komendantka obozu do Komendy Chorągwi i do GKH-ek. Podaje adres, liczbę i wiek uczestniczek, czas trwania i charakter obozu.
- g) Komendantka lub instruktorka przy obozie omawia z drużynowymi, szczerpawą, sprawę dopuszczenia dziewcząt do Przyrzeczenia. Ostateczna decyzja należy do instruktorki prowadzącej obóz.

Obożna jest odpowiedzialna za:

- a) porządek, czystość i higienę obozową,
- b) punktualne wykonywanie prac wg rozkładu dnia,
- c) organizowanie warty,
- d) prowadzenie punktacji na obozie,
- e) wywieszanie rozkazów - planu dnia, punktacji, regulaminu obozu na tablicy rozkazów,
- f) sprzęt obozowy,
- g) punktację zastępów.

Gospodyni jest odpowiedzialna za:

- a) zakupy prowiantu,
  - b) punktualność posiłków,
  - c) porządek i czystość w magazynie żywnościowym,
  - d) zabezpieczenie prowiantu,
  - e) organizowanie prac zastępu kuchennego,
- Gospodynią może być osoba dorosła - niekoniecznie instruktorka.

Magazynierka jest odpowiedzialna za:

- a) konserwację i użytkowość sprzętu.

Sanitariuszka jest odpowiedzialna za:

- a) ogólne zdrowie,
- b) skład i bezpieczne przechowywanie apteczki,
- c) potrafi udzielić pierwszej pomocy,
- d) zna adres i kontakt z najbliższym lekarzem i szpitalem.

Skarbniczka prowadzi książkę kasową.

Kronikarka prowadzi kronikę obozu.

Sekretarka korespondencję.

Komendantka obozu, obożna, starsze funkcyjne - tworzą Komendę Obozu, a młodsze funkcyjne i zastępowe tworzą "Radę Obozu", która stanowi zespół doradczy. Opinii tego zespołu zasięga drużynowa w ważnych kwestiach.

Pracę dla całości obozu (gospodarcze, utrzymanie czystości, warta, czystość terenu, drewno na ognisko) pełnią kolejno zastępy służbowe. Zastępy służbowe obejmują służbę podczas rannego raportu. Przed oddaniem i objęciem służby obożna lub drużynowa sprawdza porządek wraz z obu zastępowymi w kuchni, magazynie, spiżarni i na terenie całego obozu. Drużynowa i obożna robią inspekcję namiotów.

7. Warta

Wartę przeważnie pełni zastęp służbowy, zarówno w ciągu dnia jak i w nocy. Zależnie od wieku dziewcząt mogą ją wykonywać dwa zastępy. W ciągu nocy warta trwa nie dłużej niż 2 godziny.

8. Strój obozowy

Pełny mundur obowiązuje:

- a) przy raporcie,
- b) przy sztandarze,
- c) przy wystąpieniach na zewnątrz.

Podczas wszystkich prac obozowych należy używać sukienek letnich (obozówek) uszytych z jednakowego materiału z krótkimi rękawami, ewentualnie spodni (szortów) i bluzek. Do posiłków należy wkładać spódniczki. Poza teren obozu można wychodzić tylko w mundurach lub obozówkach.

9. Sztandar i służba przy sztandarze

Na maszcie - przeważnie w środku obozu powiewa flaga polska oraz może powiewać także flaga kraju zamieszkania. Obie flagi powinny być jednakowej wielkości.

Sztandar polski nabiera specjalnego znaczenia na emigracji. Jest widocznym znakiem naszej przynależności państwowej i odrębności narodowej.

Podniesienie i opuszczenie sztandaru winno odbywać się codziennie, gdyż jest to moment przypominający nam naszą Ojczyznę i przynależność państwową.

Przy podnoszeniu i opuszczaniu sztandaru, drużynowa daje komendę "Do podniesienia (opuszczenia) wystąp. Baczość! Sztandarowi cześć!" Drużynowa i harcerki salutują do ramienia.

Służba przy sztandarze

Służbę przy podnoszeniu i opuszczaniu sztandaru pełni harcerka zasługująca na specjalne wyróżnienie, w asyście harcerek z zespołu służbowego. Staje ona tyłem do drużyny i podnosi względnie opuszcza sztandar. Dwie pozostałe stanowią asystę, stoją twarzą do drużyny. W momencie komendy "Sztandarowi cześć" - salutują jak cała drużyna.

Po podniesieniu, ewentualnie opuszczeniu sztandaru należy odśpiewać jedną zwrotkę "Wszystko co nasze" lub "Święta miłości". Wieczorem może być śpiewana "Modlitwa Harcerska". Hymn państwowy powinien być śpiewany tylko w uroczystych momentach np.: na pierwsze podniesienie sztandaru, zakończenie obozu, po Przyrzeczeniu itp.

10. Raporty i zgłoszenia

Raport, czyli zgłoszenie stanu uczestniczek przez zastępowe Komendantce, odbywa się codziennie. Jest on widowym znakiem zewnętrznej karność i przypomina dziewczętom, że należą do organizacji rozkazodawczej. Raport odbywa się przed podniesieniem sztandaru, harcerki noszą mundury. Zastępy stoją w czworoboku albo w szyku drużyny, zajmując trzy boki

kwadratu, na linii czwartego boku znajduje się maszt. Drużynowa i obożna stoją twarzą do zastępów.

Raport od zastępowych odbiera obożna i składa go Komendantce obozu. Zgłoszenie się, czyli oznajmienie lub zawiadomienie obowiązuje każdą harcerkę np.: w chwili opuszczenia terenu obozu lub powrotu, albo wykonania polecenia itp.

Zgłoszenie przyjmuje od harcerki zastępowa, ewentualnie jej zastępczyni, obożna lub Komendantka.

11. Karność na obozie

Ważniejsza od karności zewnętrznej na obozie jest karność wewnętrzna i zrozumienie przez dziewczynę, że podlega ona dobrowolnie przyjętemu na siebie regulaminowi obozowemu. To też rozkazy na obozie należy ograniczyć do minimum.

12. Punktacja zastępów

Punktacją zastępów zajmuje się obożna. Punktacja może być indywidualna i zbiorowa dla zastępu. Omawia się ją a wyniki wywiesza na tablicy rozkazów.

13. Alarm

Alarm jest:

- a) czynnikiem przypominającym harcerce, że należy do organizacji rozkazodawczej,
- b) sprawdzianem sprężystości i wyrobienia harcerskiego,
- c) harcerka stając na alarm na placu zbiórki zgłasza się do drużynowej, która notuje czas jej przybycia.

Alarm powinien być traktowany jako jeden z czynników wychowawczych.

Istnieją dwa rodzaje alarmów: alarm "mundurowy" i alarm z ekwipunkiem.

Na alarm "mundurowy" harcerka obowiązana jest stawić się w pełnym mundurze z nakryciem głowy. Na alarm z ekwipunkiem należy się stawić wraz ze spakowanym plecakiem. Alarm z ekwipunkiem należy stosować jedynie w wypadku, gdy wszystkie uczestniczki posiadają plecaki i obozują nie po raz pierwszy. Nie można go stosować w nocy.

Alarm jest dużym przeżyciem dla dziewczyny i nie powinien odbywać się częściej niż dwa, trzy razy w ciągu trzytygodniowego obozu. W każdym wypadku nie może być więcej niż dwa nocne alarmy. Alarm zawsze musi pociągać za sobą konsekwencje w postaci ćwiczenia lub zbiórki, tzn. musi być zrobiony w pewnym celu (np.: alarm z ekwipunkiem przed wymarszem na wycieczkę lub grę).

14. Kąpiel

O ile przy obozie jest miejsce kąpeli, musi być ustalony regulamin kąpeli w oparciu o przepisy kraju zamieszkania. Jest to konieczne dla bezpieczeństwa dziewcząt, za które

odpowiedzialna jest Komendantka Obozu. Musi też być na obozie kompetentna pływaczka - ratownicza obecna przy każdej kąpieli dziewcząt.

15. Ognisko

Ognisko jest nieodłącznym zakończeniem dnia na obozie, chociaż nie musi się odbywać co dzień. Dni deszczowe wykluczają rozpalenie ogniska.

Rozpalenie ogniska należy do najstarszych obrzędów w Organizacji Harcererek. Ognisko ułożone i przygotowane powinno być wcześniej. Do rozpalenia ogniska używa się bardzo suchej trawy, liści, drobnych gałązek, lub suchej słomy. Przed rozpaleniem ogniska harcerki stoją w kręgu zachowując ciszę i spokój. Rozpalająca ogień nie odchodzi od ogniska dopóki ogień nie zapłonie. W razie przygasania ognia pomaga w rozdmuchiwaniu zastępowa i zastęp służbowy. Gdy ogień zaczyna płonąć, harcerki śpiewają jedną z pieśni związanych z ogniskiem, np.: "Płonie ognisko" lub "Już rozpalilo się ognisko".

Ognisko kończy się odśpiewaniem "Już do odwrotu". Pod koniec ogniska nastrój powinien być poważniejszy i prowadzący do gawędy. Po modlitwie i odśpiewaniu "Idzie noc" w ciszy dziewczęta rozchodzą się do namiotów.

Drużynowa powinna dbać by wszystkie uczestniczki ogniska miały ciepłe okrycia, koce itd. i nie siedziały na ziemi.

16. Rozkład dnia na obozie

Uczestniczki obozu powinny mieć co najmniej 8 godzin snu i godzinę wypoczynku dziennego, a czas pracy i ćwiczeń winien być podzielony posiłkami i wypoczynkiem. Rozkład dnia zależy od klimatu, terenu i wieku uczestniczek.

Dla przykładu podajemy projekt:

Godz.

7.30 - pobudka

7.30 - gimnastyka

7.45 - mycie się i ubieranie

8.15 - modlitwa

8.25 - śniadanie

8.45 - sprzątanie

9.00 - podniesienie sztandaru, raport, odprawa, zmiana służby

9.25 - przygotowanie do zajęć

9.40 - zajęcia obozowe lub zbiórki zastępów

11.40 - zajęcia indywidualne

12.30 - obiad, sprzątanie po obiedzie

13.30 - cisza bezwzględna

14.00 - cisza względna, czas wolny
15.00 - podwieczorek
15.15 - przygotowanie do ćwiczeń
15.30 - gra lub ćwiczenia całego zespołu
17.30 - porządki w namiotach i obozie
18.00 - kolacja
18.30 - opuszczenie sztandaru
18.35 - mycie się wieczorem
19.00 - przygotowanie do ogniska
19.15 - ognisko
20.45 - modlitwa
20.55 - układanie się do snu
21.30 - cisza nocna

17. Tablica rozkazów

Regulamin obozu, rozkład dnia, punktacja zastępów i rozkazy Komendantki Obozu powinny być umieszczone na tablicy rozkazów.

18. Kapliczka Obozowa

Miejsce porannej oraz wieczornej modlitwy. Kapliczka może być zawieszona na drzewie lub może stać na kołku. Może być wykonana przez zastęp lub indywidualne harcerki.

UWAGI O WIZYTACJACH OBOZÓW I KOLONII.

Instruktorka wizytuje obóz z polecenia Hufcowej, Komendantki Chorągwi lub Naczelniczki. O wizytacji powiadomiona jest bezpośrednia zwierzchniczka Komendantki wizytowanej, czyli Hufcowa lub Komendantka Chorągwi.

Wizytatorka ustala z Komendantką Obozu termin wizytacji i stara się swoim przyjazdem nie sprawić kłopotu. Na obozie zapoznaje się z planem pracy, ogląda książki kasowe, książkę pracy, inwentarzową itd. - zwiedza dokładnie obóz sprawdzając warunki higieniczne i wyżywienia. Przez branie udziału w zajęciach obozowych i przez kontakt z uczestniczkami i Komendą, stara się ocenić ogólny poziom i atmosferę obozu. Swoje uwagi przekazuje Komendantce i z nią na ten temat rozmawia. Po odbyciu wizytacji składa piśmienny raport osobie, która ją delegowała i kopię przesyła Komendantce Obozu.

Komendantka Obozu powinna ułatwić wizytatorce przeprowadzenie wizytacji.

Rozdział XII - OGÓLNE ZALECENIA W SPRAWIE PROWADZENIA KSIĄG FINANSOWO - GOSPODARCZYCH

Na kursach, obozach i w jednostkach organizacyjnych (drużynach, Komendach Hufców, Komendach Chorągwi).

OBOWIAZKOWE KSIĄŻKI I KWITARIUSZE

Działalność finansowo - gospodarcza każdej jednostki organizacyjnej, od gromady zuchowej i drużyny począwszy, musi być uwidocznioma i udokumentowana przez prowadzenie niżej wymienionych ksiąg i dowodów kasowych. Osobno należy prowadzić książki kasowe dla wszelkiego rodzaju imprez okresowych, jak np. większa wycieczka, obóz stały lub wędrowny, kolonia zuchowa, kursy, zloty, itp.

1. **Książka kasowa** - może być prowadzona różnymi sposobami. Jeden z najprostrzych sposobów wygląda następująco:

1. Strona tytułowa powinna zawierać pełny tytuł jednostki lub imprezy (drużyna, obóz, kurs, kolonia), jej adres, nazwę książki wraz z datą otwarcia i podpisami skarbniczki (po lewej stronie) i komendantki (po stronie prawej); może ona też zawierać ozdoby jak np.: krzyż lub lilijkę harcerską.
2. Książkę kasową otwiera się normalnie na początku imprezy lub na początku roku harcerskiego i zamyka się na zakończenie imprezy lub roku.
3. Wszystkie strony książki kasowej, zakupionej w wygodnym formacie i odpowiedniej grubości, muszą być ponumerowane. Raz zaczętej książki nie wolno niszczyć; nie można też sklejać lub wrywać stron.
4. Wszystkie zapisy należy robić w porządku chronologicznym, starannie i czysto. Ewentualne poprawki winny być robione czerwonym atramentem i w taki sposób, żeby można było odczytać pierwotny zapis po jego przekreśleniu podwójną linią. Wszystkie poprawki muszą być podpisane inicjałami osoby robiącej poprawki.
5. Na lewej stronie zapisuje się "przychód", a na prawej "rozchód". Zarówno strona przychodów, jak i rozchodów będzie miała następujące kolumny: data,
6. treść, nr kwitu i kwota. Pod pozycją "treść" na stronie przychodów należy wyraźnie napisać od kogo (osoba lub instytucja) otrzymano wpłatę i za co, a po stronie rozchodów komu zapłacono i za co. Po wypełnieniu strony sumę pozycji na danej stronie nazywamy "do przeniesienia" i przenosimy ją na górę następnej strony, nazywając ją "z przeniesienia".
7. Obowiązuje zasada, że każda transakcja wpisana do książki kasowej, czy to jako przychód czy też jako rozchód, musi być oparta na dowodzie, czyli na kwicie. Kwity są kolejno numerowane. Kwity przychodowe wystawia skarbniczka z kopią, oryginał wręcza wpłacającemu, a kopię zatrzymuje u siebie i wpisuje do książki po stronie przychodów jak wyżej, wpisując numer kwitu. Kwity rozchodowe po wypłaceniu sumy przez skarbniczkę są numerowane i zapisane do książki kasowej z podpisem skarbniczki i jej

- przełożonej , podpis przełożonej oznacza jej akceptację wydatku.
8. W wypadku imprez zagranicznych należy osobno prowadzić "przychód" i "rozchód" dla każdej z obcych walut, którymi się dysponuje, przy czym na każdą walutę należy wydzielić osobną grupę kartek w książce kasowej i zatytułować jako "Rachunek w walucie XY". Wymianę pieniędzy na obcą walutę należy księgować jako rozchód (przeniesienie) jednej waluty (poparty dowodem wymiany z podaniem kursu i kosztów) i przychód w drugiej walucie na jej osobnym rachunku. Każdorazowy koszt wymiany (rozchód) danej sumy z podaniem kursu wymiany i kwoty wymienionej można również wpisać na osobno otwartym dla tego celu rachunku "koszt wymiany walut".
  9. Czasami może być celowe otwarcie w książce kasowej rubryki "banku", przez który przeprowadza się wszystkie operacje bankowe, tj. Czeki otrzymane (przychód) i czeki własne wystawione (rozchód). Przed zamknięciem książki kasowej należy zażądać z banku wyciągu z konta, celem sprawdzenia i uzgodnienia z własnymi zapisami.
  10. Nie później niż w ciągu miesiąca od zakończenia danej imprezy, należy zamknąć książkę kasową i wyprowadzić saldo zamknięcia, które należy natychmiast po tym przekazać do kasy jednostki macierzystej; np.:dodatknie saldo zamknięcia książki kasowej obozu wędrownego Hufca należy przekazać do Komendy Hufca. Fakt ten należy wpisać do książki i załączyć kwit. Zamkniętą książkę podpisuje skarbniczka i komendantka danej imprezy.
  11. Na koniec roku harcerskiego, lub też w terminie wyznaczonym przez władzę przełożoną, należy "zamknąć" książkę kasową swojej jednostki, przez wpisanie po stronie "rozchód" jako "saldo zamknięcia na dzień x" całej kwoty posiadanej w kasie i na koncie bankowym. W ten sposób sumy obu stron książki powinny się wyrównać. Saldo zamknięcia jest jednocześnie następnym "saldo otwarcia na dzień x+1".
  12. Osobna grupa kartek w książce kasowej lub pomocniczym zeszycie powinna być przeznaczona na ewidencję (listę) zbieranych składek, pobranych opłat i udzielonych zniżek (z podaniem powodu) uczestnikom kolonii, obozów, kursów.

Przynajmniej raz na rok należy przedstawić książkę kasową wraz z dowodami do kontroli następnej instancji władz przełożonych lub Komisji Rewizyjnej.

2. **Kwitariusz przychodowy** - winien być prowadzony w formie bloczku kolejno ponumerowanego, w którym skarbniczka wpisuje i podpisuje wszystkie kwity przychodowe przez kalkę, albo bez kalki z zaznaczeniem treści kwitu (od kogo i za co) na tzw. grzbiecie bloczku. Każdy kwit musi posiadać datę wpłaty, którą wraz z numerem wpisuje się do książki kasowej. W miarę możliwości

kwitariusz powinien być ostemplowany okrągłą pieczęcią jednostki.

3. **Teczka dowodów rozchodowych** - jest to skoroszyt (file), w którym skarbniczka trzyma wpięte w porządku chronologicznym i kolejno ponumerowane wszystkie kwity rozchodowe jako dowód rzeczowy dokonanych wypłat z kasy. Kwity bardzo małe należy nakleić na większą kartkę papieru, aby nie zostały zagubione. Numery kwitów i ich kolejność muszą być zgodne z datą i zapisami w książce kasowej. W wypadku niemożności otrzymania oryginalnego kwitu np. przy drobnych wydatkach na tragarza, biletach autobusowych itp., lub w wypadku zaginięcia kwitu, należy wypisać zastępczy kwit, w którym trzeba jasno uwidocznic: datę, komu wypłacono i za co. Na kwitach bez wyszczególnienia nabytych rzeczy, należy wpisać jakie artykuły zostały zakupione. Kwity takie powinny być podpisane przez jedną lub dwie osoby, które uczyniły wydatek i jak każdy inny kwit - zaakceptowane przez komendantkę imprezy albo jednostki jej podpisem i poleceniem wypłaty z kasy.

4. **Książka inwentarzowa** - jest normalnie prowadzona przez gospodyni danej jednostki lub imprezy. Powinna ona zawierać co najmniej następujące kolumny szczegółowo wypełnione: L.p., nazwa przedmiotu, ilość, cena zakupu, data zakupu, nr kwitu rozchodowego w książce kasowej, obecny stan faktyczny sprzętu, obecna wartość szacowana sprzętu i uwagi. W wypadku posiadania większej ilości książek, można używać pomocniczej książki inwentarzowej dla biblioteki i książek administracyjnych. Zasadą jest wciąganie do książki inwentarzowej każdego nawet najdrobniejszego przedmiotu posiadanego przez jednostkę; w wypadku cudzej własności, należy to zaznaczyć w uwagach (od kogo wypożyczono i kiedy należy zwrócić). Sprzęt nie nadający się do użytku należy zniszczyć komisyjnie i sporządzić odpowiedni protokół z podpisami świadka i komendantki.

ZESTAWIENIA ROCZNE, OKRESOWE I KOŃCOWE

Zestawienie roczne przychodów i rozchodów powinno być zrobione przynajmniej raz na rok, po zamknięciu książki kasowej przez każdą jednostkę organizacyjną. Na żądanie władz harcerskich lub dla własnej potrzeby i wygody można robić zestawienia okresowe częściej. Natomiast wszystkie imprezy powinny się zakończyć końcowym zestawieniem. Takie zestawienie powinno znajdować się w książce kasowej i być tak zrobione, aby dawało pełny obraz przychodów i rozchodów jednostki lub imprezy według najważniejszych grup; np. w przychodach: składki, praca zarobkowa, imprezy, wpłaty uczestników, subwencje władz harcerskich, subwencje KPH, ofiary; a w rozchodach: wyżywienie, koszt transportu, opłata za teren, wynajem sprzętu, ubezpieczenie, opłaty lekarskie, wydatki administracyjne, prenumerata czasopism, zakup książek, zakup sprzętu, koszt apteczki, różne itp. Zestawienie powinno być podpisane przez skarbniczkę i komendantkę (drużynową).

KSIĄŻECZKA OSZCZĘDNOŚCIOWA

Jeżeli jednostka organizacyjna nie ma potrzeby posiadania konta bankowego, to powinna mieć konto w instytucji oszczędnościowej. Potrzeba taka wynika z obowiązującej zasady, że skarbniczka powinna trzymać w swojej podręcznej kasie tylko małą kwotę pieniędzy (uzgodnioną i zatwierdzoną przez komendantkę) na drobne potrzeby, a resztę powinna natychmiast wpłacać na książeczkę oszczędnościową lub bankową, celem uniknięcia komplikacji w wypadku zgubienia. Dodatkową zaletą takiego systemu jest możliwość powiększenia oszczędności przez oprocentowanie i w ten sposób powiększanie majątku jednostki organizacyjnej.

ARCHIWA

Wszystkie książki kasowe, inwentarzowe, administracyjne oraz dowody kasowe powinny być starannie przechowywane w archiwach jednostki przez okres co najmniej 7 lat. Książki z przeprowadzonych imprez są przechowywane w archiwach jednostki macierzystej, tj. tej która była odpowiedzialna za organizację imprezy. W wypadku wcześniejszego rozwiązania jednostki, wszystkie książki należy przekazać do władz wyższych. Po upływie krótszego okresu i za zgodą pisemną władz przełożonych, można komisyjnie zniszczyć książki i dowody po sporządzeniu odpowiedniego protokołu – (patrz punkt 4 powyżej).

UWAGI OGÓLNE

Na każdym szczeblu organizacyjnym można zapraszać fachowców spośród rodziców i sympatyków do pomocy i udzielenia rady w prawidłowym prowadzeniu księgowości. Jest to szczególnie ważne kiedy jednostka jest wyższego szczebla i ma silnie rozbudowaną działalność finansowo - gospodarczą, co pociąga za sobą bardziej skomplikowany system księgowości. Komendy Hufców lub Chorągwi odpowiedzialne są za kształcenie skarbniczek.

Rozdział XIII - ZAŁĄCZNIKI

WYTYCZNE DOTYCZĄCE NASZEGO PODEJŚCIA do INNYCH ORGANIZACJI HARCERSKICH oraz CZŁONKÓW TYCH ORGANIZACJI

1. Nasze stanowisko wobec kontaktów biernych z innymi Organizacjami Harcerskimi.

Dopóki istnieje kilka organizacji harcerskich (Polskich) które nie są ze sobą ani ściśle ani statutowo związane to mamy obowiązek utrzymywać kontakty (przynajmniej pobieżne) z każdą organizacją która:

- a. Podaje się za harcerską / skautową;
- b. Posiada cele i ideały zbliżone do naszych – a na pewno nie sprzecznych;
- c. Nie przeszkadza nam w naszej działalności;

- d. Wyraża chęć kontaktów / współpracy z nami;

W każdym wypadku zaleca się utrzymywanie biernych kontaktów z innymi organizacjami skautowymi (nie Polskimi).

2. Nasze stanowisko wobec kontaktów czynnych z innymi

Organizacjami Harcerskimi.

Przez wyrażenie "czynne kontakty" rozumie się ścisłą współpracę, regularny udział w zajęciach drugiej organizacji lub jej udział w naszych

- i) Na szczeblu Drużyn
  - a. Zaleca się jak najbardziej kontakty typu: wymiany, jednorazowy udział, pobieżnych listownych, kontakty między harcerkami;
  - b. Odwiedziny / wspólne obozowanie jest też bardzo pozytywną (obustronną) formą kontaktu pod warunkiem, że w wypadku zbiórek jest zgoda hufcowej, a wyjazdów / przyjazdów GKH-ek działającej poza granicami Kraju jest poinformowana i nie wyraziła sprzeciwu;
  - c. Udział w zlotach, kursach, biwakach itp. – pod warunkiem, że GKH-ek działająca poza granicami Kraju jest poinformowana i nie wyraziła sprzeciwu;
  - d. KAŻDY WYJAZD musi być zgłoszony do GKH-ek działającej poza granicami Kraju.
- ii) Na szczeblu Instruktorskim
  - a. Oficjalne kontakty z Organizacjami Harcerskimi w Polsce (ZHR / ZHP oraz innymi) są zastrzeżone dla Przewodniczącego/Przewodniczącej ZHP działającego poza granicami Kraju (lub członków Naczelnictwa w szczególnych przypadkach);
  - b. Są utrzymywane pobieżne (nie wiążące) kontakty na szczeblu Głównych Kwater – polegających głównie na zaproszeniach i ewentualnym udziale w kursach / konferencjach / zjazdach. Ogólnie jest to obustronnie uważane za ciekawe i pozytywne;
  - c. W szczególnych przypadkach instruktorki są wydelegowane, aby nas reprezentować, ale najczęściej wiąże się to z poszczególną okazją;
  - d. Instruktorki przebywające w Polsce oczywiście mogą wziąć udział w harcerskich "imprezach", ale jest prośba aby o tym poinformowały GKH-ek działającą poza granicami Kraju za czasu.
  - e. Pomimo tego że, reprezentują swoją postawą naszą Organizację to Instruktorki wypowiadają się wyłącznie w własnym imieniu i muszą o tym uświadomić swoich rozmówców, i w żadnym wypadku nie mogą pobierać żadnych postanowień wiążących Organizację Harcerkę;

3. Nasze stanowisko wobec członkostwa innych Organizacji Harcerskich/Skautowych

- i) Nie jest możliwe być członkiem aktywnym w dwóch (lub więcej) organizacjach harcerskich czy skautowych;
- ii) w/w uwaga odnosi się zarówno członkostwa Instruktoerek ZHP działającego poza granicami Kraju w innych organizacjach jak i ich członkostwa w naszej;
- iii) Praca Instruktorkei w ZHP działającym poza granicami Kraju wiąże się bezpośrednio z członkostwem organizacji w strukturze ZHP działającego poza granicami Kraju.

**WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZYJĘCIA CZŁONKÓW
Z INNYCH ORGANIZACJI HARCERSKICH DO ZHP**
działającego poza granicami Kraju
oraz PRACY INSTRUKTOREK ZHP działającego poza granicami Kraju
w INNYCH ORGANIZACJACH HARCERSKICH

1. Przyjęcie Harcerki / Instruktorkei do ZHP działającego poza granicami Kraju
  - i) Instruktorke / Harcerke może tylko być członkiem jednej Organizacji Harcerskiej;
  - ii) Harcerke zapisuje się do drużyny, w której będzie zdobywała normalną drogą wszystkie stopnie młodzieżowe;
  - iii) Harcerke przed przyznaniem pierwszego stopnia zdobytego w ZHP działającym poza granicami Kraju, na nowo składa Przysięgę;
  - iv) Instruktorke musi przebyć proces Weryfikacji (Patrz Regulamin Organizacji Harcerok Rozdział X)

2. Wyrażenie chęci Instruktorkei ZHP działającego poza granicami Kraju do pracy w innej Organizacji Harcerskiej

Instruktorke chcąc pracować w innej Organizacji Harcerskiej może być wyłącznie Czasowo Zwolniona z obowiązków w ZHP działającym poza granicami Kraju.

Czasowe Zwolnienie z obowiązków w ZHP działającym poza granicami Kraju, umożliwia pracę z inną organizacją. Formalnie pozostawia Instruktorke jako członka ZHP działającego poza granicami Kraju pod warunkiem, że dokona rocznej rejestracji instruktorskiej w ZHP działającym poza granicami Kraju.

- i) Czasowe Zwolnienie przyznaje Naczelniczka swoim rozkazem na wniosek Komendantki Chorągwi na dokładnie określony termin;
- ii) Podczas trwania Czasowego Zwolnienia Instruktorke dokonuje rocznej rejestracji w swojej macierzystej Chorągwi Harcerok działającej poza granicami Kraju;

- iii) Po upływie określonego terminu, Instruktorza zgłasza swoje dalsze intencje:
  - a) Powrót do pracy w ZHP działającym poza granicami Kraju;
  - b) Wycofanie członkostwa z ZHP działającego poza granicami Kraju.W szczególnych przypadkach Naczelniczka może przedłużyć Czasowe Zwolnienie;
- iv) Instruktorza, która ma przyznane Czasowe Zwolnienie nie ma prawa:
  - a) reprezentować ZHP działającego poza granicami Kraju,
  - b) występować w imieniu ZHP działającego poza granicami Kraju,
- v) Wszystkie opinie wygłaszane przez tę Instruktorzkę są osobiste i powinny być w takim duchu traktowane;
- vi) W szczególnych przypadkach mogą zostać przywrócone okresowo prawa i obowiązki Instruktorce rozkazem Naczelniczki;
- vii) Względem ZHP działającego poza granicami Kraju, Instruktorza pozostaje członkiem, i może brać udział w konferencjach, zlotach i zjazdach zgodnie z przyznanymi jej prawami.

Inne Formy np. Oddelegowanie, Urlop, w powyższych wypadkach nie mogą być wzięte pod uwagę:

- a) Oddelegowanie – oddelegowanie jest przewidziane jako instrument działający wyłącznie wewnątrz struktury ZHP działającego poza granicami Kraju, a więc nie może być wykorzystany do zezwolenia na pracę w innej Organizacji Harcerskiej;
- b) Urlop – prośba o urlop czasowy wraz z obowiązkami i ograniczeniami jest opisany w Regulaminie Organizacji Harcerki ZHP działającego poza granicami Kraju 2000.

SKLEPIK

Książki:

O metodzie harcerskiej i jej stosowaniu. – Dr Ewa Grodecka, 2008
Harcerki w ZHP, Początki i osiągnięcia w Kraju oraz lata 1939-1949 poza Krajem. hm.
Władysława Seweryn – Spławska, 1993
Instruktorki Organizacji Harcerki ZHP poza Krajem po drugiej wojnie światowej – hm.
Władysława Seweryn-Spławska, 2004
Druhna Oleńka. Praca zbiorowa, 1988
Śpiewnik harcerski – Nasze pieśni. Wyd. II, 1980
Śpiewnik zachowy Dyl – Dyl. Wyd. II 1976
Poznajmy naszą przeszłość. Prof. Stanisław Kościółkowski, 1953

Przy ognisku harcerskim – Gawędy. 1954

Od lat najmłodszych do późnej siwizny – hm. Elżbieta Andrzejowska, 2007

Książeczki służbowe, 2008

e-Gazetka 100 LAT nr 1 – 1909-1920 Początki ruchu harcerskiego, listopad 2007 – wydruk

e-Gazetka 100 LAT nr 2 – 1920-1939 Harcerstwo w II Rzeczypospolitej, kwiecień 2008 – wydruk

e-Gazetka 100 LAT nr 3 – 1939-1945 Harcerstwo w II Wojnie Światowej w Kraju i poza granicami, czerwiec 2008 - wydruk

e-Gazetka 100 LAT nr 4 – 1944-1991 Harcerstwo w Kraju i poza granicami, listopad 2008 – wydruk

e-Gazetka 100 LAT nr 5 – „Słowa uczą, a czyny porywają” – kwiecień 2009 - wydruk

e-Gazetka 100 LAT nr 6 – „Bo nie dość jest myśleć i chcieć – o Polsce i dla Polski. Trzeba samemu REPREZENTOWAĆ Polskę” – czerwiec 2009 – wydruk

e-Gazetka 100 LAT nr 7 – „100 lat służby Bogu i Polsce” – listopad 2009 – wydruk

e-Gazetka 100 LAT nr 8 – „Twórzmy wielkie silne i potężne ramię które się nie ugnie i nigdy nie złamie” – kwiecień 2010 – wydruk

e-Gazetka 100 LAT nr 9 – listopad 2010 – wydruk

Podręczniki:

Jak prowadzić Skrzaty. 1998, wydruk 2009

Książeczka Druhny (Drużynowej zuchów). 1988

Książeczki dla zuchów: Słoneczko, 1-sza Gwiazdka, 2-ga Gwiazdka, 3-cia Gwiazdka. 1988

Sprawności zuchowe: aktualne sprawności można znaleźć na witrynie:

http://www.zhppgk.org/org_harcerek.htm

Komplet sprawności można również dostać w formie dyskietki, 2003/04

Sprawności zuchowe drukowane:

Ekoradek i Ekoludek. 1980

Góral i Góralka. 1979

Listonosz. 1980

Olimpijka. 1976

Pszczółka. 1976

Sprawności zuchowe powielane:

Bałykowy Duszek

Kupczyk

Mała Malarka

Milenijne sprawności.

Podręczniki dla harcerek i wędrowniczek:

Książeczka zastępowej. 1998:

Jak prowadzić drużynę harcerek. 1991

Harcerka w mundurze. 1972

Stopnie harcerek: aktualne wymagania można znaleźć na witrynie

http://www.zhppgk.org/org_harcerek.htm

Ochotek. Wyd. III, 2007

Tropicielka. 2006

Sam-Pion. 1988

Sprawności harcerek: aktualne wymagania można znaleźć na witrynie

http://www.zhppgk.org/org_harcerek.htm

Sprawności ekologiczne (opracowania materiałów), 1993

Miłośniczka Ziemi Ojczyстей I i II (opracowania materiałów), 1994

Miłośniczka Ziemi Ojczyстей III i IV (opracowania materiałów), 1996

Wędrowniczki (Podręcznik dla wędrowniczek) 2000

Książeczki Wędrownicze x 4: (Naramiennik i 3 Etapy), 2008

Regulamin Organizacji Harcerek 2010

Oznaki:

Słoneczka

Gwiazdki zuchowe

Lilijki

Krzyże harcerskie

Naramienniki, Pochodnie, Znicze Wędrownicze

	Strona
SŁOWO WSTĘPNE	i
SCHEMAT ORGANIZACYJNY	ii
O ORGANIZACJI ZHP działającej poza granicami Kraju	iii
JEDNOSTKI TERYTORIALNE	iv
 Rozdział I – SKRZATY	
1. Gromadka Skrzatów	1
2. Prawo Skrzatów	1
3. Oznaka Skrzatów	1
4. Grzybki	1
5. Ukłon i Pozdrowienie	3
6. Modlitwa Skrzatów	3
7. Piosenka Skrzatów	3
8. Mundurek Skrzatów	4
9. Guziczki	5
 Rozdział II – ZUCHY	
1. Gromada Zuchów	6
2. Prawo Zuchów	6
3. Oznaka Zuchów	6
4. Obietnica Zuchów	7
5. Próby Zuchów Gwiazdki	7
6. Pozdrowienie Zuchów	11
7. Organizacja w gromadzie	11
8. Drużynowa Zuchów	12
9. Próba na Drużynową Zuchów	13
10. P.O. Drużynowa Zuchów	14
11. Opiekunka gromady	14
12. Obrzędowość w gromadzie	14
13. Oznaki Zuchowe	15
14. Mundurek Zucha	16
15. Oznaki i mundur kierowniczek pracy Zuchów	17
16. Przejście Zuchów do drużyny	17
17. Kolonia Zuchowa	17
 Rozdział III – HARCERKI	

Prawo Harcerskie	20
Przyrzeczenie	20
Mundur Harcerki	22
JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE	
Zastęp i Zastępowa	24
1. Obowiązki zastępowej	24
2. Formy zewnętrzne zastępu	25
Drużyna i Drużynowa	26
1. Drużyna jako jednostka organizacyjna	26
2. Drużynowa	26
3. Obowiązki drużynowej	27
4. Uprawnienia drużynowej	28
5. Przyboczna drużynowej	28
6. Organizowanie nowej drużyny lub samodzielnego zastępu	29
7. Zgłoszenie drużyny do ZHP	29
8. Przyjęcie nowej drużyny lub samodzielnego zastępu do ZHP	30
9. Rozwiązanie drużyny	30
10. Przekazywanie drużyny	30
11. Wymagania dla drużyn i ich obowiązki	31
12. Praca drużyny	31
13. Rada drużyny	32
14. Przyjęcie nowych dziewcząt do drużyny	33
15. Patronki i nazwy drużyn	33
16. Uprawnienia drużyny harcerskiej	33
17. Opiekunka drużyny	33
18. Samodzielny zastęp, samodzielna drużyna	34
Rozdział IV – WĘDROWNICZKI	
1. Wędrowniczka	35
2. Organizacja	36
3. Założenia programowe	36
4. Mundur wędrowniczki	39
Rozdział V – SZCZEPY	
Szczepy	40
Szczepowa	41

Szczep samodzielny	42
Rozdział VI – HUFIEC – HUFCOWA	
1. Hufiec jako jednostka organizacyjna	43
2. Hufcowa	43
3. Obowiązki i kompetencje Hufcowej	43
4. Reprezentowanie Hufca w życiu miejscowego społeczeństwa	45
5. Kierowanie udziałem harcerek w życiu Związku	45
6. Komenda Hufca	45
7. Referentki w Hufcu	46
Rozdział VII – CHORĄGIEW – KOMENDANTKA CHORĄGWI	
1. Chorągiew	49
2. Organizacja Komendy Chorągwi	49
3. Komendantka Chorągwi	50
4. Sekretariat	53
5. Skarbniczka	54
Drużyny / Zastępy Instruktorskie	55
Rozdział VIII – NACZELNICZKA – GŁÓWNA KWATERA HARCEREK – INSTRUKTORKI	
Naczelniczka	56
Główna Kwatera Harcerek	57
Kontakty zagraniczne	57
Komisarka zagraniczna	57
Wyjazdy zagraniczne	58
Arkusze rejestracyjne instruktorek	58
Legitymacje	58
Urlopy instruktorskie	58
Wykroczenia	59
1. Rodzaje wykroczeń	59
2. Sankcje	59
Mundur	60
Rozdział IX – STOPNIE HARCEREK	
Stopnie harcerek	61

Ochotniczka	62
Tropicielka	64
Pionierka	67
Starsza Ochotniczka	70
Aspirantka	72
Samarytanka	75
 Rozdział X – STOPNIE INSTRUKTOREK	
Przewodniczka	78
Przeprowadzanie próby	79
Uprawnienia przewodniczki	80
Podharcmistrzyni	81
Wymagania ogólne	81
Wymagania szczegółowe	81
Komentarz do wymagań szczegółowych	82
Służba	83
Komentarz do służby	84
Sposób przeprowadzania próby	86
Obowiązki podharcmistrzyni	86
Uprawnienia podharcmistrzyni	87
Zobowiązanie instruktorskie	87
Harcmistrzyni	88
Wymagania ogólne	88
Wymagania szczegółowe	88
Sposób przeprowadzenia próby	90
Mianowanie harcmistrzyni	90
Uprawnienia harcmistrzyni	91
Obowiązki harcmistrzyni	91
Działaczka Harcerska w Organizacji Harcerzek	92
A. Wymagania ogólne	92
B. Wymagania szczegółowe	92
C. Otwarcie próby	92
D. Gotowość do służby harcerskiej	92
E. Wymagany dorobek pracy	92
F. Mianowanie	93
G. Obowiązki Działaczki Harcerskiej w Organizacji Harcerzy	93
H. Uprawnienia	93
Harcerki i kobiety w Organizacji Harcerzy	94
Weryfikacja Stopni Instruktorskich Organizacji Harcerzek ZHP	

działającego poza granicami Kraju	95
Rozdział XI – FORMY i OZNAKI ZEWNĘTRZNE	
Oznaki	97
Oznaki organizacyjne	98
1. Oznaki przynależności harcerskiej	98
2. Oznaki stopni	99
3. Oznaki sprawności	99
4. Oznaki funkcji	100
5. Oznaki przynależności do jednostki organizacyjnej	101
6. Oznaki pamiątkowe	101
Przepisy dotyczące noszenia munduru	102
Uklon i pozdrowienie	103
1. Ukłon	103
2. Pozdrowienie "Czuwaj!"	103
Musztra i postawa zewnętrzna	104
1. Określenia podstawowe	104
2. Formy podstawowe	105
3. Szyk zastępu	105
4. Zbiórki	106
5. Wystąpienia na zewnątrz	107
Meldowanie się przy zmianie miejsca zamieszkania	108
Sztandary, proporce, służba przy sztandarze	109
1. Proporzec zastępu	109
2. Proporzec drużyny	109
3. Sztandar Hufca	109
4. Sztandar Chorągwi	109
5. Służba przy sztandarze	110
6. Sztandar na maszcie	110
Msza święta	111
Regulamin obozu harcerów	112
1. Komenda obozu	112
2. Teren obozu	112
3. Uczestniczek	112
4. Modlitwa i hejnał	113
5. Forma obozowania	113
6. Obowiązki Komendantki i Komendy Obozu	113
7. Warta	115
8. Strój obozowy	115

9. Sztandar i służba przy sztandarze	115
10. Raporty i zgłoszenia	116
11. Karność na obozie	117
12. Punktacja zastępów	117
13. Alarm	117
14. Kąpiel	118
15. Ognisko	118
16. Rozkład dnia	118
17. Tablica rozkazów	120
18. Kapliczka obozowa	120
Uwagi o wizytacji obozów i kolonii	120
Rozdział XII – OGÓLNE ZALECENIA W SPRAWIE PROWADZENIA KSIĄG FINANSOWO-GOSPODARCZYCH	
Obowiązkowe książki i kwitariusze	121
1. Książka kasowa	121
2. Kwitariusz przychodowy	123
3. Teczka dowodów rozchodowych	123
4. Książka inwentarzowa	124
Zestawienia roczne, okresowe i końcowe	124
Książeczka oszczędnościowa	125
Archiwa	125
Uwagi ogólne	125
Rozdział XIII - ZAŁĄCZNIKI	
Wytyczne dotyczące naszego podejścia do innych Organizacji Harcerskich oraz członków tych Organizacji	126
Wytyczne dotyczące przyjęcia członków z innych Organizacji Harcerskich do ZHP działającego poza granicami Kraju oraz pracy Instruktorek ZHP działającego poza granicami Kraju w innych Organizacjach Harcerskich	128
SKLEPIK	130